

Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik

Fırat Pulak

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsüne Hukuk dalında
Yüksek Lisans Tezi olarak
sunulmuştur.

Doğu Akdeniz Üniversitesi
Ekim 2016
Gazimağusa, Kuzey Kıbrıs

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü Onayı

Prof. Dr. Mustafa Tümer
L.E.Ö.A. Enstitüsü Müdür Vekili

Bu tezin Hukuk Fakültesi Yüksek Lisans derecesinin gerekleri doğrultusunda hazırlandığını onaylarım.

Prof. Dr. Metin Gürkanlar
Hukuk Fakültesi Bölüm Başkanı

Bu tezi okuyup değerlendirdiğimizi, tezin nitelik bakımından Hukuk Fakültesi Yüksek Lisans derecesinin gerekleri doğrultusunda hazırlandığını onaylarız.

Prof. Dr. Ayşe Nuhoglu
Tez Danışmanı

Değerlendirme Komitesi

1. Prof. Dr. Ayşe Nuhoglu

---

2. Prof. Dr. Feridun Yenisey

---

3. Yrd. Doç. Dr. Demet Çelik Ulusoy

ABSTRACT

Crime of passion is defined in Article 29 of Turkish Criminal Code No. 5237. Because of affecting faultiness, crime of passion which reduces punishment is personal, legal and general rule. As a result of the value given by the criminal law to the human psychology and as a result of the value attached by law which leads to the state of mind by the effect coming from outside, punishment of the perpetrator who commits a crime under an unjust provocation is mitigated.

Unjust provocation, a general palliative cause, is mitigation of the punishment within the ratios regulated in law of the perpetrator who commits a crime under the anger and violence emerged from an unjust action.

On 1th June 2005, after the coming into force of Turkish Penal Code, like the other criminal issues, it has been made some new regulations regarding to unjust provocation and naturally these new regulations are followed by new case-law. When the frequency of the application of unjust provocation in practice and the number of the decisions which were overriden by the Court of Cassation in the past because of wrong application of unjust provocation, are taken into account, the importance of the unjust provocation for the Turkish Criminal law will appear. In this context, there is an essential need to ascertain its nature and to introduce its limits clearly.

The aim of this study is first to explain what is unjust provocation and how it is applied which is faced frequently in practice, and secondly to find out the mistakes and defects in practice and finally to suggest proposals to overcome those mistakes and defects.

Keywords: Tort, Unjust provocation, Dander or Severe Pain.

ÖZ

Haksız tahrik düzenlemesi, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 29. maddesinde düzenlenmiştir. Haksız tahrik kurumu kusurluluğa etki eden bir hal olması sebebiyle cezayı azaltıcı nitelik taşıyan kanuni, kişisel ve genel bir kuraldır. Ceza hukukunun insan psikolojisine verdiği değerin bir neticesi, dışarıdan gelen bir etkinin kişiyi sürüklediği ruhsal duruma hukuken değer verilmesinin bir sonucu olarak, haksız tahrik altında suç işleyen failin cezasında indirim yapılmaktadır. Genel bir hafifletici neden olan haksız tahrik, haksız bir fiilin sebep olduğu hiddet veya şiddetli elemin tesiri altında suç işleyen failin cezasının, kanunda belirtilen oranlar ölçüsünde azaltılmasıdır. 1 Haziran 2005 tarihinde Türk Ceza Kanununun yürürlüğe girmesi ile birlikte birçok kurumda olduğu gibi haksız tahrik kurumunda da yeni düzenlemeler yapılmış ve bunun doğal sonucu olarak da uygulamada yeni içtihatlar ortaya çıkmaya başlamıştır. Haksız tahrik düzenlemesinin mahkeme kararlarındaki uygulama fazlalığı ve kararların geçmiş zamanlarda Yargıtay tarafından haksız tahrikin yanlış uygulanması sebebiyle bozulma oranı dikkate alındığında Türk Ceza Hukuku bakımından bu konunun ne kadar önemli olduğu daha iyi anlaşılacaktır. Bu açıdan içeriğinin tespiti ve sınırlarının açık biçimde ortaya konulması gerekmektedir.

Bu araştırmanın gayesi, Türk Ceza Kanununda genel hükümler arasında yer bulan ve uygulamada oldukça sık bir şekilde karşılaşılan haksız tahrik düzenlemesinin ne olduğu ve nasıl uygulandığı ortaya koymak, mevzuat ve uygulamada ki eksiklik ve yanlışlıkları tespit ederek, bu eksiklik ve yanlışlıkların giderilmesi yolunda bir takım öneriler sunabilmektir.

Anahtar Kelimeler: Haksız Fiil, Haksız Tahrik, Hiddet veya Şiddetli Elem.

KISALTMALAR

AÜHF	Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Bknz	Bakınız
C	Cilt
CD	Ceza Dairesi
CGK	Ceza Genel Kurulu
E	Esas
K.	Karar
m	Madde
s	Sayfa
S	Sayı
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	Türk Ceza Kanunu

İÇİNDEKİLER

ABSTRACT.....	iii
ÖZ.....	iv
KISALTMALAR.....	v
1 GİRİŞ.....	1
2 HAKSIZ TAHRİK KAVRAMI, HAKSIZ TAHRİKİN HUKUKİ NİTELİĞİ VE TARİHİ GELİŞİMİ.....	3
2.1 Genel Olarak.....	3
2.2 Haksız Tahrik Kavramı.....	4
2.3 Haksız Tahrikin Hukuki Niteliği.....	5
2.3.1 Haksız Tahrikin Hukuki Niteliği Konusunda İleri Sürülen Teoriler.....	6
2.3.1.1 Sübjektif Teori.....	6
2.3.1.2 Objektif Teori.....	7
2.3.1.3 Karma Teori.....	7
2.3.2 Değerlendirme.....	8
2.4 Haksız Tahrikin Tarihi Gelişimi.....	9
2.4.1 İlkel Ceza Hukuku Dönemi.....	10
2.4.2 Müşterek Ceza Hukuku Dönemi.....	11
2.4.3 Yeni Zamanlar Ceza Hukuku Dönemi.....	12
2.4.4 Modern Ceza Hukuku Dönemi.....	13
2.5 Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrikin Tarihi Gelişimi.....	13
2.5.1 Cumhuriyet Öncesi Dönem.....	14
2.5.2 Cumhuriyet Sonrası Dönem.....	15
2.5.2.1 765 Sayılı Türk Ceza Kanununda Yer Alan Haksız Tahrik	

Düzenlemesi.....	16
2.5.2.2 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda Yer Alan Haksız Tahrik Düzenlemesi.....	17
3 TÜRK CEZA HUKUKUNDA HAKSIZ TAHRİKİN ŞARTLARI.....	20
3.1 Genel Olarak.....	20
3.2 Haksız Tahrikin Şartları.....	21
3.2.1 Tahrik Teşkil Eden Bir Fiil Olmalı.....	21
3.2.2 Tahrik Teşkil Eden Fiil Haksız Olmalı.....	27
3.2.3 Tahrik Teşkil Eden Fiil, Failde Hiddet veya Şiddetli Bir Eleme Neden Olmalı.....	36
3.2.4 Suç, Hiddet veya Şiddetli Elemin Etkisi Altında İşlenmeli.....	40
3.2.5 Suç, Tahrik Eden Kişiyeye Karşı İşlenmeli.....	43
4 ÖZEL HAKSIZ TAHRİK HALLERİ VE HAKSIZ TAHRİKİN DİĞER HALLERLE BİRLİKTE BULUNMASI.....	46
4.1 Genel Olarak.....	46
4.2 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda Yer Alan Özel Haksız Tahrik Halleri.....	47
4.2.1 Haksız Fiil Sebebiyle Hakaret.....	50
4.2.2 Kasten Yaralama Sebebiyle Hakaret.....	53
4.2.3 Karşılıklı Hakaret.....	56
4.3 Haksız Tahrikin Diğer Hallerle Birlikte Bulunması.....	59
4.3.1 Meşru Müdafaa(Yasal Savunma) İle Haksız Tahrik İlişkisi.....	59
4.3.2 Zorunluluk Hali İle Haksız Tahrik İlişkisi.....	64
4.3.3 Takdiri İndirim Nedenleri İle Haksız Tahrik İlişkisi.....	65
4.3.4 Tasarlama İle Haksız Tahrik İlişkisi.....	67
4.3.4.1 Soğukkanlılık Teorisi.....	68

4.3.4.2 Plan Kurma Teorisi.....	68
4.3.5 Akıl Hastalığı ve Yaş Küçüklüğü İle Haksız Tahrik İlişkisi.....	71
4.3.6 Kan Gütme Saiki İle Haksız Tahrik İlişkisi.....	75
4.3.7 Töre Saiki İle Haksız Tahrik İlişkisi.....	79
4.3.8 Suça İştirak İle Haksız Tahrik İlişkisi.....	82
4.3.9 Zincirleme (Müteselsil) Suç İle Haksız Tahrik İlişkisi.....	83
4.3.10 Kesintisiz (Mütemadi) Suç İle Haksız Tahrik İlişkisi.....	84
4.3.11 Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Suçlar İle Haksız Tahrik İlişkisi.....	85
4.3.12 Teşebbüs İle Haksız Tahrik İlişkisi.....	86
4.3.13 Tazminat Davaları ile Haksız Tahrik İlişkisi.....	86
5 SONUÇ.....	88
KAYNAKÇA.....	91

Bölüm 1

GİRİŞ

Genellikle insanlar, dış etkenlerin iradelerine etki etmesi sonucu suç işlemeye yönelmektedirler. Psikolojik, fizyolojik, sosyal, siyasal, kültürel, ekonomik faktörler gibi birçok neden insanları suç işlemeye sevk etmektedir.

Modern ceza kanunları, insan ruhunu ve insan doğasını göz önünde bulundurmaktadır. Dolayısıyla bir kimsenin maruz kaldığı haksız bir fiil karşısında, psikolojik dünyasının etkileneceği ve bir tepki fiilinin ortaya çıkabileceği kabul edilmiştir. Buna bağlı olarak söz konusu dış etkenler hafifletici bir neden sayılmıştır. İşte haksız tahrik düzenlemesi de ceza hukukunun insan psikolojisine verdiği değerin bir sonucu olup, failin haksız bir fiil sonucu meydana gelen hiddet veya şiddetli elemnin etkisi altında suç işlemesi halinde cezasında indirim yapılmasını öngörmektedir.

Haksız tahrik, 5237 sayılı TCK m. 29' da düzenlenmiştir. Haksız tahrik teşkil eden fiil karşısında suç işleyen kişinin, davranışlarını yönlendirme yeteneği etkilenmiş ve dolayısıyla kusur yeteneği azalmıştır. Zira haksız bir eyleme uğrayan kişinin öfke yahut şiddetli elem hissetmesi biçimindeki psikolojik hal, kişinin iradesini zayıflatmakta ve kişinin kolayca suç işlemesine sebep olmaktadır. Bu nedenle de faile verilen cezada indirim yapılmaktadır.

Haksız tahrik kusurluluğa etki eden bir neden olduğundan, tahrik teşkil eden fiil sebebi ile işlenen suçun haksızlık içeriğinde herhangi bir azalma mevzubahis olmamaktadır. Failin tepki fiili, suç olma niteliğini korumakta ve

cezalandırılmaktadır. Ancak söz konusu bu cezadan bir miktar indirim yapılmaktadır. Yani haksız tahrik, kusuru tamamen kaldırmayıp sadece azaltmaktadır.

Haksız tahrik düzenlemesinin uygulamada yaygın genel bir hüküm olması, bütün suçlar ve herkes açısından uygulanabilir oluşu, bu konuyu tez konusu olarak tercih etmemin başlıca nedenleridir.

“Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik” konulu çalışmamızın ikinci bölümünde, haksız tahrik kavramı açıklanmış, haksız tahrikin hukuki niteliği ve tarihi gelişimi üzerinde durulmuştur. Üçüncü bölümünde haksız tahrikin şartları doktrindeki görüşler ve Yargıtay kararları çerçevesinde ele alınarak incelenmiştir. Dördüncü bölümünde ise 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda yer alan ve 129. maddede düzenlenen özel haksız tahrik halleri incelenmiş ve haksız tahrikin diğer kurumlarla olan ilişkisi üzerinde durulmuştur.

Çalışmamızda doktrindeki görüşlere yer verilmiş, Yargıtay kararlarıyla içerik zenginleştirilmiş ve yeri geldikçe de kişisel kanaatlerimiz belirtilerek konular açıklanmıştır.

Bölüm 2

HAKSIZ TAHRİK KAVRAMI, HAKSIZ TAHRİKİN HUKUKİ NİTELİĞİ VE TARİHİ GELİŞİMİ

2.1 Genel Olarak

Kişilerin hayatta vermiş olduğu tüm tepkilerin bir sebebi vardır. Bu tepkiler, kişinin içinde bulunduğu psikolojik duruma göre olumlu veya olumsuz yönde olabilir.

Kişilerin dış dünyaya karşı davranışlarını konu alan ceza hukukunda, yapılan bir fiilin hukuka aykırılığı faili cezalandırabilmek için şarttır; fakat tek başına yeterli değildir. Çünkü hukuka aykırılığın yanında failin kusurlu olması da gerekmektedir.

Tam bu noktada karşımıza çıkan ve tarihi süreç içerisinde kusur kavramının ortaya çıkmasıyla birlikte günümüze kadar gelişme gösteren haksız tahrik düzenlemesi, haksız bir fiil karşısında meydana gelen hiddet yahut şiddetli elem altında kalan kişinin kusur yeteneğinin etkilendiğini ve bunun doğal neticesi olarak kişinin cezasının indirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Dolayısıyla buradan cezanın kusuru gerektirdiği ve kusurlu hareket etmeyen kişilerin cezalandırılmayacağı hususunun açık bir şekilde anlaşılması gerekmektedir. Örneğin; işlediği fiilin anlam ve sonuçlarını algılayamayacak akli melekeleri bozuk bir failin, bir insanı öldürmesi durumunda işlenen eylem suç teşkil etse bile kusur yeteneğinin var olmadığından bahisle faile ceza verilemeyecektir.

2.2 Haksız Tahrik Kavramı

Tahrik kelimesinin kökeni Arapçaya dayanmakta olup "kımlıdatma"¹, "oynatma"², "kışkırtma"³, "bir işi yapması için harekete geçirme"⁴ anlamlarına gelmektedir.

Ceza hukuku açısından ise tahrik; bir kişiyi suç işlemeye yöneltme, bu kişinin iradesi üzerinde oluşturulan etki neticesinde kişinin suç işlemeye doğru harekete geçirilmesi demektir.⁵

Uygulamada genel olarak "tahrik" sözcüğü kullanılmasına karşın kimi zamanda gerek dilde sadeleşme gerekse Türk dilinin yabancı sözcüklerden arındırılması amacıyla "kışkırtma" sözcüğü kullanılmaktadır.⁶ Fakat "tahrik" sözcüğünün kullanılması kanımızca daha isabetlidir. Çünkü kışkırtma kelimesi geniş bir anlam ifade etmek suretiyle azmettirmeye yaklaşan bir anlamı da mevcuttur. Ayrıca Türk Ceza Kanununda bu şekilde yer alması ve daha yerleşik bir kullanıma sahip olması da "tahrik" sözcüğünün kullanılmasının daha isabetli ve yerinde olacağını göstermektedir.

TCK'nın 29. maddesinde haksız tahrik kavramı tanımlanmış olup, sadece "haksız bir fiilin meydana getirdiği hiddet veya şiddetli elemin etkisi altında suç işleyen kimseye..." denilmek suretiyle, bir kişinin haksız tahrik altında suç işlemesi halinde cezasının belirli oranlarda indirilebileceği belirtilmiştir.

Haksız tahrikin tanımı konusunda doktrinde de farklı yaklaşımlar mevcuttur. Örneğin; Sulhi Dönmezer, Sahir Erman ve Mehmet Emin Artuk'a göre

¹ Türk Dil Kurumu, Türkçe Sözlük, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 9. Basım, Ankara 1998 s.2115

² Ferit Develioğlu, Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lügat, Aydın Kitapevi Yayınları, 12. Basım, Ankara 1995 s.1995

³ İsmet Zeki Eyüboğlu, Türk Dilinin Etimoloji Sözlüğü, Sosyal Yayınlar, 2. Basım, İstanbul 1991 s.634

⁴ Ejder Yılmaz, Hukuk Sözlüğü, Yetkin Yayınları, Ankara 2006 s.656

⁵ Timur Demirbaş, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayınevi, 9. Basım, Ankara 2013 s.421

⁶ Fahrettin Kaya, Türk Ceza Kanununda Haksız Tahrik, Adalet Dergisi, 2011 S. 40 s.92

haksız tahrik, ”failin haksız bir fiilin doğurduğu gazap veya elemin etkisi altında hareket ederek suç işlemesidir”.⁷

Hamide Zafer’e göre haksız tahrik, ”insan psikolojisinde yaratılan buhran haline hukuki sonuç bağlanmasını” ifade eder.⁸

Kayıhan İçel’e göre ise “kişinin irade unsuru üzerinde etkili olan bir faktördür”.⁹

Söz konusu tanımların her birinde haksız tahrikin farklı bir özelliğine vurgu yapılmıştır. İlk tanımda, haksız tahrikin haksız bir fiil sonucu meydana gelebileceği anlatılmak istenmişken, haksız tahrikin temel unsuru ön plana çıkartılmıştır. İkinci tanımda, psikolojik bir açıdan bakılmış ve haksız tahrikin psikolojik esasına vurgu yapılmıştır. Son tanımda ise haksız tahrikin irade üzerindeki etkisi üzerinden bir değerlendirme yapılmış ve irade yeteneğindeki azalma özelliği vurgulanmıştır.

2.3 Haksız Tahrikin Hukuki Niteliği

TCK’da haksız fiilin cezayı azaltan bir sebep olarak düzenlenmesinde, psikolojik ve hukuki olmak üzere iki neden vardır.

Haksız tahrik altında suç işleyen failin cezasının indirilmesi, insan psikolojisinin ceza hukukunda ne kadar önemli bir yere sahip olduğunun göstergesidir.

Haksız tahrikin etkisi altında suç işleyen faile verilen cezada indirime gidilmesinin nedeni konusunda, “sübjektif teori”, “objektif teori” ve bu iki teoriyi birleştiren “karma teori” olmak üzere üç farklı teori ileri sürülmüştür.

---

⁷ Sulhi Dönmezer, Sahir Erman, Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, Beta Yayınları, 10. Basım, C. 2, İstanbul 1994 s.345; Mehmet Emin Artuk, Ahmet Gökçen, Ahmet Caner Yenidünya, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Adalet Yayınevi, 8. Basım, Ankara 2014 s.473

⁸ Hamide Zafer, Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK 1-75, Beta Yayınları, 3. Basım, İstanbul 2013 s.367

⁹ Kayıhan İçel, Ceza Hukuku Genel Hükümler 2, Beta Yayınları, 5. Basım, İstanbul 2013 s.233

2.3.1 Haksız Tahrikin Hukuki Niteliği Konusunda İleri Sürülen Teoriler

2.3.1.1 Sübjektif Teori

Çağdaş ceza hukukunda yer alan kusur ilkesi, sübjektif teoride ön plandadır. Mağdur veya maktul tarafından gerçekleştirilen bir eylem neticesinde hiddet veya şiddetli elem içerisine giren failin irade özgürlüğü belli bir ölçüde zaafa uğratılmıştır. Dolayısıyla böyle bir durum içerisinde bulunan failin kusursuz, kanunlara uygun davranma iradesi azalmış olduğundan, verilecek cezada da bu azalma hali göz önünde tutulmalı ve faile yasal indirim uygulanmalıdır.

Ancak sübjektif teori, hiddet veya şiddetli elem halini her halükarda cezai sorumluluğu azaltan bir sebep olarak değerlendirmekte olup bu nedenle de eleştirilmektedir. Diğer bir deyişle bu eleştiriler, suçun sadece hiddet yahut şiddetli elemnin tesiri altında işlenmesi sebebiyle cezada indirim yoluna gidilseydi, kaynağı ne olursa olsun hiddet veya şiddetli elemnin her halde cezada indirim nedeni sayılması gerekeceği yönündedir.¹⁰ Dolayısıyla hiddet veya şiddetli elem hali, her halükarda cezai sorumluluğu azaltıcı bir neden olamaz. Bu sebeple TCK, “haksız bir fiilin meydana getirdiği hiddet veya şiddetli elem” halini cezada indirim sebebi olarak kabul ederek eleştiri konusuna açıklık getirmiştir. Yargıtay Ceza Genel Kurulu, haksız tahrikin hukuki esası konusunda, ” Haksız bir fiile maruz kalan failin, bu fiilin doğurduğu öfke ve şiddetli elemnin etkisi altında kalarak suç işlemesi halinde, faili harekete geçiren saikler daha az vahim sayılarak, haksız tahrik hükümleri kabul edilmiştir ”¹¹ şeklindeki kararı ile haksız bir davranışın sebep olduğu psikolojik durumun failin cezasının tespitindeki önemini vurgulamıştır.

¹⁰ Nevzat Güreli, Ceza Hukukunda Mazeret Sebebi Olarak Haksız Tahrik, İstanbul Barosu Dergisi, S. 6, Yıl:25, 1951 s.332

¹¹ Yargıtay C.G.K.’nın 1991/196 E., 1991/225 K. sayılı ve 08.07.1991 tarihli kararı. Mehmet Akif Tutumlu, Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik Genel ve Özel Hükümler, Adil Yayınevi, Ankara 1999 s.20

2.3.1.2 Objektif Teori

Objektif teori, failin maruz kaldığı tahrikin haksızlığından hareket ederek tahrik fiiline yönelik hususları ön plana çıkarmaktadır.¹²

Bu teoriye göre, haksız tahrikten faydalanan ve kusurlu hareket eden fail işlemiş olduğu suçta tek kusurlu değildir.¹³ Suçun mağduru da faili tahrik edecek nitelikteki hareketlerle suça sebep olmuştur. Bu sebeple mağdurun söz konusu kusurunun, failin kusurundan indirilerek cezasının azaltılması gerekmektedir. Diğer bir deyişle bu teoriye göre tahrik eden mağdur ve tahrik edilen fail olmak üzere iki suçlu vardır. Dolayısıyla failin kusurunun mağdurun kusur oranına göre indirilmesi hakkaniyet gereği olup burada kusurların takası söz konusudur.¹⁴

Objektif teoriye getirilen eleştiri ise kusurların mahsup edilmesi sonucunda faile ceza verilmesine gerek olmayabileceğidir. Çünkü haksız tahrik müessesesi sadece cezayı azaltıcı bir etki taşımaktadır. Ayrıca ceza hukuku toplum menfaatlerini ön planda tuttuğundan kusurların takası gibi bireysel çıkarlara ağırlık vermesi düşünülemez.¹⁵

2.3.1.3 Karma Teori

Sübjektif ve objektif teorilerin haksız tahrikin hukuki esasını tek başlarına açıklamakta yetersiz kalması neticesinde karma teori ortaya çıkmıştır. Bu teoriye göre hem sübjektif hem de objektif teorilerin kabul edilebilir yönleri ele alınmalı ve her iki teoriye de getirilen eleştirilerin olumsuz yönleri düzeltilmelidir.

Sübjektif teorinin failin psikolojik durumuna, objektif teorinin de tahrik fiiline yönelik açıklamalarını bir bütün haline getirmeye çalışan karma teori, hem

---

¹² Devrim Aydın, Yeni Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik, A.Ü.H.F. Dergisi, 1. Sayı, Ankara 2004 s.225-253

¹³ Tutumlu, Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik Genel ve Özel Hükümler, s.20

¹⁴ Faruk Erem, Ahmet Danışman, Mehmet Emin Artuk, Ümanist Doktrin Açısından Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayınevi, 14. Basım, Ankara 1997 s.592

¹⁵ Artuk, Gökçen, Yenidünya, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.530

faile yönelik gerçekleştirilen tahrik fiilini hem de failin bu tahrik fiili sonucunda duyduğu hiddet yahut elemi, suçun müsebbibi ve cezayı azaltan unsurlar olarak kabul etmektedir. Dolayısıyla karma teoride, fiile ve faile ilişkin unsurların beraber ele alınarak değerlendirilmesi haksız tahrik kurumunun gayesine daha uygun olduğundan, bu teori daha isabetlidir. Çünkü haksız tahrik kurumu, hem failin kapıldığı hiddet veya şiddetli elemin hem de tahrik fiilinin bir araya gelmesi ile uygulama alanı bulur.¹⁶ Bu sebepten dolayı 5237 sayılı TCK da hem faili hem de fiili dikkate alan karma teoriye uygun olarak düzenlenmiştir.

Yargıtay önceki bazı kararlarında sübjektif teoriyi benimsemiş görünse de yeni tarihli birçok kararında karma teoriyi benimsediği söylenebilir. Yargıtay 2. Ceza Dairesi 2004 tarihli bir kararında¹⁷, haksız tahrik müessesesinin, bireylerin intikam duygularının tatminini değil suç işleme anındaki ruhsal durumlarını ve bu ruhsal durumlara neden olan dış etkenleri esas aldığı ifade ederek, karma teoriye uygun bir içtihatla bulunmuştur.

2.3.2 Değerlendirme

Kanaatimizce haksız tahrikin hukuki esasını hukuk mantığı ve temeli dâhilinde en güzel karma teori açıklamıştır. Söz konusu teorilerden sadece sübjektif teorinin kabul edilmesi, haksız tahrikin düzenlenme amacına aykırı olacaktır. Çünkü bu teori, failin hiddet veya şiddetli elem içerisinde olmasını her halükarda cezai sorumluluğu azaltan bir sebep olarak kabul etmektedir.

Sadece objektif teorinin kabul edilmesi halinde ise, failin mağdur veya maktul tarafından işlenen fiilden tahrik olması halinde haksız tahrik düzenlemesi devreye girecektir. Ancak failde meydana gelen öfke veya şiddetli elem hali

---

¹⁶ Aydın, Yeni Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik, s.231

¹⁷ Haydar Erol, Açıklamalı ve İçtihatlı Yeni Türk Ceza Kanunu, Yayın Matbaacılık, Ankara 2005 s.139

dikkate alınmadığından yani failin içinde bulunduğu psikolojik durum göz ardı edileceğinden yine hukuk mantığıyla bağdaşmayan kararların verilmesine sebep olacaktır. Dolayısıyla Türk Ceza Kanununda haksız tahrik kurumunun karma teoriye uygun olarak düzenlenmesi isabetlidir. Çünkü karma teori, haksız tahrik sonucu bir kimsenin cezasının azaltılabilmesi için sadece hiddet veya şiddetli elem halini yeterli bulmamış; ayrıca bu durumun haksız bir fiil sonucu ortaya çıkmış olmasını da aramıştır. Ayrıca Yargıtay Ceza Genel Kurulu birçok kararında da¹⁸, kusurluluğu azaltan bir sebep olarak düzenlenen haksız tahrik kurumunun, failin haksız bir tahrikin meydana getirdiği hiddet yahut şiddetli elemin tesiriyle hareket ederek bir suçu işlemesini ifade ettiğini; bu durumda failin, haksız bir tahrikin doğurduğu öfke veya elemin etkisi altında, suç işlemeye yönelik önceden bir karar vermeksizin, "dışarıdan" gelen etkinin psikolojik durumunda oluşturduğu karışıklığın neticesi olarak suç işlemeye yöneldiğini belirterek, haksız tahrik müessesini, objektif ve sübjektif teorileri kapsayacak biçimde değerlendirmiştir.

2.4 Haksız Tahrikin Tarihi Gelişimi

İnsanlığın ve medeniyetin tarih içerisinde aşamalı olarak gelişimi gibi ceza hukukunun da gelişimi ve modern seviyelere ulaşması çok uzun zaman almıştır. İlkel devirlerde cezai sorumluluğun söz konusu olabilmesi için zararlı neticenin ortaya çıkmış olması yeterliyken, zaman içerisinde kusur kavramının ortaya çıkmasıyla ceza hukuku bu doğrultuda gelişme göstermiştir.

Haksız tahrikin tarihsel gelişimi; “İlkel Ceza Hukuku Dönemi”, “Müşterek Ceza Hukuku Dönemi”, “Yeni Zamanlar Ceza Hukuku Dönemi” ve “Modern Ceza Hukuku Dönemi” olmak üzere dört dönem içerisinde incelenecektir. "Türk Ceza

---

¹⁸ Yargıtay CGK.’nın 2011/1-138 E. , 2011/130 K. sayılı ve 14.06.2011 tarihli kararı, UYAP İçtihat Sorgulama, Erişim Tarihi:08.11.2014

Hukukunda Haksız Tahrikin Gelişimi" ise ayrı başlık altında incelenecektir.

2.4.1 İlkel Ceza Hukuku Dönemi

İnsanlar topluluk halinde yaşamaya başlamaları ile beraber ortaya çıkacak olan uyuşmazlıkların çözümü için hukuk kurallarına ihtiyaç duymuşlardır. Dolayısıyla ceza hukuku da insanların topluluk halinde yaşamaya başlaması ile beraber ortaya çıkmıştır.

İlkel ceza hukuku döneminde kusur ilkesine dayanmayan ve kolektif sorumluluğun söz konusu olduğu bir ceza hukuku anlayışı olduğundan, toplum içerisinde var olan düzeninin ihlal edilmesi sonucu failerin söz konusu suçu işlerken kasten, taksirle veya tesadüfen işleyip işlemediğine bakılmamıştır.¹⁹

Ayrıca ceza sorumluluğunun belirlenmesi bakımından ilkel ceza hukuku, neticeyi esas alan objektif sorumluluk esasına dayanmaktadır. Dolayısıyla söz konusu suçun ne şekilde işlendiği ve kimin tarafından işlendiği önemli olmayıp, sorumlu olabilmek için nedensellik bağının olması yeterli kabul edilmiştir.²⁰

Yine bu dönemde ortaya çıkan Hammurabi, İbrani ve Manu kanunları ile suçlar ve cezalar, kanunlarda düzenlenmeye başlanmıştır. Ancak bu kanunlarda yine netice sorumluluğu esas alınmıştır.²¹

Eski Yunan Ceza Hukukunda konumuzla ilgili önemli bir gelişme meydana gelmiş, suçluların cezalandırılmasında cezayı azaltan ve ağırlaştırılan birtakım sebepler kanunda yer almıştır. Örneğin; failin öfkeye kapılarak suç işlemesi cezayı azaltan bir sebep sayılmış, ayrıca karısını zina halinde suçüstü yakalayan ve öldüren koca hakkında cezai işlem yapılamayacağı kabul edilmiştir.²²

---

¹⁹ Kayıhan İçel, Ceza Hukukunda Taksirden Doğan Sübjektif Sorumluluk, İstanbul 1967 s.32

²⁰ Gökhan Yaşar Duran, Ceza Hukukunda Haksız Tahrik, Legal Yayıncılık, İstanbul 2010 s.19

²¹ Timur Demirbaş, Türk Ceza Kanununda Özel Tahrik Halleri, Üçdal Neşriyat, İstanbul 1985 s.14-15

²² Recai Galip Okandan, Umumi Hukuk Tarihi Dersleri, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1952 s.291

Roma Ceza Hukukunda da ilk başlarda ceza sorumluluğunun belirlenmesi, neticeyi esas alan objektif sorumluluk esasına dayanmaktadır. Ancak daha sonra İmparator Augustus döneminde, savaş sonrasında İtalyan kökenli insanların azalması ve doğu kökenli insanların Romalı üst sınıf insanlarla evlenmesi neticesinde, Roma aile birliğinde görülen dağılmalara ve Roma kökenli insanların azalması tehlikesine karşı maddi yönden iyi olan Romalıların birbirleri ile evlenmelerini teşvik etmek için Lex Iulia Adulteriis kanunu çıkarılmıştır.²³ Evlilik birliğini düzenleyen bu kanuna göre, “ Koca ya da baba, karısını ya da kızını, müşterek kullanılan evde zina yaparken suçüstü yakalaması halinde, babanın ya da kocanın hiddetlenmesi neticesinde kendini tutamaması ve hemen olay anında öldürmesi” durumunda koca veya babaya ceza verilmemektedir.²⁴

Dolayısıyla ilk defa bu kanun ile birlikte hiddet hali bir cezasızlık nedeni olarak hukuka girmiş, sübjektif sorumluluk hali ve özel haksız tahrik halleri yavaş yavaş kabul edilmeye başlanmıştır.

2.4.2 Müşterek Ceza Hukuku Dönemi

Ortaçağ Hukukunun üzerinde on sekizinci yüzyıla kadar Roma Hukuku etkisini sürdürmüştür. Dolayısıyla ilk başlarda ilkel ceza hukukunun izleri görülmüş, hâkimler takdire dayalı kararlar vermişlerdir. Ancak daha sonraları İtalyan hukukçuların Roma Hukuku üzerinde yapmış oldukları inceleme neticesinde önemli çalışmalar ortaya konmuştur.²⁵ Bu çalışmalar Alman ve Avusturya Hukukunun temelini oluşturmakla beraber üç yüzyıl boyunca Alman Hukukunda uygulama alanı bulan Carolina Kanunu’na (Constitution Criminalis Carolina) kaynaklık etmiştir.²⁶

---

²³ Gülşah Bostancı Bozbayındır, Ceza Hukukunda Haksız Tahrik, Beta Yayınları, İstanbul 2013 s.36

²⁴ Bostancı Bozbayındır, Ceza Hukukunda Haksız Tahrik, s.37

²⁵ Kayıhan İçel, Süheyl Donay, Karşılaştırmalı ve Uygulamalı Ceza Hukuku Genel Kısım, Beta Yayınları, 1. Kitap, 5. Basım, İstanbul 2006 s.44

²⁶ İçel, Donay, Karşılaştırmalı ve Uygulamalı Ceza Hukuku Genel Kısım, s.45

Ceza hukuku açısından daha önceden ilan edilen emirnamelerin ve kanunların bulunduğu, büyük bir bölümü ceza muhakemeleri usulüne ilişkin 219 maddeden oluşan Carolina Kanununu, Almanya da 1530 yılında kabul edilmesiyle birlikte ceza hukuku alanında büyük bir ilerleme sağlanmıştır.

Bu kanun hâkime geniş bir takdir yetkisi tanımakla birlikte failin ruhsal durumunun ve kişisel özelliklerinin de göz önünde bulundurulması suretiyle cezai sorumluluğun belirlenmesi gerektiğini düzenlemiştir.

Nitekim büyük bir bölümü usul kanunu olan Carolina'nın 137. maddesinde “heyecan halinde adam öldürme” hafif bir hal olarak kabul edilmiş ve nitelikli hal olarak kabul edilen “kasten adam öldürme” den ayrılmıştır.²⁷

Carolina Kanunu ile kabul edilen bir başka düzenleme ise meşru müdafaa sınırları içerisinde yer alan karşılıklı hakarete ilişkin özel haksız tahrik haline yer verilmesidir.²⁸

2.4.3 Yeni Zamanlar Ceza Hukuku Dönemi

Bu dönemde ortaya çıkan önemli gelişme ise, Kant'ın filozofik görüşlerinin etkisi altında kalarak “psikolojik zorlama teorisi” ni ortaya çıkaran Feuerbach' ın, haksız tahrik halinde failin suç işlememe yönündeki iradesinin ortadan kalkacağını ve dolayısıyla suç işleyen kişinin cezasının azaltılması gerektiğini belirtmiş olmasıdır. Feuerbach' ın ortaya çıkardığı “psikolojik zorlama teorisi” ile insan psikolojisinin bir sonucu olarak kanunlara ve hukuki değerlere saygı duyulmasında cezalandırma tehdidinin etkili olduğu vurgulanmıştır. Öte yandan cezai sorumluluğun değerlendirilmesinde failin davranışını ortaya koyan psikolojik hallerin göz önünde bulundurulması gerektiğini belirtmiştir. Dolayısıyla Feuerbach

---

²⁷ Demirbaş, Türk Ceza Kanununda Özel Tahrik Halleri, s.18

²⁸ Demirbaş, Türk Ceza Kanununda Özel Tahrik Halleri, s.17

bu görüşü ile cezanın şahsileştirilmesi yönünde önemli bir adım atmıştır.²⁹

Prusya Ceza Kanunu da bu dönemde kabul edilmiştir. Kusur esasına dayanan bu kanun, hakaret fiiline bireysel olarak karşılık vermeyi, hiç kimsenin keyfi olarak cezalandırmaya hakkı olmadığı gerekçesiyle yasaklamıştır.

Ayrıca Fransız ihtilali döneminde, suç ve cezada “kusursuz sorumluluk olmaz” ilkesi Fransız Hukukunda kabul edilmiş ve zamanla bu ilke tüm modern devletlerin ceza kanunlarını etkilemiştir.

2.4.4 Modern Ceza Hukuku Dönemi

Modern Ceza Hukuku Döneminde haksız tahrik düzenlemesi ceza kanunlarında yer almıştır. Avrupa ülkelerinin birçoğunda genel hafifletici neden şeklinde düzenlenen haksız tahrik, Alman ve Fransız ceza kanunlarında özel haksız tahrik hali şeklinde düzenlenmiştir.

Ayrıca bu dönemde cezai sorumluluk belirlenirken kusur sorumluluğu ilkesi esas alınmıştır. Buna göre, cezaya hükmedilebilmesi için bir kusurun söz konusu olması ve hükmedilen cezanın failin kusuru ile orantılı olması gerekmektedir.

Yine bu dönemde cezai sorumluluk belirlenirken, kusur sorumluluğu ilkesinin yanında ceza sorumluluğunun şahsiliği ilkesi de esas alınmıştır. Dolayısıyla kişinin işlediği bir haksızlıktan dolayı kendisinin bireysel sorumluluğunun olduğu kabul edilmiştir.³⁰

2.5 Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrikin Tarihi Gelişimi

Haksız tahrikin Türk ceza hukukundaki tarihi gelişimi, Cumhuriyet öncesi ve sonrası dönem olarak ayrılacak olup Cumhuriyet öncesi dönem içerisinde; İslamiyet öncesi dönem, İslamiyet dönemi ve Osmanlı Devleti dönemi ele alınacaktır.

---

²⁹ Demirbaş, Türk Ceza Kanununda Özel Tahrik Halleri, s.20

³⁰ Jürgen Gerke, Strafrecht mit den Grundzügen des Strafverfahrens, K.no.107, Stuttgart 2004 s.65

2.5.1 Cumhuriyet Öncesi Dönem

İslamiyet'e geçmeden önce Türklerin kurmuş oldukları devletlerde kamu hukuku ile birlikte ceza hukukuna da sahip oldukları görülmektedir. Bu döneme ilişkin Türk kavimleri içerisinde uygulanmış olan ceza hukukuna ait net bilgiler olmamasına rağmen Türk kavimlerinin ilk zamanlardaki ceza hukuku ile ilkel dönem ceza hukukunun benzerlik gösterdiği söylenebilir.³¹

İslamiyet'ten önce yaşayan Türk toplumlarında devlet ile halk arasındaki ilişkiler, temeli Türk gelenek ve göreneklerine dayanan "töre" ile düzenlenmiştir. Söz konusu bu dönem içerisinde cezalandırma yetkisi devlete ait olmakla birlikte kişilerin bireysel olarak cezalandırma yetkisi bulunmadığı görülmektedir.³²

Türklerin İslamiyet'i kabulünden sonraki dönemde uygulanan İslam ceza hukukunda suçlar üçlü bir ayrıma tabi tutulmuştur. Bunlar, yaralamayı, cinayeti, cenine karşı işlenen suçları kapsayan hakkı ademiye karşı işlenen suçlar; zina, içki içme, hırsızlık, yol kesme, dinden dönme gibi Allah'a karşı işlenen suçlar ve kişi ve kamuya zarar veren sair fiilleri kapsayan ve cezası hâkimin takdirine bırakılan taziren³³ cezalandırılan suçlardır.³⁴

Genel esaslar bakımından modern ceza hukuku prensiplerinden uzak olan İslam ceza hukuku, akıl hastalığı, manevi unsur, zamanaşımı, meşru müdafaa, kanunu bilmemenin mazeret sayılmaması, bilmeme ve yanılma, usul hukuku açısından hâkimin duruşma dışındaki bilgisini hükme esas alamaması gibi önemli kurumları kabul etmiştir.³⁵

---

³¹ Coşkun Üçok, Osmanlı Kanunnamelerinde İslam Ceza Hukukuna Aykırı Hükümler, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 4, 1946 s.48

³² Mehmet Akif Aydın, Türk Hukuk Tarihi, Hars Yayıncılık, 5. Basım, İstanbul 2005 s.17

³³ Tazir cezaları, şunlardır: Azarlamak, dayak, hapis, sürgün ve hatta ölüm. Artuk, Gökeçen, Yenidünya, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.77

³⁴ Hayrettin Karaman, Mukayeseli İslam Hukuku, İrfan Yayınevi, İstanbul 1974, s.125

³⁵ Duran, Ceza Hukukunda Haksız Tahrik, s.35

İslam Hukuku'nda, bir eylemin cezalandırılabilmesi için yasaklanan fiilde hukuka uygunluk nedenlerinin bulunmaması yani hukuka aykırılık unsurunun olması gereklidir. Ayrıca İslam Ceza Hukuku'nda açıkça haksız tahrikten bahsedilmemesine rağmen cezai sorumluluğu ortadan kaldıran veya azaltan sebeplere de yer verilmiştir. Örneğin; haksız tahrike benzer bir kurum olan meşru müdafaa açıkça yer almaktadır.³⁶ Dolayısıyla haksız tahrik kurumu açıkça düzenlenmemesine rağmen, İslam hukukunun kaynaklarından olan hadislerde yer alan haksız tahrik sayılabilecek durumlar ile zina esnasında öldürme gibi özel haksız tahrik hallerinin meşru müdafaa kapsamında olduğu, İslam Ceza Hukuku'nda kabul edilmiştir.

Osmanlı İmparatorluğu döneminde ise, İslam'ın hükümdara vermiş olduğu yetkiye binaen padişahlar çeşitli kanunnameler çıkarmışlardır.³⁷

Ancak bu dönemde konumuzu ilgilendiren asıl gelişme, fragmanter mevzuat dönemini sonlandıran ve 1856 Islahat Fermanına dayanan, 1274 tarihli Ceza Kanunname-i Hümayunu ile başlayan dönemdir. 1274 tarihli bu ceza kanunu, 1810 tarihli Fransız Ceza Kanununun aynen tercüme edilmesi sonucu ortaya çıkmıştır. 1274 tarihli ceza kanununda haksız tahrik yönünden genel bir düzenleme yapılmamıştır. Sadece ilgili kanunun 188. (karısı ve yakın aile efradını zina esnasında yakalayan kişinin öldürme ve yaralama hali), 189. (silah veya öldürücü bir alet ile yapılan fiillerin sebep olduğu haller) ve 214/13. (hakaret ve karşılıklı tahkir halleri) maddelerinde özel tahrik hükümleri düzenlenmiştir.³⁸

2.5.2 Cumhuriyet Sonrası Dönem

Bu başlıkta, 765 sayılı TCK'nın 51. maddesinde ilk defa düzenlenmiş olan haksız tahrik kurumunun günümüze kadar geçirdiği değişiklikleri açıklayacağız.

---

³⁶ Aydın, Türk Hukuk Tarihi, s.182-185

³⁷ Üçok, Osmanlı Kanunnamelerinde İslam Ceza Hukukuna Aykırı Hükümler, s.60

³⁸ Duran, Ceza Hukukunda Haksız Tahrik, s.36

2.5.2.1 765 Sayılı Türk Ceza Kanununda Yer Alan Haksız Tahrik Düzenlemesi

1889 tarihli İtalyan Zanardelli Kanunu'nun Cumhuriyet döneminde Türkçe'ye tercüme edilmesi sonucu 1926 tarihli 765 sayılı TCK oluşturulmuştur.

Haksız tahrike ilişkin ilk düzenleme, 13.03.1926 Tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren, 01.03.1926 tarih ve 765 sayılı TCK m.51' de yer almıştır. Kaynak kanun olan Zanardelli Kanunu'nda da bu kurum, 51. maddede düzenlenmiştir.

Bu iki kanun metni arasında önemli iki fark mevcuttur.

Öncelikle İtalyan Zanardelli Kanunu, “bir kimse... bir fiili işlerse...” şeklindeki düzenleniş biçimiyle, haksız tahrik kurumunun, cürümlerin yanı sıra kabahat niteliğindeki suçlarda da uygulama alanı bulabileceğini vurgulamıştır. Fakat TCK, “bir kimse... bir cürüm işlerse...” şeklindeki düzenlemesi ile haksız tahrik kurumunu bütün suçlar açısından değil, sadece “cürümler için” genel bir indirim nedeni olarak kabul etmiştir. Dolayısıyla kabahat suçlarında haksız tahrik kurumunun uygulama alanı bulmasına izin vermemiştir.³⁹

Bir diğer fark ise, İtalyan Zanardelli Kanunundaki “gazabın veya şedit bir elemin buhran ve etkisi altında” suç işlenmesi ile 765 sayılı Türk Ceza Kanunundaki “gazap veya şedit bir elemin tesiri altında” suç işlenmesi arasında önemli bir fark vardır. İtalyan Zanardelli Kanununda buhran hali göz önünde bulundurulduğu için buhran halinin son bulması durumunda haksız tahrikin bir unsuru ortadan kalkmış olacağından indirim uygulanamayacaktır. 765 sayılı TCK'da ise buhran hali söz konusu olmadığından göz ardı edilecek ve failin “gazap veya şedit bir elemin tesiri altında” suç işleyip işlemediği dikkate alınacaktır.

---

³⁹ Devrim Aydın, Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2003 s.36

Daha sonra 23.06.1936 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanan, 11.06.1936 gün ve 3038 sayılı kanun neticesinde TCK’nin 51. maddesinde değişiklik meydana gelmiştir. Buna göre ilk düzenlemede yer alan “Bir kimse.... bir cürüm işler ve bu cürüm...” şeklindeki ifadeyi, “bir kimse....bir suç işler ve bu suç⁴⁰...” şeklindeki bir ifadeye dönüştürmüştür. Böylelikle artık sadece cürümler için değil kabahatler açısından da haksız tahrik hükümlerinin uygulama alanı bulacağı ortaya konulmuştur. Yine 3038 sayılı kanunla yapılan diğer bir değişiklik ise indirim oranlarının azaltılmış olmasıdır.

15.07.1953 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 09.07.1953 gün ve 6123 sayılı kanun ile TCK’nin 51. maddesinde tekrar bir değişiklik yapılmıştır. Yapılan bu değişiklik neticesinde indirim oranlarının azaltılması söz konusu olmuş, haksız tahrikin unsurlarında herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

Ayrıca önceki düzenlemede yer alan ağır hapsin hapse ve kamu hizmetlerinden müebbet yasaklılığın geçici yasaklılığa dönüştürülmesine ilişkin hükümler bu yeni düzenleme ile kaldırılmıştır.

2.5.2.2 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda Yer Alan Haksız Tahrik Düzenlemesi

TCK’nın “Ceza Sorumluluğunu Kaldıran veya Azaltan Nedenler” başlığı altında düzenlenen ve 29. maddede yer alan haksız tahrik düzenlemesi şu şekildedir:

“Haksız bir fiilin meydana getirdiği hiddet veya şiddetli elemin etkisi altında suç işleyen kimseye, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine on sekiz yıldan yirmi dört yıla ve müebbet hapis cezası yerine on iki yıldan on sekiz yıla kadar hapis cezası verilir. Diğer hâllerde verilecek cezanın dörtte birinden dörtte üçüne kadarı indirilir”.

---

⁴⁰ 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nda suçlar cürüm ve kabahat olmak üzere ikiye ayrıldığından dolayı “suç” tabiri her ikisini de kapsamaktadır.

Görüldüğü üzere 5237 sayılı TCK ile haksız tahrik kurumu üzerinde birçok değişiklik söz konusu olmuştur.

Yapılan ilk ve en önemli değişiklik, hafif ve ağır tahrik ayrımının kaldırılmasıdır. 765 sayılı TCK, haksız tahriki hafif ve ağır olmak üzere ikiye ayırmıştı. Ancak yapılan bu ayrım subjektif bir kavrama dayanan haksız tahrikin uygulamasını güçleştirmekte ve tereddütlere yol açmaktaydı. Bu sebeple yeni TCK'nın söz konusu ikili ayırmadan vazgeçmesi ve cezada yapılacak olan indirimin belirlenmesinde hâkime geniş takdir yetkisi vermesi yerinde olmuştur.

Yapılan ikinci değişiklik ise “haksız tahrik“ deyimini yerine “haksız fiil” deyiminin kullanılmasıdır. Söz konusu bu kavramların değiştirilme nedeni Kanunun gerekçesinde; “Hiddet veya şiddetli elem haksız bir fiil sonucu ortaya çıkması gerekir. Maddeye bu ibarenin eklenmesinin amacı, ülkemizde özellikle ‘töre veya namus cinayeti’ olarak adlandırılan akraba içi öldürme suçlarında haksız tahrik indiriminin yanlış biçimde uygulanmasının önüne geçmektir.” şeklinde izah edilmiştir.⁴¹

Üçüncü değişiklik ise “gazap veya şedit bir elem” deyimini yerine “hiddet veya şiddetli bir elem” deyimini kullanılmasıdır. Haksız tahrikin ana koşulu, yapılan haksız hareketin fail üzerinde bir hiddet veya şiddetli elem meydana getirmesi ve suçun işlendiği zaman failin bu etki altında bulunması olduğundan, madde söz konusu psikolojik halleri belirtecek biçimde kaleme alınmıştır.⁴² Ancak yapılan bu değişiklikte sadece "hiddet" deyimini kullanılmasının yeterli olacağı kanaatindeyiz. Çünkü şiddetli bir elem ifadesi aslında hareketsizliğe ve pasifliğe yönelten bir ruh hâlidir. Ancak haksız tahrik düzenlemesinde, şiddetli bir elem sonucunda hiddet

---

⁴¹ 5237 sayılı kanununun 29. maddesinin gerekçesi

⁴² Veli Özer Özbek, TCK İzmir Şerhi, Yeni Türk Ceza Kanununun Anlamı, Seçkin Yayınevi, C. 1, 3.Basım, , Ankara 2006 s.382-383

halinin ortaya çıkması söz konusudur. Ancak uygulamada tereddütlere ve sıkıntılara sebebiyet vermemek için iki sözcüğün de kullanılması uygun görülmüştür.

Dördüncü değişiklik ise eski kanuna nazaran failin daha lehine olan indirim oranlarına ilişkindir. Çünkü eski 765 sayılı TCK'da basit tahrik halinde 1/4, ağır tahrik halinde ise 2/3 oranında indirim yapılması söz konusuydu. Ancak TCK, 1/4 ve 3/4 oranlarını kabul etmiştir. Haksız tahrik halinde uygulanan bu indirim oranlarının kamu düzenine ve toplum barışına zarar verip vermediğine ve bunun da Anayasaya aykırı olup olmadığına ilişkin Anayasa Mahkemesinin 2007/91 Esas, 2009/25 Karar ve 19.02.2009 tarihli kararı⁴³ mevcuttur. Bu kararda, yasa koyucunun, "toplum savunmasını hiçbir şekilde tehlikeye atmaksızın insancıl yaklaşımı vurgulamak ve suçlunun toplumla barışık bir duruma getirilmesini cezanın temel gayesi olarak göz önünde bulundurmak ilkesini" tercih ettiği, bu ilkenin gereği olarak, "suçlunun yeniden sosyalleşmesini ve uygun bir iyileştirmeye tabi tutularak toplumla yeniden bütünleşmesini sağlamak" için haksız tahriki ceza sorumluluğunu azaltan bir neden olarak kabul ettiği ve haksız tahrik altında suç işleyenlerin cezasından, maruz kaldıkları tahrikin derecesine göre belli indirimler öngörüldüğü vurgulanmıştır. Bu sebeple söz konusu indirim oranlarının Anayasaya aykırılık teşkil etmediği kanaatine varılmıştır.

Kanaatimizce Anayasa Mahkemesinin bu değerlendirmesi doğru değildir. Çünkü Anayasa Mahkemesi vermiş olduğu bu kararın gerekçesinde, haksız tahrik düzenlemesinin failin toplumla barışık hale gelmesi, sosyalleşmesi amaçlarına hizmet eden bir kurum olduğunu ifade ederek, hükmün esas gayesi ile bağdaşmayan bir açıklama yapmıştır.

---

⁴³Anayasa Mahkemesinin 2007/91 E., 2009/25 K. sayılı ve 19.02.2009 t. kararı <http://www.kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Karar/Content/1fc224ed-b23c-44da-b144-76974401ec1d?excludeGerekce=False&wordsOnly=False>, Erişim Tarihi: 19.09.2016

Bölüm 3

TÜRK CEZA HUKUKUNDA HAKSIZ TAHRİKİN ŞARTLARI

3.1 Genel Olarak

Haksız tahrik, failin haksız bir fiilin meydana getirdiği hiddet veya şiddetli elemin etkisi altında suç işlemesi anlamına gelmektedir.

5237 sayılı TCK'nın "Ceza Sorumluluğunu Kaldıran veya Azaltan Nedenler" başlığı altındaki 29. maddesinde düzenlenen haksız tahrik kurumunun tüm şartlarını madde metninden çıkartabilmenin mümkün olmaması, bu konuda üçlü, dördü, beşli ve altılı ayrımların yapılmasına neden olmuştur.⁴⁴

Haksız tahrikin şartlarını üçlü bir ayrıma tabi tutarak inceleyen görüşlere göre bu şartlar; tahrik teşkil eden bir fiilin olması, bu fiilin haksız olması, suç teşkil eden fiilin hiddet yahut şiddetli elemin etkisi altında işlenmiş olmasıdır.⁴⁵

Haksız tahrikin şartlarını dördü bir ayrıma tabi tutarak inceleyen görüşlere göre ise bu şartlar; tahrik teşkil eden bir fiilin olması, bu fiilin haksız olması, haksız fiilin failde hiddet veya şiddetli elem meydana getirmesi, suçun hiddet veya şiddetli elem halinde işlenmesidir.⁴⁶

Haksız tahrikin şartlarını beşli bir ayrıma tabi tutarak inceleyen görüşlere göre ise bu şartlar; tahrik teşkil eden bir fiilin olması, bu fiilin haksız olması, haksız fiilin failde hiddet veya şiddetli elem ortaya çıkarması, suç teşkil eden fiilin bu hiddet

---

⁴⁴ Cengiz Bardak, Haksız Tahrik Üzerine Bir İnceleme, Adalet Dergisi, S. 1, Ankara 1988 s.43

⁴⁵ Öztürk/ Erdem, Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku, s.219

⁴⁶ Duran, Ceza Hukukunda Haksız Tahrik, s.100

veya şiddetli elemin etkisiyle işlenmiş olması ve suç teşkil eden fiilin haksız fiili yapan kişiye karşı işlenmiş olmasıdır.⁴⁷

Haksız tahrikin şartlarını altılı bir ayrıma tabi tutarak inceleyen görüşlere göre ise bu şartlar; yukarıda belirtilen beş şarta ilaveten, fail tarafından işlenen suçun, ruhsal durumun tepkisi olmasıdır.⁴⁸

Biz bu çalışmamızda, doktrindeki görüşler ve Yargıtay'ın yerleşik içtihatları doğrultusunda haksız tahrikin kabul edilebilmesi için gerekli şartları beş başlık altında inceleyeceğiz.

Bu şartlar; tahrik teşkil eden bir fiilin olması, tahrik teşkil eden fiilin haksız olması, tahrik teşkil eden fiilin, failde hiddet veya şiddetli bir eleme neden olması, suçun hiddet veya şiddetli elemin etkisi altında işlenmesi ve suçun tahrik eden kişiye karşı işlenmesidir.

3.2 Haksız Tahrikin Şartları

3.2.1 Tahrik Teşkil Eden Bir Fiil Olmalı

Haksız tahrikin mevzubahis olabilmesi için öncelikli olarak haksız bir fiilin var olması gerekir. 5237 sayılı TCK'da hangi hallerin tahrik teşkil edeceği açıklanmamıştır. Türk Ceza Kanunu fiilin sadece haksız olması gerektiğinden bahsetmiş, bunun haricinde hangi fiillerin tahrik teşkil edeceğine yönelik bir açıklamada bulunmamıştır. Dolayısıyla Türk Ceza Kanunu tahrik fiilinin niteliği konusunda bir sınırlama yoluna gitmemiştir.

Yargıtay'ın verdiği çeşitli kararlar ışığında haksız tahrik teşkil eden eylemlere şunlar örnek gösterilebilir:

---

⁴⁷ Nur Centel, Hamide Zafer, Özlem Çakmut, Türk Ceza Hukukuna Giriş, Beta Yayınları, 7. Basım, İstanbul 2011 s.429

⁴⁸ Dönmezer/ Erman, Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, C. 2, s.350; Hakeri, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.271-273

“Sanığın mağdurdan olan alacağını uzun süre istemesine rağmen alamaması⁴⁹; mağdurun sanığa tokat atması⁵⁰; mağdurun oğlunun, sanığın arabasını çizmesi⁵¹; mağdurun sanığın cep telefonunu kısa süre kullanmak için ödünç aldığı halde iade etmemesi⁵²; mağdurdan gelen basit derecedeki yaralama eylemi⁵³; mağdurun gecenin geç saatlerinde alkollü bir vaziyette sanığın oturduğu binaya gelerek bağırması⁵⁴; mağdurun sanığa yönelik ana avrat küfrederek üzerine yürümesi.⁵⁵

Yine söz konusu tahrik teşkil eden fiil objektif olarak da var olmalıdır. Yani vehim ve zan halinde tahrik söz konusu olamayacaktır.⁵⁶

Haksız tahrikin söz konusu olabilmesi için muhakkak bir fiil olmalı ve bu fiil bir insan davranışı sonucu ortaya çıkmalıdır.⁵⁷ Ancak bir hayvanın yapmış olduğu hareket mevzubahis ise, söz konusu fiilin haksız olabilmesi için hayvanın bir insan kontrolünde kullanılması veya tahrik teşkil eden fiile hayvan sahibinin kusurlu hareketlerinin neden olması gerekir.

TCK’da tahrik fiilinin kime karşı olması gerektiği konusunda da açık bir düzenleme mevcut olmamakla birlikte haksız fiilin illaki failin şahsına yönelik olması da gerekmez. Failin yakınlarına, sevdiklerine, değer verdiği şeylere yapılan bir haksız hareket dahi faili hiddet veya elem durumuna sokabilir. Yargıtay da 2011 tarihinde: “Haksız tahriki oluşturan fiilin muhakkak tepkide bulunan faile

---

⁴⁹ Yargıtay 2. CD’nin 2006/2860 E., 2006/19592 K. sayılı ve 4.12.2006 tarihli kararı, Sedat Bakıcı, 5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Genel Hükümleri, Adalet Yayınevi, Ankara 2008 s.664

⁵⁰ Yargıtay 3. CD’nin 2006/4212 E., 2006/8532 K. sayılı ve 15.11.2006 tarihli kararı; Bakıcı, s.664

⁵¹ Yargıtay 2. CD’nin 2007/10629 E., 2007/3703 K. sayılı ve 14.03.2007 tarihli kararı; Bakıcı, s.666

⁵² Yargıtay 2. CD’nin 2007/3608 E., 2007/7849 K. sayılı ve 31.05.2007 tarihli kararı; Bakıcı, s.667

⁵³ Yargıtay 1. CD’nin 2007/9519 E., 2007/10032 K. sayılı 31.12.2007 tarihli kararı; Bakıcı, s.670

⁵⁴ Yargıtay 3. CD’nin 2006/4219 E., 2006/9309 K. sayılı ve 13.12.2006 tarihli kararı; Gürsel Yalvaç, Karşılaştırmalı Gerekçeli-İçtihatlı Türk Ceza Kanunu, Adalet Yayınevi, Ankara 2008 s.257

⁵⁵ Yargıtay 1. CD’nin 2007/7026 E., 2007/7344 K. sayılı ve 09.10.2007 tarihli kararı, Yalvaç, s.243

⁵⁶ Faruk Erem, Haksız Tahrik, Adalet Dergisi, S. 7, Yıl:37, Ankara 1946 s.637-654

⁵⁷ Yaşar Yavuz, Haksız Tahrik, Yargıtay Dergisi, S. 68, Ankara 1991 s.445-466; Timur Demirbaş, Haksız Tahrik, Seçkin Yayınevi, İstanbul 2016 s.54

yöneltmesinin yani tahrik eylemine maruz kalanın fail olmasının şart olmadığı, failden başkasına yöneltilen haksız bir eylemin de faili öfke yahut elem içerisine sokabileceği, olayın olduğu gün arkadaşı Bekir ile münakaşa eden ve ona doğru elinde sopa olmasına rağmen yürüyen katılanın bu haksız davranışı üzerine ona yumrukla vuran sanık hakkında haksız tahrik hükümlerinin uygulanması gerekmesine rağmen sanığın sopayla üzerine yürüme fiilinin mağduru olmayışından bahisle yazılı şekilde hüküm kurulması...⁵⁸ şeklinde karar vermiştir.

Dolayısıyla TCK'da fail olabilmek için illaki tahrik fiiline maruz kalmak şart değildir⁵⁹. Failin değer verdiği bir hayvana, bitkiye veya eşyaya yönelik yapılan haksız fiiller dahi faili hiddete sevk edebilir ve fail hakkında haksız tahrik hükümleri uygulama alanı bulabilir.

Bazı kanunlarda, örneğin Alman Ceza Kanunu'nun 213. maddesinde "kişinin kendisine veya bir yakınına yönelik haksız bir eylem veya ağır hakaret..." demek suretiyle haksız tahrik eyleminin hedefinin sanıktan başkası da olabileceği açıkça belirtilmiş ve yasada yakınların kimler olduğu tek tek sayılmıştır. TCK'da ise bu konuda herhangi bir ayrıma gitmemiş ve sınırlama da getirmemiştir. O halde, faile yakın bir kimseye, failce sevilen veya sayılan bir kişiye, hatta bir yabancıya karşı yapılan bir fiil de, faili öfke veya elem durumuna sokabilir.

Bahsedilmesi gereken bir diğer konuda mefruz tahriktir. Yani mağdurdan kaynaklanmamasına rağmen, failin mağdurdan kaynaklandığını sandığı bir eylemin doğurduğu hiddet yahut şiddetli elem etkisinde kalarak suç işlemesi durumudur.

Bu konuda doktrinde iki farklı görüş mevcuttur.

Mefruz tahrik halini indirim nedeni olarak görmeyen birinci görüş; Failin

---

⁵⁸ Yargıtay 2. CD'nin 2009/30305 E., 2011/174 K. ve 18/01/2011 tarihli kararı, UYAP İçtihat Sorgulama, Erişim Tarihi: 14.12.2014

⁵⁹ Savaş, Vural/ Mollamahmutoğlu, Sadık, Türk Ceza Kanununun Yorumu, Seçkin Yayınevi, Ankara (1994), s.689.

içinde bulunduğu halin herhangi bir nedensellik değeri taşımayacağından, karşılıklı kusurlu olma durumu bulunmadığından ve hukukun temel ilkelerinden birisi olan “bir kimsenin kendi kusurundan yararlanamaması” ilkesinden dolayı mefruz tahrik halini bir indirim nedeni olarak savunmaz.⁶⁰

Mefruz tahrik halini indirim nedeni olarak gören ikinci görüş ise, failin tahrik edici bir eylemin var olduğu yolundaki makul inancını yeterli kabul etmektedir. Çünkü haksız tahrik düzenlemesinde cezanın azaltılmasının asıl nedeninin psikolojik olduğunu ve failin hiddet yahut elemin etkisi altında hareket etmiş olduğunu ve bununla yeterli olduğunu savunur.⁶¹

TCK'nın 30. maddesinin 3. fıkrasında, ceza sorumluluğunu kaldıran veya azaltan nedenlere ait koşulların oluştuğu konusunda mutlak bir hata içerisinde olan bir kişinin bu hatasından faydalanabileceği düzenlenmiştir.

Dolayısıyla kanaatimizce mefruz tahrik halinde cezanın indirilmesi konusunda bir ayırım yapılmalıdır. Fail kendi kusuru neticesinde veya dikkatsizliği sonucu tahrik fiilinin var olduğu inancına kapılmış ve bu sebeple bir suç işlemişse tahrik hükümlerinden yararlandırılmaması gerekmektedir. Ancak kendi kusuru veya dikkatsizliği olmaksızın makul bir kişi gibi davranmasına rağmen tahrik fiilinin oluştuğu inancına varmış ve bu şekilde suç işlemişse bu durumda haksız tahrik indiriminin uygulanması gerekmektedir.⁶² Failin yanılarak mefruz tahrik durumuna düşmesinde kusuru yok ise, onu bu psikolojik durumundan faydalandırmamak haksız tahrikin esasına aykırılık teşkil edecektir.

---

⁶⁰ Güreli, Ceza Hukukunda Mazeret Sebebi Olarak Haksız Tahrik, s.333; Demirbaş, Türk Ceza Kanununda Özel Tahrik Halleri, Üçdal Neşriyat, s.46; Erem, Danışman, Artuk, Ümanist Doktrin Açısından Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.595; İsmail Malkoç, 2004 Değişiklikleri ve İçtihatlarıyla Türk Ceza Kanunu, Malkoç Kitapevi, Ankara 2004 s.336 bu görüşü savunan yazarlardandır.

⁶¹ Dönmezer, Erman, Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, C. 2, s.357; Doğan Soyaslan, Ceza Hukuku Özel Hükümler, Yetkin Yayınları, 5. Basım, Ankara 2005 s.506; İzzet Özgenç, Cumhuriyet Şahin, Uygulamalı Ceza Hukuku, 3. Basım, Ankara 2001 s.287 bu görüşü savunan yazarlardandır.

⁶² İzzet Özgenç, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayıncılık, 4. Basım, Ankara 2009 s.372

Örneğin, bir toplulukta aynı isimde birden çok kişi mevcut olup bunu bilmeyen ve ismi telafuz edilerek hakaret edildiğinde, kendisine hakaret edildiğini zannetmesi sonucu öfkeye kapılıp hakarete karşılık veren kişinin cezasından indirim yapılacak mıdır? İşte burada somut olayı irdelenip bulunulan yer, zaman, koşullar birlikte ele alınıp değerlendirilerek, faile izafe edilecek dikkatsizlik bulunup bulunmadığına ve indirim yapılıp yapılmayacağına karar vermek gerecektir. Eğer fail, kendi kusuru olmaksızın, makul bir kişinin davranışını sergileyip, yeterli dikkat ve özeni göstermesine rağmen yanılmış ve bu şekilde suç işlemişse bu durumda tahrik indiriminden yararlanması gerekecektir.

Bir diğer konuda haksız tahrik teşkil eden fiilin failin yüzüne karşı yapılmasının şart olmadığıdır. Kişinin gıyabında yani yokluğunda yapılan davranışlar, söylenen sözler ve hareketler de hiddet ve şiddetli elem halinin ortaya çıkmasına sebep olabilir.⁶³

Yargıtay CGK.'nın vermiş olduğu 133/1989 E., 192/1989 K. sayılı ve 22.05.1989 tarihli, “maktulün, sanığın babasının kolunu sopayla darp ederek kırdığını öğrenmesinin ardından olay yerine intikal eden sanığın, maktulün başına sopa ile vurarak ölümüne neden olması” kararı⁶⁴ da bu yöndedir.

Haksız fiilin olay anında veya olay anından hemen önce ortaya çıkmış olmasının gerekeceği yönünde bir zorunluluk da söz konusu değildir. Çünkü yapılan haksız fiilin sonucu olarak failde hiddet veya şiddetli elem etkisi devam edebilir. Bu noktada önem arz eden husus, tahrike sebebiyet veren haksız fiillerle faile yüklenen suç arasında nedensellik bağının bulunması gerektiğidir.

Yargıtay CGK vermiş olduğu 1993/261 E., 1993/286 K. sayılı ve 01.11.1993

---

⁶³ Bardak, Haksız Tahrik Üzerine Bir İnceleme, s.42-52

⁶⁴ Yargıtay CGK. 133/1989 E., 192/1989 K. sayılı ve 22.05.1989 t. Kararı <http://www.kazanci.com/>, Erişim Tarihi: 05.01.2015

tarifli kararında⁶⁵, “haksız tahrik kurumunun uygulama alanı bulabilmesi için kanunda bir süre sınırlaması yoktur, tahriki teşkil eden fiilin faili bu suç nedeniyle mahkûm edilmiş ve aradan uzunca süre geçmiş olsa bile önce gerçekleşen olay sanığı bu suçu gerçekleştirmeye yöneltmişse tahrik hükmü uygulanmalıdır” diyerek bu hususa değinmiştir.

Kural olarak fail kendisinin yapmış olduğu haksız hareket neticesinde olaya bizzat sebebiyet vermişse, yani ilk haksız fiil kendisinden kaynaklanmışsa haksız tahrik düzenlemesinden yararlanamayacaktır. Zaten aksi durumun kabulü hukuk mantığıyla bağdaşmayacaktır.

Ancak ilk yapılan haksız fiile karşı gösterilen tepki ilk harekete oranla aşırı bir nitelik taşıyorsa ve dolayısıyla fiiller arasında büyük bir orantısızlık var ise ilk haksız hareketi yapan kişi haksız tahrik düzenlemesinden yararlanabileceği kabul edilmektedir.⁶⁶

Yargıtay CGK.’nın vermiş olduğu 1993/193 E., 1993/222 K. sayılı ve 04.10.1993 tarihli, “Sanığın basit bir tokatlama hareketine karşı onu sırtından bıçaklamak suretiyle ağır bir biçimde yaralayan mağdurun karşı tepkisi daha ağır olup, sanığı yüklenen suçu işlemeye itmiştir, bu itibarla ilk davranışında haksız bile olsa etkisi altında kaldığı tepkinin çok daha ağır olması halinde sanık yararına haksız tahrik hükmünün uygulanması gerekmektedir.” şeklindeki kararı⁶⁷ da bu yöndedir.

Yine Yargıtay’ın yerleşik uygulamalarından biride, yapılan ilk haksız hareketin iki sanıktan hangisinden geldiğinin anlaşılamadığı durumlarda haksız tahrik düzenlemesinin her iki sanık içinde uygulanması gerekeceğidir. Bu konuda

---

⁶⁵ Yargıtay CGK. 1993/261 E., 1993/286 K. sayılı ve 01.11.1993 t. Kararı <http://emsal.yargitay.gov.tr/VeriBankasiIstemciWeb/>, Erişim Tarihi: 05.01.2015

⁶⁶ Mahmut Koca, İlhan Üzülmez, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayınevi, 3. Basım, Ankara 2010 s.319

⁶⁷ Yargıtay CGK. 1993/193 E., 1993/222 K. sayılı ve 04.10.1993 t. kararı <http://www.kazanci.com/>, Erişim Tarihi: 05.01.2015

Yargıtay 3. CD'nin vermiş olduğu 2007/2233 E., 2007/3689 K. sayılı ve 14.05.2007 tarihli “Sanığın hayvanlarıyla mağdurun hayvanlarının birbirlerine karışması sebebiyle çıkan münakaşada ilk haksız eylemin mağdurdan geldiğine ilişkin savunmanın aksi ispatlanamadığından, sanık yararına haksız tahrik hükümlerinin uygulanması...” şeklindeki kararı⁶⁸ konumuzu destekler niteliktedir.

Tek, birden çok veya peş peşe yapılan çok sayıda fiil de tahrik teşkil edebilir. Ancak bu noktada önemli olan husus, yapılan bu haksız fiillerin tahrikin ağırlığı üzerinde etkili olacaktır.

Bu konuda Yargıtay CGK'nın vermiş olduğu 2002/1-274 E., 2002/414 K. sayılı ve 03.12.2002 tarihli bir kararı⁶⁹ mevcuttur. Buna göre: “Yargıtay Ceza Genel Kurulunun şüphesiz benimsediği ve birçok kararında belirttiği genel ilke gereğince tahrikin derecesi belirlenirken haksız eylemin işleniş şekli, yeri, niteliği, zamanı, yöresel koşullar ve tahrik eden ve buna maruz kalanın vaziyetleri göz önüne alınıp değerlendirilmeli, eğer haksız hareket bu nitelikleriyle yoğun ve önemli boyutlara ulaşmış ise ancak bu halde haksız tahrikin ağır ve şiddetli olduğu kabul edilmelidir. Yine, Yargıtay CGK ve özel dairelerin yerleşmiş uygulamasına göre her biri basit tahrik oluşturan haksız davranışların tevali etmesi halinde tahrikin ağır boyuta ulaştığının kabulü gerekir”.

3.2.2 Tahrik Teşkil Eden Fiil Haksız Olmalı

Haksız tahrikin şartlarından biri de tahrik teşkil eden fiilin haksız olmasıdır. Dolayısıyla hiddet yahut şiddetli elemin haksız bir eylem neticesinde meydana gelmesi gerekmektedir. Ancak söz konusu fiil hukuka uygun yani haklı ise failin hiddet veya şiddetli eleme kapılması ve neticesinde göstermiş olduğu tepkiden

---

⁶⁸ Yargıtay CGK. 2002/1-274 E., 2002/414 K. sayılı ve 03.12.2002 t. kararı <http://www.kazanci.com/>, Erişim Tarihi: 07.01.2015

⁶⁹ Yargıtay CGK. 2002/1-274 E., 2002/414 K. sayılı ve 03.12.2002 t. kararı <http://www.kazanci.com/>, Erişim Tarihi: 07.01.2015

dolayı ortaya çıkan ceza sorumluluğunda haksız tahrik indiriminin uygulanması söz konusu olmayacaktır.

Yargıtay 1. CD'nin de bu konuyla ilgili vermiş olduğu 2006/6519 E., 2007/8520 K. sayılı ve 19.11.2007 tarihli “maktulden dolayı olan ve haksız tahrik teşkil edecek bir eylem bulunmamasına rağmen, sanık yararına hafif haksız tahrik hükmünün uygulanması” şeklindeki kararı⁷⁰ da bu yöndedir.

Haksız fiil terimi, davranışın hukuk düzeni tarafından onaylanmadığı anlamına gelmektedir.⁷¹ Fiilin haksızlık teşkil edip etmediğinin tespiti ise toplumsal düzene hâkim olan ve genel kabul görmüş değer yargılarına göre hâkim tarafından yapılmaktadır. Söz konusu bu değerlendirme yapılırken hukuk düzeninin bütünü göz önünde tutulmalıdır.

Ayrıca fiilin haksız sayılabilmesi için suç teşkil etmesi yahut borçlar hukuku anlamında bir haksız fiil oluşturması da gerekmemektedir.⁷² Kanun burada tahrik fiilinin olmasını şart koşmuş ve bu fiilin niteliği olarak sadece “haksız” olmasından söz etmiştir. Hatta hukuka uygun olan bir fiilin icrası dahi hakkın kötüye kullanılması sonucunu doğurursa, bu fiil hukuka aykırı bir niteliğe bürüneceğinden haksızlık niteliği taşıyacaktır.

Haksız fiil sayılan hallere örnek olacak birkaç Yargıtay kararı:

Kiracının sözleşmeye aykırı şekilde eve fazla kişi alması⁷³, sanığın babasına tokat atılması⁷⁴, sanıktan anahtar alıp habersizce evine kadın getirmek⁷⁵, mağdurun

⁷⁰ Yargıtay 1. CD. 2006/6519 E., 2007/8520 K. sayılı ve 19.11.2007 t. Kararı UYAP İçtihat Sorgulama, Erişim Tarihi: 11.01.2015

⁷¹ Bknz. 29. madde gerekçesi.

⁷² Dönmezer/ Erman, Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, C. 2, s.353

⁷³ Yargıtay 4. CD'nin 2004/7683 E., 2004/4645 K. sayılı ve 12.04.2004 tarihli kararı, <http://emsal.yargitay.gov.tr/VeriBankasiIstemciWeb/>, Erişim Tarihi: 16.02.2015

⁷⁴ Yargıtay 2. CD'nin 2003/5091 E., 2003/10149 sayılı ve 23.09.2003 tarihli kararı, <http://emsal.yargitay.gov.tr/VeriBankasiIstemciWeb/>, Erişim Tarihi: 16.02.2015

⁷⁵ Yargıtay 2. CD'nin 2004/6968 E., 2004/21210 K. sayılı ve 24.11.2004 tarihli kararı, <http://emsal.yargitay.gov.tr/VeriBankasiIstemciWeb/>, Erişim Tarihi: 16.02.2015

sanığa ait ağacı kesmesi.⁷⁶

Bir diğerk önemli husus ise kendisine karşı suç işlenen kimsenin milletvekili, büyükelçi gibi ceza bağışıklığından yararlanan biri olması durumudur. Böyle bir durumda söz konusu fiilin hukuka aykırılığı ortadan kalkmayacaktır. Sadece o kişi yönünden cezalandırılabilme unsuru ortadan kalkmaktadır. Dolayısıyla ceza bağışıklığından yararlananların yapmış oldukları hukuka aykırı fiiller de haksız tahrikin uygulanma alanını kısıtlamamaktadır.⁷⁷

Yine sırf başkasına zarar vermek amacı ile bir hakkın kullanılmasını hukuk düzeni korumayacağından ötürü, hakkın kötüye kullanılması halinde de haksız tahrik düzenlemesi uygulama alanı bulacaktır.⁷⁸ Örneğin; komşusunun inşa ettiği “haset duvarını” yıkmak için onun konutuna giren faile haksız tahrik indirimi uygulanabilir.⁷⁹

Ancak bir hakkın kullanılması mevzubahis ise söz konusu fiil haksızlık teşkil etmediğinden dolayı haksız tahrik düzenlemesi uygulama alanı bulamayacaktır.⁸⁰ Böyle bir durumda, hakkın kötüye kullanılmaması şartıyla, bir hakkın kullanılması halinde failde hiddet veya şiddetli elem meydana gelmiş olsa bile haksız tahrik indirimi söz konusu olmayacaktır.

Yargıtay 1. CD de bu konuyla ilgili vermiş olduğu 2006/2690 E., 2006/5233 K. sayılı ve 28.11.2006 tarihli, “sanığın öldürme eylemini hırsızlık gayesiyle girdiği işyerinde hırsızlık suçunu gerçekleştirememesinden doğan sinirle işlediğinin anlaşılması neticesinde, maktulden kaynaklı sanığa yönelik haksız tahrik oluşturan

---

⁷⁶Yargıtay 2. CD'nin 1999/1966 E., 1999/5748 K. sayılı ve 03.05.1999 tarihli kararı, <http://emsal.yargitay.gov.tr/VeriBankasiIstemciWeb/>, Erişim Tarihi: 17.02.2015

⁷⁷Gürelli, Ceza Hukukunda Mazeret Sebebi Olarak Haksız Tahrik, s.335

⁷⁸Doğan Soyaslan, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Yetkin Yayınları, 4. Basım, Ankara 2012 s.244

⁷⁹Erem, Danişman, Artuk, Ümanist Doktrin Açısından Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.596

⁸⁰ Erhan Günay, Kusurluluğu Azaltan Bir Sebep Olarak Haksız Tahrik, Seçkin Yayınları, Ankara 2009 s.25

herhangi bir fiil olmadığı” şeklindeki kararıyla⁸¹ sanık lehine haksız tahrik hükümleri uygulayan kararı bozmuştur.

Tahrik teşkil eden fiil, failin vücut bütünlüğüne, özgürlüğüne, malvarlığına, sosyal ve ahlaki değerlerine, itibarına yönelik olabilir. Failde hiddet veya şiddetli eleme sebep olabilecek ve dolayısıyla onun psikolojik durumunu etkileyecek sebepler açısından herhangi bir ayırım söz konusu değildir; önemli olan haksız bir fiilin olmasıdır.⁸²

Örneğin; kendisi ile evlenmek istemeyen kadını öldürme durumunda, bayanın evlenmek istememesi failde ne kadar hiddet veya şiddetli elem meydana getirmiş olursa olsun fiilin haksız olduğundan söz edilemeyeceği için fail haksız tahrik düzenlemesinden yararlanamayacaktır.

TCK’da, haksız tahrik düzenlemesinin şartlarında fiilin haksız olması gerekliliği arandığına göre haksızlığın anlamının ve kapsamının ne olacağı meselesi önem arz etmektedir.

Bu konuda hukuka aykırılığı tek ölçüt sayanların görüşüne göre⁸³, haksız tahrik teşkil eden fiillerin hukuka aykırı olması gerekmektedir. Hukuka aykırı olmayıp yalnızca ahlak kurallarına aykırı olan fiiller haksız tahrik düzenlemesi içerisinde yer bulamazlar. Çünkü kanun koyucunun haksızlık unsurunu aramakla korumak istediği şey, hukuk düzenidir. Dolayısıyla bir fiil sadece ahlak kurallarına aykırılık teşkil ediyor, hukuk düzenine aykırılık teşkil etmiyorsa haksız tahrik kapsamında değerlendirilemez. Ayrıca evrensel olan önemli ve ortak ahlaki değerler

---

⁸¹Yargıtay 1. CD. 2006/2690 E., 2006/5233 K. sayılı ve 28.11.2006 t. Kararı <http://www.kazanci.com/>, Erişim Tarihi: 20.02.2015

⁸² Aydın, Yeni Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik, s.231

⁸³ Gürelli, Ceza Hukukunda Mazeret Sebebi Olarak Haksız Tahrik, s.331-344; Hakan Abban, Haksız Tahrik, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2001 s.26; Osman Yaşar, Hasan Tahsin Gökcan, Mustafa Artuç, Türk Ceza Kanunu, Adalet Yayınevi, C. 1, Ankara 2010 s.734-735

hukuk düzeni tarafından koruma altına alınmıştır.

Hukuk düzeni tarafından koruma altına alınmayan kurallara aykırı fiiller, hukuka aykırılık teşkil etmez. Bunlar hukuka uygun fiillerdir. Yargıtay 1. CD.'nin vermiş olduğu 2009/2339E., 2009/1937 K. sayılı ve 08.04.2009 tarihli “yengeleri Gülbahar’ın maktul Murat ile birlikte kaçarak 2-3 ay beraber yaşamasını ailenin namusunu ve şerefini azaltan hareket kabul eden sanıkların fiillerini ailenin namusunu kurtarma, töre saiki ile gerçekleştirdikleri” şeklindeki kararında⁸⁴ da haksız tahrik kabul edilmemiştir.

Bu konuda hukuka aykırılığı tek ölçüt saymayanların⁸⁵ görüşüne göre, “haksızlık” kavramı hukuka aykırılık kavramına nazaran daha kapsamlı bir anlam ifade etmektedir. Dolayısıyla haksızlığın ölçütleri konusunda kesin kurallar konulması suretiyle sınırlar çizilemez.

Yargıtay 1.CD. 1981/3551 E., 1981/3407 K. sayılı ve 09.07.1981 tarihli bir kararında⁸⁶ “toplumsal değerlere, ahlâka, örf ve âdete aykırı davranışların hukuka da aykırı davranış niteliğinde olduğunu” açıklamıştır.

Kanaatimizce, toplumu çağdaşlığa götürecektir olan modern yaşamın gereklerine uygun örf ve adet kurallarına hukuk düzeni tarafından değer verilmiştir. Dolayısıyla davranışlar hukuka aykırılık teşkil etmeyip sadece örf ve âdet kurallarına aykırılık teşkil ediyorsa, bu davranışları haksız bir fiil olarak kabul etmemek gerekir.

Örneğin; bayram ziyaretine gitmemek, büyüklerin elini öpmemek, yoldan geçene selam vermemek gibi örf, adet ve ahlak kurallarına aykırı davranışlar hukuk düzeni içerisinde haksızlık barındırmadığından dolayı tahrik söz konusu olmaz. Yine

---

⁸⁴ Yargıtay 1. CD. 2009/2339E., 2009/1937 K. sayılı ve 08.04.2009 t. Kararı

UYAP İçtihat Sorgulama, Erişim Tarihi: 04.03.2015

⁸⁵ Erem, Danışman, Artuk, Ümanist Doktrin Açısından Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.596; Soyaslan, Doğan, Ceza Hukuku Özel Hükümler, s.463

⁸⁶ Yargıtay 1.CD. 1981/3551 E., 1981/3407 K. sayılı ve 09.07.1981 t. kararı <http://www.kazanci.com/>, Erişim Tarihi: 13.03.2015

bir yörede kan davasının, kız kaçırmanın, Medeni Kanun'da belirtilenden daha küçük yaşta evlendirmenin veya başlık parası vermenin bir adet olması söz konusu olabilir. Ancak kan davası sebebiyle öc almayanın, istediği kızını kaçırmayanın, küçük yaşta evlenmek istemeyenin veya istenilen başlık parasını vermeyenin davranışları tahrik teşkil etmeyecektir.

Taksirle işlenen bir fiilin varlığı durumunda, bu fiilin "haksız bir fiil" kabul edilip edilmeyeceği hususu tartışmalıdır.

Kimi yazarlar⁸⁷ taksirli suçlarda da haksız tahrik düzenlemesinin söz konusu olabileceğini belirtirken, kimi yazarlar⁸⁸ ise taksirli suçlarda haksız tahrik düzenlemesinin söz konusu olmayacağını belirtmektedir. 5237 sayılı TCK'nın 22. maddesinin 2. fıkrasında taksir, dikkat ve özen yükümlülüğü olmasına rağmen buna aykırılık nedeniyle, bir eylemin suçun kanundaki tanımında mevcut sonucunun öngörülmemesi ve gerçekleştirilmesidir" şeklinde tanımlanmıştır.

Taksirle gerçekleştirilen suçlarda haksız tahrik düzenlemesinin uygulama alanı bulup bulamayacağı konusu tartışmalıdır. Fakat buradaki tartışma konusu, "failin gerçekleştirdiği taksirli suçlarda" haksız tahrik indiriminin yapılıp yapılamayacağı yönündedir. Yoksa taksirli bir suç mağdurunun göstereceği tepki bakımından, kasıtlı bir suç işlemesi halinde, haksız tahrikin diğer şartları da mevcutsa TCK'nın 29. maddesi uygulama alanı bulacaktır.

Taksirli suçlarda da haksız tahrik düzenlemesinin uygulanabileceği görüşünde birleşen yazarlara göre⁸⁹, haksız tahrik indiriminin taksirli suçlarda da uygulama alanı bulabilmesine engel bir düzenleme yoktur.

---

⁸⁷ Erem, Danışman, Artuk, Ümanist Doktrin Açısından Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.598; Dönmezer, Erman, Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, C. 2, s.348-349

⁸⁸ Gürelli, Ceza Hukukunda Mazeret Sebebi Olarak Haksız Tahrik, s.339; Nur Başar, Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik-II, S. 3, Adalet Dergisi, 1980 s.361

⁸⁹ Ayhan Önder, Ceza Hukuku Dersleri, Filiz Kitabevi, İstanbul 1992 s.349-350; Erem, Haksız Tahrik, s.650

Aksi görüşte birleşen yazarlar ise⁹⁰; fail tarafından gerçekleştirilen fiilin taksirli olması halinde haksız tahrik düzenlemesinin uygulanamayacağını belirtmektedirler. Buna göre, haksız tahrikin niteliğinin taksirli suçlarla bağdaşmayacağını ve haksız tahrikin bir şartı olan tepki fiilinin tahrik edene karşı işlenmesinin ancak kasıtlı suçlarda mümkün olabileceğini savunmaktadırlar.

Birinci görüşe göre⁹¹, haksız bir eyleme tepki olarak işlenen suç, kasıtlı da olabilir, taksirli de olabilir. Tedbirsizlik, dikkatsizlik teşkil eden bir fiil, bir kimsenin haksız yere tahrik edilmiş olmasından dolayı işlenmiş olabilir. İşlenen suçun haksız tahrik teşkil eden fiili gerçekleştirene karşı olması koşulunun taksirli suçlarda gerçekleşmeyebileceği hususu doğrudur. Ancak yanılma yahut sapma hallerinde, aynı şartın kasıtlı suçlar açısından da gerçekleşmemesi mümkün olabilecektir. Bu sebeple haksız bir fiile maruz kalan failin gerçekleştirdiği taksirli bir fiilden ötürü diğer şartlar da gerçekleşmiş ise haksız tahrik düzenlemesinden faydalandırmak gerekmektedir.

İkinci görüşe göre ise⁹², tahrik teşkil eden haksız fiille karşı karşıya kalan failin haksız tahrik düzenlemesinden yararlanabilmesi için tahrik teşkil eden fiili yapan kişiye karşı bilerek ve isteyerek bir tepkide bulunması gerekmektedir. Oysa taksirli suçlarda, tahrik teşkil eden haksız bir fiile maruz kalan failin neticeye yönelik bir kastı bulunmamaktadır. Ayrıca bu tür suçlarda gösterilen tepkinin tahrik fiilini yapan kişiye karşı olması şartı da gerçekleşmeyecektir. Bu nedenlerle taksirli suçlarda haksız tahrik düzenlemesi uygulanamayacaktır.

---

⁹⁰ Tutumlu, Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik Genel ve Özel Hükümler, s.38; Ali Parlar, Muzaffer Hatipoğlu, Açıklamalı-Yeni İçtihatlarla 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu Yorumu, Seçkin Yayıncılık 3. Basım, Ankara 2010 s.564; Abdullah Pulat Gözübüyük, Alman, Fransız, İsviçre ve İtalyan Ceza Kanunlarıyla Mukayeseli Türk Ceza Kanunu Gözübüyük Şerhi, Kazancı Hukuk Yayınları, C. 1, 5. Basım, İstanbul 1988 s.576

⁹¹ Önder, Ceza Hukuku Dersleri, s.349-350; Erem, Haksız Tahrik, s.650

⁹² Tutumlu, Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik Genel ve Özel Hükümler, s.38; Parlar, Hatipoğlu, Açıklamalı-Yeni İçtihatlarla 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu Yorumu, s.564; Gözübüyük, Alman,

Uygulamada ise Yargıtay, ağırlıklı olarak taksirli suçlarda haksız tahrik düzenlemesinin uygulanamayacağını kabul etmekle birlikte aksi yönde de kararlar vermiştir.

Nitekim Yargıtay 1. CD.'nin vermiş olduğu 1994/1926 E., 1994/1763 K. sayılı ve 06.06.1994 tarihli kararında, "olaydan önce maktulün tedbirsizlik ve dikkatsizlikle sanığın beş yaşındaki kardeşinin yanarak ağır şekilde yaralanmasına neden olması" halinde, sanık lehine haksız tahrikin uygulanması gerektiğini belirtmiştir.⁹³ Yine Yargıtay 1. CD.'nin vermiş olduğu 1995/4368 E., 1995/251 K. sayılı ve 07.02.1995 tarihli kararı, "Maktulün, elverişli genişlik mevcut olmasına rağmen sağ tarafa biraz daha yanaşmayarak tedbirsizlik ve dikkatsizlik neticesinde traktörüne taktığı aletle sanıkların traktörüne çarptığı ve zarara sebep olduğu, bu sebeple çıkan kavgada sanıkların maktulü sopa ile dövdüğü, diğer sanığın da av tüfeği ile ateş ederek maktulün ölümüne sebep olduğu anlaşılmaktadır. Maktul haksız eylemi neticesinde sanıkların aracında zarara sebebiyet verdiği göre, sanıkların yararına TCK.'nın 51/1 nci maddesinin uygulanmasına karar verilmelidir. Çünkü haksız eylemin mevcut olması yeterli olup, bunun suç oluşturup oluşturmaması sonuca etkili olmadığı gibi, eylemin kasten veya taksirle işlenmesi arasında da bir fark söz konusu değildir" şeklindedir.⁹⁴

Ancak Yargıtay 1. CD.'nin 2008/5346 E., 2008/7646 K. sayılı ve 01.12.2008 tarihli kararı⁹⁵ ile 2007/2703 E., 2007/3776 K. sayılı ve 16.05.2007 tarihli kararında⁹⁶; taksirli suçlarda haksız tahrik düzenlemesinin uygulanabilmesinin

---

Fransız, İsviçre ve İtalyan Ceza Kanunlarıyla Mukayeseli Türk Ceza Kanunu Gözübüyük Şerhi, s.576

⁹³ Duran, Ceza Hukukunda Haksız Tahrik, s.241

⁹⁴ Duran, Ceza Hukukunda Haksız Tahrik, s.242

⁹⁵ Yargıtay 1. CD. 2008/5346 E., 2008/7646 K. sayılı ve 01.12.2008 t. Kararı

UYAP İçtihat Sorgulama, Erişim Tarihi: 02.05.2015

⁹⁶ Yargıtay 1. CD. 2007/2703 E., 2007/3776 K. sayılı ve 16.05.2007 t. kararı

UYAP İçtihat Sorgulama, Erişim Tarihi: 02.05.2015

mevzubahis olmadığı göz önünde bulundurulmadan tahrik sebebiyle cezada indirim yapılması ve eksik ceza tayini isabetsiz bulunmuştur. Böylece taksirli suçların söz konusu olması halinde haksız tahrik düzenlemesinin uygulama alanı bulamayacağı yönünde kararlar vermiştir.

Kanaatimizce haksız tahrik düzenlemesinin taksirli suçlarda uygulanabilmesine mani bir düzenleme olmadığına göre bu kurumun taksirli suçlarda da uygulanabileceğinin kabulü gerekmektedir.

Özü itibariyle haksız tahrik kurumu, failin içinde bulunduğu psikolojik durumu esas almış ve buhran halinde işlenen fiillerde uygulanabilen madde olduğu kabul edilmiş olduğuna göre, hem faile yönelik taksirli bir suçta hem de failin gerçekleştirdiği taksirli bir suçta uygulama alanı bulacağını kabul etmek gerekir.

Taksiye binen bir müşterinin şoföre hakaret etmesi ve şoförün hiddet veya şiddetli elemin etkisi ile kaza yapması ve hakaret eden müşterisinin yaralanmasına sebebiyet vermesi halinde, şoförün haksız tahrik düzenlemesinden yararlanamamasının mantıklı bir nedeni yoktur.⁹⁷ Ancak kanaatimizce bu noktada ikili bir ayırım yapılmalıdır. Eğer taksirli bir suç neticesinde zarar gören kişi, taksirli suça sebebiyet veren veya en azından iştirak eden kişi olmayıp, hiç alakası olmayan üçüncü bir kişi ise fail haksız tahrik düzenlemesinden yararlanmamalıdır. Taksirli suçun mağduru olan kişi, tahrik eden kişi ise bu takdirde failin haksız tahrik düzenlemesinden yararlanması hakkaniyete uygun olacaktır.

Doktrinde tartışılan bir diğer konu da kusur yeteneğine sahip olmayanların fiillerinin haksız olup olmadığıdır.

Birinci görüşe göre, kusur yeteneğine sahip olmayan kişiler hukuka uygun hareket etme yeteneğine sahip değildirler. Bu nedenle yaptıkları fiiller haksız

---

⁹⁷ Önder, Ceza Hukuku Dersleri, s.349-350

tahrik teşkil edemez. Ancak fail bu kişinin kusur yeteneğine sahip olmadığını biliyor veya bilebilecek durumda ise haksız tahrik söz konusu değildir. Aksi takdirde haksız tahrikin varlığı kabul edilebilir.⁹⁸ İkinci görüşe göre ise, söz konusu fiilin hukuka uygun olup olmamasıyla bu fiili yapan kişinin kusur yeteneğine sahip olup olmaması farklı kavramlardır. Fiilin haklı veya haksız olduğu değerlendirilmesi yapılırken fiili gerçekleştiren kişinin sübjektif durumuna değil, fiile maruz kalan failin durumuna bakıp değerlendirme yapmak daha doğru olacaktır. Bu nedenle bu gibi durumlarda haksız tahrik düzenlemesi uygulanma alanı bulacaktır.⁹⁹

Kanaatimizce, ikinci görüş daha isabetlidir. Çünkü bir kimsenin kusur yeteneğinin olmaması tahrik teşkil eden fiilin hukuka aykırılığını ortadan kaldırmayacaktır. Hukuk düzeni bu kimselere hukuka aykırı hareketlerde bulunma hakkı tanımadığı gibi bu kimseler sadece sübjektif sebeplerden ötürü hukuki yaptırımlara tabi tutulamazlar.

Dolayısıyla kusur yeteneği olmayanların fiillerinin haksız tahrik kapsamında değerlendirilmemesi fikri isabetsiz olup her olay açısından fiilin haksız olup olmadığı hususu ayrı ayrı değerlendirilmelidir. Örneğin, akıl hastası bir kişi, bir başka kişinin karnına şiddetle tekme atsa ve bu kişide tekme atanın akıl hastası olduğunu bilse bile hiddete kapılıp bu kişiye müdahalede bulunursa, müdahalede bulunanın haksız tahrikten yararlanmaması gerektiğine ilişkin mantıklı hiçbir sebep gösterilemez.

3.2.3 Tahrik Teşkil Eden Fiil, Failde Hiddet veya Şiddetli Bir Eleme Neden Olmalı

5237 sayılı TCK, haksız tahrikin söz konusu olabilmesi için fiilin failde

---

⁹⁸ Günay, Kusurluluğu Azaltan Bir Sebep Olarak Haksız Tahrik, s.71; Tutumlu, Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik Genel ve Özel Hükümler, s.29

⁹⁹ Dönmezer, Erman, Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, C. 2, s.354; Koca, Üzülmez, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.318

hiddet yahut şiddetli elem halini ortaya çıkarmasını şart koşmaktadır.

Tahrîki oluşturan fiilin failde öfke uyandırması “hiddet”; onu üzüntü içine düşürmesi ise “elem” dir. Dolayısıyla haksız tahrik oluşturan fiilin öfke veya şiddetli üzüntü meydana getirecek nitelikte olması gerekmektedir.¹⁰⁰ Haksız fiilin bu nitelikte olup olmadığı failin sübjektif durumuna göre değil, fiilin normal bir kişiyi elem veya öfkeye sevk edecek nitelikte olup olmadığına göre belirlenmelidir.

Haksız fiil sonucu failde hiddet veya şiddetli elemin meydana gelip gelmediğinin tespitini hâkim yapacaktır. Hâkim bu tespiti yaparken haksız eylemin niteliğini, işlendiği mekân ve vakti, toplumsal değerleri, failin yaşam tarzını değerlendirmek durumundadır. Dolayısıyla bütün bu sayılan unsurların değerlendirilmesi neticesinde haksız fiilin fail üzerinde hiddet veya şiddetli eleme sebebiyet verip vermediği ve failin bu psikolojik etki altında suç işleyip işlemediğinin belirlenmesi gerekmektedir.¹⁰¹ Bunlar haricinde failin kendi kişisel özellikleri, yani kompleksleri, kıskançlıkları veya kişilik bozuklukları haksız tahrik düzenlemesinin uygulanması açısından değerlendirmeye tabi tutulmamalıdır.

Fiilin haksız oluşu, hiddet veya şiddetli elem karinesi olarak kabul edilmemelidir. Çünkü fiil haksız olsa bile failin psikolojisinde bir hiddet veya şiddetli elem meydana getirmemiş ise haksız tahrik düzenlemesinin uygulama alanı bulması söz konusu olamayacaktır.

Ancak Yargıtay’ın, fiilin haksız olması halinde failin bu haksız fiil sonucu hiddet veya şiddetli elem haline girdiği, dolayısıyla her haksız hareketin böyle bir sonucu doğuracağına ilişkin kararlarına sıkça rastlanılmaktadır. Yargıtay tarafından yapılan böyle bir değerlendirme psikolojik bir hâl olan hiddet veya şiddetli elemden

---

¹⁰⁰ Centel, Zafer, Çakmut, Türk Ceza Hukukuna Giriş, s.438; Demirbaş, Haksız Tahrik, s.67

¹⁰¹ Gözübüyük, Alman, Fransız, İsviçre ve İtalyan Ceza Kanunlarıyla Mukayeseli Türk Ceza Kanunu Gözübüyük Şerhi, s.575

ziyade, sadece fiilin haksız oluşuna itibar edildiğini ortaya koymaktadır.

Kanaatimizce bu uygulamanın düzeltilmesi gerekmektedir. Haksız fiilin işlenmesi ve bu durumun failde meydana getirdiği psikolojik etki sebebiyle hiddet veya şiddetli elem meydana gelmiş olmalıdır. Öyle ise hâkim, haksız fiil neticesinde failde hiddet yahut şiddetli elem halinin meydana gelip gelmediğinin tespitini yapmalıdır.

Tahrik kaynağı olan fiilin failde hiddet veya şiddetli eleme neden olması gerektiği koşulu tahrik düzenlemesinin dayandığı psikolojik temeldir. Haksız tahrikin sebep olduğu hiddet veya şiddetli elemin irade üzerine tesir ederek onu sarsıntıya uğratması sonucu ortaya çıkan buhran ve ruhi heyecanlanma hali failin davranışlarını istediği tarafa yönlendirmesine engel olur. Bu tesir altındayken fail kolayca suça sürüklenir. İşte bu nedenle tahrikin sübjektif esasının, haksız tahrikin hiddet veya şiddetli elem haline ilişkin şartıyla açıklandığı görülmektedir.

Failin haksız tahrik düzenlemesinden yararlanabilmesi için fiili hiddet yahut şiddetli elemin tesiri altındayken işlenmesi gerektiğinden suçun işlenmesi sırasında bu etkinin devam edip etmediğinin de belirlenmesi gerekir.

Tepkinin tahriki oluşturan fiilden hemen sonra yapılması gerektiği yönünde bir sınırlama yoktur. Dolayısıyla hiddet veya şiddetli elemin etkisinin belirli bir süre devam edebileceği ve zaman sınırlamasının TCK'da yer almadığı söylenebilir.

Yargıtay CGK da bu konu hakkında verdiği bir kararında; TCK'nın haksız tahrike ilişkin maddesinin uygulanmasına neden olacak fiillerin illaki olay sırasında ya da olayın hemen akabinde olması gerekmediğini, zaman kavramını bu kadar daraltmanın yerinde olmayacağını, her olayı kendi içerisinde değerlendirmek gerektiğini, takdire esas alınması gereken hususun suçun işlenmesini tahrik eden haksız fiillerle dava konusu suç arasındaki sebep ve sonuç bağının tespiti noktasında

toplandığını belirtmiştir.¹⁰²

Haksız tahrik kurumunu düzenleyen TCK'nın 29. maddesinde dikkati çeken diğer bir nokta da haksız fiil sonucunda meydana gelen elemle ilgili "şiddetli elem" tabiri kullanılırken, hiddet tabiri yerine "şiddetli hiddet" tabirinin kullanılmamasıdır. Dolayısıyla haksız fiilin fail üzerinde öfke ve kızgınlığa yani hiddete sebebiyet vermesi, fail hakkında haksız tahrikten dolayı cezada indirim yapılması için yeterli görülmüştür. Belki meydana gelen hiddetin ağır olması, yapılacak olan indirimin miktarını daha fazla belirlemekte kullanılabilir. Ancak sadece hiddet halinin meydana gelmesi ve bu etki ile failin suç işlediğinin tespit edilmesi durumunda cezada indirime gidilecektir.¹⁰³

Hiddet ve şiddetli elem nasıl bir heyecandır ve cezanın indirilmesine ne şekilde etki edeceği sorularına hem psikolojik hem de hukuki açıdan açıklık getirmek gerekmektedir.

Heyecan, normal seyrinde akıp giden günlük hayat içerisinde bariz bir sarsıntı halinde ve bazı fizyolojik belirtilerle ortaya çıkan geçici psikolojik bir durumdur. Heyecanın şiddeti arttıkça irade kontrolü de o oranda zayıflamaktadır. Ruh halindeki sakinliğin bir anda bulunuşu bir dengesizlik ortaya çıkartır. Bu sebeple ceza kanunları yapılırken insanın psikolojik tarafları da hesaba katılmış, haklı heyecan hallerinde normal bir zamana göre cezadan indirim yapılması yoluna gidilmiştir.

İşte hiddet ve şiddetli elem de birer heyecan türüdür. Hiddet kavramı psikolojik açıdan genellikle geçici bir enerji artışını ifade eder ve fizyolojik alanda kendine özgü bazı tepkiler doğurur.

Şiddetli elem ise, kişinin ruhsal durumunda bir çöküntüyü, ifade eder.

---

¹⁰² Yargıtay CGK' nın 18.09.1972 tarihli ve 971/1-426/290 sayılı kararı (Haydar Metiner, Ahsen Koç, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Genel Hükümleri, Yorum Basın Yayın Sanayi, Ankara 2008 s.717

¹⁰³ Onur Çam, Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik, Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2008 s.54

Aslında elem hali dinamik sonuçlar doğurmaya elverişli bir durum değildir. Ancak kanun koyucu burada hiddet haline dönüşen bir durumu kastetmek istemiştir.

Dolayısıyla ceza hukukunun, insan psikolojisini ve kendisini suç işlemeye sevk eden nedenleri dikkate alması ve suç işlediği andaki ruh halini değerlendirmelere tabi tutması, ceza hukukunun çağdaşlaşması bakımından önemlidir. Çünkü birçok suç, genel olarak heyecan hali denilen çeşitli psikolojik etkiler altında işlenmektedir.

3.2.4 Suç, Hiddet veya Şiddetli Elemin Etkisi Altında İşlenmeli

Haksız tahrikin mevcut olabilmesi için failin kendisine karşı gerçekleştirilen haksız fiilin meydana getirdiği hiddet yahut şiddetli elemin tesiri altında suç işlenmesi gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle haksız fiil ile failin suç işlemesinde etkili olan sübjektif durumu arasında nedensellik bağı bulunmalıdır.

Failin, tahrik teşkil eden fiil karşısında hiddet veya şiddetli elem içerisinde bulunması söz konusu olup, bu buhran hali sona ermeden suçu işlemesi gerekeceğinden, failin psikolojik durumu ile işlediği suç arasında bir nedensellik bağının gerekliliğinden söz edilmelidir. Bu nedensellik bağı, eğer fail haksız fiil sonucu tahrik edilmeseydi üzerine atılı suçu işlemeyecekti anlamına gelmektedir. Bu sebeple fail zaten daha önceden bir suç işlemeyi kafasına koymuş ise haksız tahrik düzenlemesinden faydalanamayacaktır. Nedensellik bağının mevcut olabilmesi için gereken buhran halinin ne kadar süre daha bu etkisini sürdüreceği konusu ise normal bir kişinin esas alınması suretiyle belirlenecektir.¹⁰⁴

Yargıtay da bir kararında, bahçesinden kayısı çalan kimsenin ırzına geçen failin haksız tahrik hükümlerinden yararlanamayacağını, zira hırsızlık fiili ile ırza geçme fiili arasında bir sebep sonuç ilişkisinin olmadığını, fiiller arasında bir

---

¹⁰⁴ Günay, Kusurluluğu Azaltan Bir Sebep Olarak Haksız Tahrik, s.34

orantısızlık olduğuna hükmetmiştir.¹⁰⁵

Haksız fiil normal kişiyi buhran haline sokabiliyorsa bu hal devam ediyor sayılmalıdır. Burada önemli olan husus, somut olayın özellikleri ve psikolojik durum göz önünde bulundurularak normal bir kişinin de böyle bir hale sürüklenip sürüklenemeyeceğidir.

Aynı zamanda ahlaken de kabul edilebilir olması gereken bu buhran hali failin kolay heyecanlanabilirliği, saldırganlığı veya alınganlığı gibi anormal bir psikolojik durumun sonucu olmamalıdır.

Haksız tahrikle ilgili olarak değinilmesi gereken bir nokta da, failin başkasının haksız fiiline sinirlenerek olayla hiçbir ilgisi olmayan kişiye yönelik bir suç işlemesi halinde haksız tahrik indiriminden faydalanamayacağıdır.

Doktrinde tartışılan bir başka husus da, failin işlediği suç ile haksız tahrik teşkil eden fiil arasında bir oranın bulunmasının gerekli olup olmayacağıdır.

Doktrindeki bir görüşe göre, suç ile tahrik fiili arasında nedensellik bağının olması ve buna bağlı olarak bir oranın mevcut olması gerekmektedir. Dolayısıyla eğer failin işlediği suç, tahrik teşkil eden fiil karşısında açık bir şekilde ağır ise, söz konusu suçun tahrik teşkil eden haksız fiilden kaynaklandığı söylenemeyecektir.¹⁰⁶

Bir başka değişle ortada mutlak ve açık bir orantısızlık varsa, o vakit haksız tahrikin varlığından söz edilemeyeceği gibi tepkinin tahrikin bir sonucu olduğu da söylenemez. Tahrik böyle orantısız bir suçun işlenmesine sadece vesile olmuştur.¹⁰⁷

Buna karşılık doktrindeki diğer görüş ise, haksız tahrik teşkil eden eylemle

---

¹⁰⁵ Hakan Hakeri, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayınevi, 7. Basım, Ankara 2008 s.261

¹⁰⁶ Erem, Danışman, Artuk, Ümanist Doktrin Açısından Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.600-601; Hakan Hakeri, Ceza Hukuku Genel Hükümler Temel Bilgiler, Seçkin Yayınevi, 7. Basım, Ankara 2012 s.273; Mustafa Öztürk, Mustafa Ruhan Erdem, Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku TCK'daki Yeni Değişikliklere Göre, Seçkin Yayınevi, 11. Basım, Ankara 2011 s.222

¹⁰⁷ Artuk, Gökçen, Yenidünya, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.550

tepki arasında bir oranın gerekli olmadığı yönündedir.¹⁰⁸ Çünkü tahrik teşkil eden fiil ile bunun sonucunda ortaya çıkan heyecan hali arasında bir oran söz konusu olduktan sonra ve buna bağlı olarak failin söz konusu fiil sebebiyle heyecan haline sürüklendiğinin kabul edilebilir olması neticesinde, tepkinin tahrik fiiline oranla daha ağır olmasının bir önemi olmayacağı savunulmaktadır.

Nitekim TCK'nın 29. maddesi, failin hiddet veya şiddetli elem hali neticesinde bir suç işlemesini esas almış ve haksız fiil ile tepki arasında bir oran aramamıştır. Ancak hâkim, somut olayın özelliklerini ve failin psikolojik durumunu dikkate alarak tahrikin derecesini tayin edebilecektir.

Kanaatimizce, TCK'da böyle bir şart açıkça aranmadığından failin işlediği suç ile haksız tahrik teşkil eden fiil arasında bir oran bulunmasına gerek yoktur. Kurumun özü, bir saldırı ile savunma arasında denge kurmak değil, tahrik nedeniyle suç işleyen failin öfke veya üzüntüsüne hukuki değer tanıyarak cezasını belli bir oranda indirmektir.

Yargıtay'ın yukarıda örnek olarak verilen kararında fail hakkında haksız tahrik hükümlerinin uygulanmama sebebi oransızlık değil, kayısı çalma eylemi ile ırza geçme fiili arasındaki alakasızlıktır. Önemli olan husus, nedensellik bağı çerçevesinde mağdurun haksız fiilinin faili psikolojik olarak etkilemesi ve failin hiddet yahut şiddetli elemi tesiri altında suç işlenmesidir. Zaten hiddet yahut şiddetli elem sebebiyle sağlıklı olarak düşünemeyen ve irade yeteneği zayıflayan failden tepkisinin orantılı olup olmadığının hesabını yapmasını ve buna göre tepki vermesini beklemek pek mümkün değildir.

---

¹⁰⁸ Fatih Birtek, Tamamı Örnek Olaylarla Açıklanmış Pratik Ceza Hukuku (Genel Hükümler), Legal Yayınevi, İstanbul 2011 s.102; İzzet Özgenç, Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi, Genel Hükümler, Ankara Açık Ceza İnfaz Kurumu Matbaası, 3. Basım, Ankara 2006 s.413; Hamide Zafer, Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK 1-75, Beta Yayınları, 3. Basım, İstanbul 2013 s.330

3.2.5 Suç, Tahrik Eden Kişiyeye Karşı İşlenmeli

Haksız tahrikin koşullarından birisi de, tepkinin tahriki oluşturan fiili gerçekleştiren kişiyeye yönelik olarak işlenmiş olmasıdır. Diğer bir ifadeyle, tahrik altında işlenmiş suç, haksız fiili işleyen kişiyeye karşı olmalıdır.

TCK’da tahrik fiilinin hedefinin kime yönelik olması gerektiği konusunda bir düzenleme mevcut olmamakla birlikte doktrinde ve Yargıtay kararlarında tahrik fiiline reaksiyon olarak tepki suçunun hedefinin “tahrik teşkil eden fiili yapan kimse” olması gerektiği yerleşik görüştür. Hukuk düzeni birisine sinirlenip tepkisini başkasına karşı gösteren kişiyeyi korumayacaktır. Dolayısıyla haksız tahrikin söz konusu olabilmesi için tepkinin haksız fiili yapan kişiyeye yöneltmiş olması gerekir.

Eğer tahrik teşkil eden haksız fiili gerçekleştiren kişi ile suçun mağduru farklı kişiler ise haksız tahrik düzenlemesi uygulanamaz.¹⁰⁹ Örneğin; kendisine hakaret eden güçlü birisine sinirlenip başkasına tokat atan bir kimse haksız tahrik düzenlemesinden yararlanamayacaktır.

Haksız fiil sonucunda tahrik edilen kişi yukarıda açıklanan şartlar kapsamında bir suç işlerse bu suçta “tepki suçu” denilir ve bu suçun cezasında belli oranda indirim yapılır.¹¹⁰ Dolayısıyla bir tepki suçu söz konusu olmadıkça tahrikin varlığı ve diğer koşulların hiçbir anlamı yoktur. Bu sebeple tahrik eden kişiyeye karşı bir tepki suçunun işlenmesi gereklidir. Tahrik edenin aleyhine olacak şekilde işlenmiş olması yeterlidir. Bu sebeple tepki suçu tahrik edenin malına veya hayvanlarına karşı işlenmiş olsa bile fail haksız tahrik düzenlemesinden yararlanır.

---

¹⁰⁹ “Haksız tahrik nedeniyle indirim yapılabilmesi için haksız hareketin bizzat maktulden gelmesi ve bizzat sanığa ya da etkilenebileceği bir yakınına yönelmesi gereklidir, başkasından kaynaklanan haksız hareketler nedeniyle, haksız hareketle ilgisi olmayan birisinin öldürülmesi halinde haksız tahrik hükmünün uygulanması mümkün değildir.” (Yargıtay CGK’ nın 04.03.2008 tarih ve 2008/2 E.,2008/42 K. sayılı kararı, <http://emsal.yargitay.gov.tr/VeriBankasiIstemciWeb/>, Erişim Tarihi:16.06.2015)

¹¹⁰ Arturo Santoro, Provocazione, Diritto Penale, Novis. Dig. Ital., Unione Tipografico Ed., Vol. 14, Torino1960 s.396

Belirtmek gerekir ki, “tepki suçu” ile “tahrik teşkil eden fiil” kavramları karıştırılmamalıdır. Tahrik teşkil eden fiilin mutlaka suçu işleyen kişiye karşı işlenmiş olması şart olmayıp, failin değer verdiği bir eşyaya, hayvana, insana karşı da işlenmesi söz konusu olabilir. Tepki suçunun ise tahrik eden kişiye karşı yani mağdurun şahsına veya zararına olacak şekilde işlenmiş olması gerekmektedir.

Madde gerekçesinde tepki suçunun tahrik eden kişiye yönelik olması gerektiği ifade edilmiştir. Buna göre, maddedeki düzenleme sebebiyle bir suçun mağduruna yönelik yapılan eylemler nedeniyle fail haksız tahrik indiriminden faydalanamayacaktır. Örnek olarak cinsel saldırıya maruz kalan kadına karşı babanın veya erkek kardeşin gerçekleştirdiği öldürme eyleminde, haksız tahrik sebebiyle olarak cezada indirim yapılamayacaktır. Maddede geçen haksız fiil terimi, bir hareketin hukuk düzenince onaylanmadığı anlamına gelmektedir. Ancak böyle bir haksız eylemi gerçekleştiren kişiye karşı yönelik fiilin varlığı halinde maddenin uygulama alanı bulabilmesi mevzubahis olabilecektir.

Gerekçede de belirtildiği üzere burada dikkat edilmesi gereken husus, haksız tahrik düzenlemesinden yararlanacak olanın suçun mağduru değil, faili olduğudur. Bir kızın tecavüze maruz kalması olayında, kızın aile üyeleri tarafından öldürülmesi neticesinde, aile üyelerine yönelik olarak haksız tahrik düzenlemesinin uygulanması mümkün olmamakla beraber, tecavüz eden kişinin öldürülmesi halinde haksız tahrik düzenlemesinin uygulanması doğru olacaktır.¹¹¹

Tepki suçunun teşebbüs aşamasında kalması, tekerrür suçu veya müteselsil suç olup olmaması da önemli değildir. Yukarıda açıklanan şartların bulunması halinde işlenen tepki suçunun cezası indirilecektir.¹¹²

---

¹¹¹ Zeynep Burcu Akbaba, Töre Namus ve Töre Saikiyle Kasten Öldürme, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 75, Yıl:21, Ankara 2008 s.333-351

¹¹² Gökalp İzmir, Haksız Tahrik, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2007 s.46

Tahrik teşkil eden fiilin birden fazla kişi tarafından işlenmesi halinde; tepki suçunu, tahrik eden kişilerin hepsine karşı işleyen fail, haksız tahrik düzenlemesinden yararlanır ve cezasında indirim yapılır.

Fail, tepki suçunu, tahrik eden birden fazla kişi arasından yalnızca birine karşı işlenmişse, yine haksız tahrik düzenlemesinden yararlanır ve üstelik bu kişinin tahrik edici fiilinin diğerlerinden daha hafif olup olmamasının bir önemi de yoktur. Çünkü haksız fiil sonucu tahrik edilen failin içinde bulunduğu hiddet veya şiddetli elem hali, failin sağlıklı düşünmesini engellediği gibi tahrik eden kişinin işlediği haksız fiil hafif bile olsa, bu kişi masum bir üçüncü kişi değildir.¹¹³

Ayrıca fail, tahrik eden kişiye karşı birden fazla suç işleyebilir. Böyle bir halde her bir suç açısından haksız tahrik indirimi uygulanacak, her suçun cezası saptanacak ve cezalar içtima ettirilecektir.¹¹⁴

Örneğin; haksız bir şekilde yaralama fiiline maruz kalan failin bu yaralama eyleminin yarattığı hiddet veya şiddetli elemin tesiri ile mağdura karşı mala zarar verme, kasten yaralama ve hırsızlık suçlarını işlemesi halinde her suç açısından ceza takdir edilirken fail lehine ayrı ayrı haksız tahrik indirimi yapılacaktır. Ancak unutulmaması gereken nokta, failin söz konusu bu suçları, haksız fiilin sebep olduğu hiddet veya şiddetli elemin tesiriyle ve bu tesir devam ederken işlemesi gerektiğidir.

---

¹¹³ Erem, Danışman, Artuk, Ümanist Doktrin Açısından Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.599

¹¹⁴ Aydın, Yeni Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik, s.237

Bölüm 4

ÖZEL HAKSIZ TAHRİK HALLERİ VE HAKSIZ TAHRİKİN DİĞER HALLERLE BİRLİKTE BULUNMASI

4.1 Genel Olarak

5237 sayılı TCK’ da mevcut olan haksız tahrik kurumu, kusurluluğu etkileyen ve bu nedenle cezayı azaltıcı nitelik taşıyan kişisel, kanuni ve genel bir kural olması sebebiyle TCK’ da düzenlenen birçok kurum ile etkileşim içerisinde. Haksız tahrik düzenlemesinin TCK kapsamında düzenlenen kurumlar ile birlikte bulunup bulunamayacağı hususu detaylı bir şekilde incelenecektir.

Ayrıca TCK kapsamında genel haksız tahrik düzenlemesinin yer aldığı 29. madde haricinde özel haksız tahrik hallerinin düzenlendiği “Haksız Fiil Nedeniyle veya Karşılıklı Hakaret” suçuna ilişkin 129. madde de ele alınıp değerlendirilecektir.

765 sayılı TCK m. 51’de yer alan genel haksız tahrik haricinde, 272., 258/4. (memura karşı işlenen suçlarda haksız tahrik) ve 485. maddelerinde de (hakaret ve sövme suçunda haksız tahrik) özel haksız tahrik hallerine yer verilmiştir.

Diğer bir özel tahrik hali olan 765 sayılı TCK m. 462 (zina veya gayrimeşru cinsel ilişki esnasında adam öldürme veya yaralama), 15.07.2003 tarih ve 4928 sayılı Kanunla yürürlükten kaldırılmıştır.

TCK m. 462’de, belirli kişiler tarafından işlenen zina veya gayrimeşru cinsel ilişki sırasında veya bu fiiller işlenmek üzereyken veya hemen bu fiillerin işlenmesinden sonra, belirli kişiler tarafından bu fiilleri gerçekleştirenlere karşı

işlenen adam öldürme ve müessir fiil suçları çok hafif bir şekilde cezalandırılarak düzenlenmiştir.

TCK m. 272’de, “Eğer memur memuriyeti hududunu tecavüz ederek veya keyfi hareketleriyle geçen maddelerde beyan olunan fiillerin vukuuna sebebiyet vermişse ceza dörtte bire kadar indirileceği gibi icabına göre büsbütün de kaldırılabilir” şeklinde memurun kanundışı ve keyfi davranışlarına karşı koymayı benimsemiştir.

Ayrıca TCK’nın 258/4. maddesindeki hüküm aynı kanunun 272. maddesinde olduğu gibi özel bir haksız tahrik halini düzenlemektedir. Zira eski yasanın 258/4. maddesinde düzenlenen biçimde kamu görevlisinin yetkisini aşması veya keyfi davranışlar yapması hali mevzubahis olduğunda fail öncelikli olarak isnat edilen suçtan mahkûm edilmekte, sonrasında hâkimin takdirine göre almış olduğu ceza kısmen indirilmekte veya tamamen ortadan kaldırılmaktaydı.

Buna karşın 5237 sayılı TCK sadece “Haksız Fiil Nedeniyle veya Karşılıklı Hakaret” kenar başlıklı m. 129’da özel haksız tahrik halini düzenlemiş, diğer iki özel tahrik halinde ise şartları varsa genel haksız tahrik hükmünün uygulanmasını kabul etmiştir.

4.2 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda Yer Alan Özel Haksız Tahrik Halleri

Haksız tahrik, cezayı azaltan genel bir düzenlemedir. Yalnız kanunun haksız tahriki bazı suçlar açısından cezayı azaltan özel bir sebep saydığı durumlarda, genel tahrike ilişkin hüküm uygulanmayacaktır. Çünkü genel kural-özel kural ilişkisi gereği, özel tahrik sebeplerinin bulunduğu durumlarda genel kural uygulanamaz. Aksine bir uygulamanın yapılması ise bozma sebebidir.

5237 sayılı TCK'da "Haksız Fiil Nedeniyle veya Karşılıklı Hakaret" suçuna ilişkin 129. madde haricinde özel haksız tahrik hallerine yer verilmemiştir. Dolayısıyla diğer suçlarda eğer şartları varsa genel haksız tahrik düzenlemesinin olduğu 29. madde uygulama alanı bulacak demektir.

TCK'nın 129. maddesinde üç ayrı hal özel tahrik nedeni olarak düzenlenmiştir. Bu madde yalnızca hakaret suçu açısından uygulama alanı bulacak özel bir tahrik halidir.¹¹⁵

5237 Sayılı TCK'da düzenlenen "Haksız Fiil Nedeniyle veya Karşılıklı Hakaret" başlıklı 129. maddesi şu şekildedir:

"Hakaret suçunun haksız bir fiile tepki olarak işlenmesi halinde, verilecek ceza üçte birine kadar indirilebileceği gibi, ceza vermekten de vazgeçilebilir.

Bu suçun kasten yaralama suçuna tepki olarak işlenmesi halinde, kişiye ceza verilmez.

Hakaret suçunun karşılıklı olarak işlenmesi halinde, olayın mahiyetine göre, taraflardan her ikisi veya biri hakkında verilecek ceza üçte birine kadar indirilebileceği gibi, ceza vermekten de vazgeçilebilir."

Madde gerekçesindeki açıklamada ise, madde metninde, hakaret suçundan ötürü cezanın kaldırılması ve azaltılması bakımından üç farklı hale yönelik hüküm bulunmaktadır. Birinci fıkraya göre, mağdur kendi haksız davranışıyla hakarete sebebiyet vermişse, haksız davranışın ağırlığını dikkate almak suretiyle hâkim, failin cezasını azaltabileceği gibi gerektiğinde tamamen kaldırabilecektir. İkinci fıkraya göre, kişi kendisine karşı gerçekleştirilen kasten yaralama suçuna tepki olarak işlediği hakaret suçu sebebiyle cezalandırılmayacaktır. Üçüncü fıkraya göre, karşılıklı hakaret durumlarında hâkim, hangi tarafın olaya sebep olduğunu dikkate

---

¹¹⁵ Mine Arısoy, Hakaret, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 72, Yıl:20, Ankara 2007 s.152-205

olarak taraflardan her ikisi veya sadece birisi hakkında hükmedilecek cezada indirim yapabileceği gibi, ceza vermekten de tamamen vazgeçebilecektir.

Ayrıca 5237 sayılı TCK'nın 125. maddesinde düzenlenen hakarete ilişkin maddenin gerekçesinde "...Bu düzenlemede 765 sayılı TCK'da bulunan hakaret ve sövme suçu ayrımı kaldırılmıştır..." denilmektedir. Dolayısıyla sövme ve hakaret ayrımının kaldırılması neticesinde sövme, hakaret suçunun bir unsuru haline getirilmiştir. Yani sövme veya karşılıklı sövme durumu mevzubahis olduğunda genel tahrik indirimi değil, 129. maddede düzenlenmiş olan özel tahrik indirimi uygulanacaktır.¹¹⁶

TCK'nın 129. maddesinde hangi suçların özel tahrik kapsamında değerlendirileceği belirtilmiştir. Bu düzenlemeye göre, failin haksız bir eyleme veya kasten yaralama fiiline tepki olarak hakaret etmesi veya hakarete hakaretle karşılık vermesi gerekir. Dolayısıyla madde metninden de anlaşılacağı üzere her 3 durumda da işlenen suç mutlaka hakaret teşkil etmelidir. Fail, haksız tahrik neticesinde farklı bir tepki suçu işlerse 129. maddedeki özel tahrik hükmünden yararlanamayacaktır. Ancak koşulları varsa genel tahrik indiriminin düzenlendiği 29. maddeden yararlanabilecektir.

Ayrıca belirtmek gerekir ki söz konusu 129. maddedeki düzenleme ile hakaret suçunun cezasının azaltılması veya ortadan kaldırılması bir hukuka uygunluk nedeni olarak anlaşılmalıdır. Çünkü hukuka uygunluğun söz konusu olduğu durumlarda fiil baştan itibaren hukuka uygun olup suçun hukuka aykırılık unsuru yoktur. Bu sebeple 129. maddeyi bir hukuka uygunluk hali şeklinde değerlendirmeyip kendine has bir düzenleme olarak görmek gerekmektedir.

---

¹¹⁶Aydın, Yeni Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik, s.249

4.2.1 Haksız Fiil Sebebiyle Hakaret

5237 sayılı TCK'nın 129. maddesinin 1. fıkrasının uygulanabilmesi için ilk koşul, mağdurun faile yönelik haksız bir fiil gerçekleştirmesidir. Mağdurun yapmış olduğu haksız fiil hakarete sebep olmuşsa, hâkim tarafından, haksız fiilin ağırlığı göz önünde bulundurulmak suretiyle fail hakkındaki ceza azaltılabileceği gibi gerektiğinde tümüyle de kaldırılabilir.

Tabi ki burada öncelikli olarak, faili, maddi veya manevi açıdan gerek doğrudan gerekse dolaylı olarak etkileyen bir haksız fiilin mevcudiyeti gerekmektedir. Ayrıca mağdur tarafından gerçekleştirilen bu haksız fiilin ceza hukuku anlamında suç teşkil edip etmemesinin ve kasten veya taksirle işlenip işlenmemesinin de bir önemi yoktur.

Fıkranın uygulama alanı bulabilmesinin ikinci koşulu ise fail tarafından işlenen suçun hakaret olmasıdır. Diğer bir anlatımla mağdurun haksız fiili karşısında failin tepki fiili yalnızca hakaret suçunu oluşturmalıdır. Söz konusu 129. maddenin 1. fıkrası "Hakaret suçunun haksız bir fiile tepki olarak işlenmesi halinde..." diyerek bu koşulu açıkça ortaya koymuştur.

Yine hakaret ile haksız tahrike sebebiyet veren fiil arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Dolayısıyla suç, sebep-sonuç ilişkisi içerisinde işlenmelidir.

Bu noktada değinilmesi gereken iki husus vardır. Bunlardan bir tanesi failin hemen tepki fiilini işlemesinin gerekip gerekmediğidir. Diğer ise genel tahrik düzenlemesinde yer alan "hiddet veya şiddetli elem" ifadesinin 129. madde içerisinde bulunmamasının etkisidir.

Soyaslan, 29. maddede düzenlenen genel haksız tahrik halinde, tahrik teşkil eden fiil ile tepki arasında zaman geçebileceği, 129. maddenin 1. fıkrasında düzenlenen özel haksız tahrik halinde ise hakaretin haksız tahrik teşkil eden fiile

karşı aradan uzun zaman geçmeden yapılması gerektiğini belirtmektedir.¹¹⁷ Arısoy ise, nedensellik bağının kurulabildiği durumda tahrik teşkil eden fiilin yapıldığı an ile hakaretin yapılması arasında zaman aralığı bulunmasının bir öneminin olmadığı kanaatindedir.¹¹⁸

Kanaatimizce kanun burada, haksız fiile anında hakaretle karşılık verilmesi koşulunu aramamaktadır. Burada önemli olan yer ve zaman kavramı değil, failin içinde bulunduğu psikolojik durumdur. Ancak tahrik teşkil eden haksız fiilin üzerinden zaman geçmiş olması, illiyet bağının bulunmadığına işaret edebilir. Bu hususta dikkat edilmesi gereken nokta, makul sayılabilecek sürenin aşılması ve illiyet bağının korunmasıdır. Böyle bir durumda fail, 129. maddenin 1. fıkrasından faydalanabilecektir.

Genel haksız tahrik düzenlemesinin bulunduğu 29. maddede yer alan “hiddet veya şiddetli elem” ifadesinin 129. maddede bulunmaması konusunda ise doktrinde farklı görüşler mevcuttur.

Tezcan, genel tahrik halinden ayrı olarak, haksız eylemin failde gerçekten hiddet yahut şiddetli elem meydana getirmiş olup olmadığı hususunu araştırmaya gerek yoktur, demektedir.¹¹⁹

Erem, Toroslu ve Demirbaş ise; TCK'nın 129. maddesinin 1. fıkrasında hiddet veya şiddetli elemin mevcudiyeti hususunda kanuni bir karinenin mevcut olduğunu savunmaktadırlar.¹²⁰ Buna göre 129. maddenin 1. fıkrası, mağdurun sebebiyet verdiği haksız fiilden dolayı failin hiddet veya şiddetli eleme kapılarak tepki göstereceğini ve suç isleyeceğini öngörmüştür. Bu nedenle failin, hiddet veya şiddetli elem duygusu ile hareket ettiğini kanıtlaması gerekmeyecek; sadece

---

¹¹⁷ Soyaslan, Ceza Hukuku Özel Hükümler, s.252

¹¹⁸ Arısoy, Hakaret, s.186

¹¹⁹ Arısoy, Hakaret, s.187

¹²⁰ Arısoy, Hakaret, s.187

mağdurun haksız fiilinin olaya sebebiyet verdiğini kanıtlanması yeterli olacaktır.

Erman ve Özek'e göre de, genel haksız tahrik düzenlemesinde olduğu gibi burada da bir hiddet veya şiddetli elemnin varlığı aranmakta; ancak özel haksız tahrik halinde, bu şartın bulunduğu karine olarak kabul edilmesi gerekmektedir.¹²¹

Kanaatimizce, hiddet veya şiddetli elem halinin TCK'nın 129/1. maddesinde bir karine olarak yer aldığı yönündeki görüşler yerindedir. Kanundaki düzenlemeye bakıldığı zaman, mağdurun haksız fiiline karşı hakaret suçunun fail tarafından işlenmiş olması, ceza verilmesi ya da cezadan indirim yapılması için yeterli olacaktır. Ayrıca hiddet veya şiddetli elemnin mevcut olup olmadığının araştırmasının anlamı yoktur. Arısoy'a göre de burada önem taşıyan husus, suçun ani bir öfke veya elem sonucu tepkisel olarak işlenmiş olmasıdır.¹²²

Üzerinde durulması gereken diğer bir konu da, haksız fiilin mağdur tarafından gerçekleştirilmiş olması gerektiğidir. Kanun, bir kişinin haksız fiiline sinirlenip başka bir kişiye hakaret edilmesini korumayacağına göre hakaret suçunun haksız fiili gerçekleştiren kişiye yöneltilmiş olması şarttır. Örneğin; kendisine yönelik olarak gerçekleştirilen haksız bir fiil neticesinde, bizzat haksız fiili gerçekleştiren kişiye değil de eşine hakaret edilmesi durumunda, hakaretin haksız fiili gerçekleştiren kişiye karşı yapılması şartı gerçekleşmediğinden ötürü özel tahrik düzenlemesi uygulanamayacaktır.

Fail, kendisine yönelik olarak gerçekleştirilen haksız fiile karşı tepki duyması ve mağdura hakaret etmesi neticesinde, 129. maddenin 1. fıkrasından yararlanabileceği gibi, üçüncü kişiye karşı gerçekleştirilen haksız eyleme tepki duyarak işlediği hakaret suçunda da bu hükümden yararlanabilecektir. Zira kanun

---

¹²¹ Arısoy, Hakaret, s.187

¹²² Arısoy, Hakaret, s.187

metninde, hakaret suçunun haksız bir fiile tepki olarak işlenmesi halinden söz edilmiş olup bu konuda herhangi bir sınırlama getirilmemiştir.

4.2.2 Kasten Yaralama Sebebiyle Hakaret

5237 sayılı TCK'nın 129. maddesinin 2. fıkrasında düzenlenmiştir. Zira özel bir haksız tahrik halini düzenleyen bu hüküm, kasten yaralama suçunu işleyen failin hakaret suçunun mağduru olması şartını aramaktadır. Dolayısıyla bir kimsenin kendisini yaralayan kişiye karşı hakaret etmesi durumunda cezalandırılması söz konusu olmayacaktır. Çünkü 129. maddesinin 2. fıkrasında, kasten yaralama suçuna tepki olarak gerçekleştirilen hakaret suçu hakkında özel bir haksız tahrik hali düzenlemiş ve normal şartlarda ceza verilmesini gerektiren bu hakaret fiiline ceza verilmeyeceği belirtilmiştir.

Ancak burada, söz konusu yaralama fiilinin hukuka aykırı olması gerektiği hususu önem arz etmektedir. Dolayısıyla hukuka uygun bir fiil sonucu meydana gelen yaralamalar neticesinde bu hüküm uygulama alanı bulamayacaktır. Örneğin; meşru savunma nedeniyle veya boks müsabakası gibi mağdurun rızasına dayanan hukuka uygun yaralamalar karşısında hakaret suçunu işleyen kişinin cezalandırılması söz konusu olacaktır.

Maddenin eski 765 sayılı TCK'daki düzenlemesi olan 485. maddenin 3. fıkrasında, “şahsı hakkında şiddet kullanılmasından dolayı hakaret eden kimsenin hakareti cezayı müstelzim değildir” şeklinde bir hüküm bulunmaktaydı. 5237 sayılı ceza kanunumuzda ise kasten yaralamaya maruz kalan kişinin hakaret suçunu işlemesi durumunda cezalandırılmayacağı belirtilmektedir. Anlaşılacağı üzere, 765 sayılı kanun şiddet kullanılmasından söz etmekte olup, 5237 sayılı kanun kasten yaralama halinden söz etmiştir.

765 sayılı kanunda bahsi geçen şiddet kelimesi maddi anlamdadır. Bu, kişinin hayatına, fiziksel bütünlüğüne, cinsel dokunulmazlığına ve hürriyetine yönelik fiilileri de içine alan geniş bir tabirdir. 5237 sayılı kanunda ise sadece kasten yaralamadan söz edilerek kapsamın daraltıldığı ve belli bir suça özgülemenin yapıldığı görülmektedir.¹²³

Kasten yaralama fiilini işleyen kişinin bu suçu işlerkenki kastının türünün önem arz etmeyeceği de bir diğer önemli noktadır. Yani kastın genel, özel, doğrudan, dolaylı veya ani kast olması arasında herhangi bir fark yoktur. Yaralanma fiilinin sadece kasten işlenmiş olması yeterlidir.

Ancak yaralama fiilinin taksirli olarak işlenmesi durumunda bu fıkra hükmü uygulanamayacaktır. Çünkü madde metninde, hakaretin kasten yaralamaya tepki olarak işlenmesinden bahsedilmektedir. Taksirle yaralama halinde doktrindeki bir görüşe göre¹²⁴ 129. maddenin 1. fıkrası uygulanmalı iken, başka bir görüşe göre ise böyle bir durumda TCK'nın 29. maddesindeki genel haksız tahrik hükümleri uygulanma alanı bulmalıdır.¹²⁵

Kanaatimizce haksız fiil teşkil eden taksirle yaralamaya karşı işlenen hakaret suçunun özel bir düzenleme olan 129. maddenin 1. fıkrası kapsamında değerlendirilmesi, başka bir suç işlenmesi halinde ise genel tahrik hükmü olan 29. madde kapsamında değerlendirilmesi uygun olacaktır.

Kasten yaralama suçunun işlenmesinin ardından az bir süre geçtikten sonra yapılan hakaretler de, failin psikolojik durumu dikkate alınarak tepki kavramı içerisinde değerlendirilebilir. Ancak kasten yaralama fiiline maruz kalan kişinin

---

¹²³ Durmuş Tezcan, Mustafa Ruhan Erdem, Rıfat Murat Önok, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2008 s.471

¹²⁴ Arısoy, Hakaret, s.190

¹²⁵ Ahmet Caner Yenidünya, Mehmet Emin Alşahin, Bireyin Şerefine Karşı Suçlar, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 68, Yıl:20, Ankara 2007 s.79

hakaret eylemini zamanında yapmaması ve aradan makul bir zaman geçtikten sonra yapılması halinde, TCK'nın 129. maddesinin 2. fıkrası yerine genel tahrik düzenlemesi olan 29. madde uygulama alanı bulacaktır.

Yargıtay'ın "Hakaret suçunun, uğradığı şiddetin sürdürüldüğü sırada işlenmesi veya şiddetin gösterilmesinin hemen sonrasına rastlaması gibi hallerle sınırlı" olduğu şeklindeki tepki suçunun işlenme zamanı ile ilgili kararları da aynı yöndedir.¹²⁶

Bir diğer durumda, kasten yaralama ile birlikte faile hakaret de edilmişse, failin de buna karşı hakaret etmesi, karşılıklı hakaret olduğu sonucunu doğurmayacaktır. Bu durumda fail hakkında 129. maddenin 2. fıkrası uygulama alanı bulacaktır.

Son olarak, kasten yaralama fiilinin hakaret suçunu işleyen faile karşı gerçekleştirilmiş olma koşulunun aranıp aranmayacağı konusu üzerinde duracak olursak, eski 765 sayılı TCK'da "şahsı hakkında şiddet kullanılmasından..." şeklinde bir düzenlemenin mevcut olması sebebiyle kasten yaralama suçunun bizzat hakaret edene yönelik olması, üçüncü bir kişiye yönelik olmaması gerektiği anlaşılmaktaydı. 5237 sayılı TCK'nın 129. maddesinin 2. fıkrasının gerekçesinde de "kişi kendisine yönelik gerçekleştirilen kasten yaralama suçuna tepki olarak işlediği hakaret suçu sebebiyle cezalandırılmayacaktır" şeklindeki düzenleme ile söz konusu duruma açıklık getirilmiştir. Böylece hakaret suçunu işleyen failin şahsına değil de bir yakınına karşı kasten yaralama suçunun işlenmesi halinde 129. maddenin 2. fıkrası kapsamında değil 1. fıkrası kapsamında değerlendirme yapılacaktır.¹²⁷

Kanundaki bu düzenlemeyi eleştiren bir görüş ise, böyle bir sınırlamanın

---

¹²⁶ Erol, Açıklamalı ve İctihatlı Yeni Türk Ceza Kanunu, s.142-143

¹²⁷ Ersan Şen, Yeni Türk Ceza Kanunu Yorumu, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2006 s.571

anlamsız olduğunu, çünkü bir kimsenin yakınının kasten yaralanmasının yarattığı hiddet durumunun, kendisinin yaralanması halindeki daha az olduğunun ileri sürülemeyeceğini, dolayısıyla TCK'nın 129. maddesinin 2. fıkrasının cezaı tamamen kaldıran niteliği karşısında, aynı maddenin 1. fıkrasının uygulanması suretiyle cezanın hafifletilmesi yoluna gidilmesinin adil olmayacağını savunmaktadır.¹²⁸

Kanaatimizce söz konusu yasal düzenleme isabetlidir. Çünkü bir kimsenin yakınının kasten yaralanması neticesinde her ne kadar hiddet veya şiddetli elem hali söz konusu da olsa, bizzat hakaret suçunu işleyen faile karşı yapılan bir kasten yaralama fiili ile arasında fark vardır. Kaldı ki, bir kimsenin yakınının kasten yaralanmasının yarattığı hiddetle hakaret suçunun işlenmesi halinde 129. maddenin 1. fıkrası uygulanacak ve burada da hâkimin takdirine göre ceza verilmemesi hali söz konusu olacaktır.

4.2.3 Karşılıklı Hakaret

Kanunda karşılıklı hakaret hali, "Hakaret suçunun karşılıklı olarak işlenmesi halinde, olayın mahiyetine göre, taraflardan her ikisi veya biri hakkında verilecek ceza üçte birine kadar indirilebileceği gibi, ceza vermekten de vazgeçilebilir." şeklinde düzenlenmiştir.

Bu fıkranın uygulanabilmesi için; karşılıklı şekilde işlenen suçların hakaret olması, ilk hakaret edenin haksız olması ve hakaretlerin karşılıklı olması şartlarının oluşması gerekmektedir.

5237 sayılı TCK'nın 129. maddesinin 3. fıkrasının uygulanabilmesi için öncelikle, her iki suçun da kanunun 125. maddesi kapsamında hakaret suçunu oluşturması gerekmektedir. Aksi takdirde kendisine hakaret eden kişiye karşı hakaret

---

¹²⁸ Demirbaş, Türk Ceza Kanununda Özel Tahrik Halleri, s.138

dışında başka bir suç işleyen kişiye TCK'nın 29. maddesindeki genel haksız tahrik düzenlemesi uygulanacaktır. Dolayısıyla ilk gerçekleştirilen suç ile tepki suçu hakaret teşkil etmiyorsa 129. maddenin 3. fıkrası uygulama alanı bulmayacaktır.

Hükmün uygulanabilmesinin ikinci koşulu ise ilk gerçekleştirilen hakaretin haksız olmasıdır. Diğer bir anlatımla ilk hakaret edene kanunen veya örf, adet kuralları gereği o fiili gerçekleştirme yetkisinin verilmemiş olması gerekmektedir.¹²⁹ Dolayısıyla ilk hakaret eden kişi, bir görevi gerçekleştirmekte veya bir hakkı kullanmaktaysa bu kişiye hakaretle karşılık veren kişi 129. maddenin 3. fıkrasından yararlanamayacaktır.

Burada üzerinde durulması gereken bir mesele de, bir milletvekilinin meclis içerisinde bir kişiye karşı hakaret etmesi ve bu kişinin de milletvekiline sözlü veya basın yoluyla hakaret etmesi durumunda bu fıkranın uygulanıp uygulanamayacağıdır.

Burada milletvekilinin mutlak yasama dokunulmazlığının olması, ceza kovuşturması yapılmasına engel olmasına rağmen, yapmış olduğu tüm fiillerin de hukuka uygun olacağı anlamına gelmemektedir. Dolayısıyla milletvekilinin yapmış olduğu hakaret hukuka aykırı olacağından karşılıklı hakarete ilişkin 129. maddenin 3. fıkrasının uygulanma alanı bulacaktır.¹³⁰

Bu fıkranın uygulanabilmesinin son koşulu ise hakaretlerin karşılıklı olması gerektiğidir. Burada karşılıklı hakaretler arasında bir oran bulunması gerekmemektedir. Yani yapılan hakaretlerin içeriğinde kullanılan sözcüklerin ifade ettiği anlamlar ile bunların yoğunluğu ve ağırlığının aynı olması gerekmez. Bu sebeple bir sözcükle yapılan hakarete karşı birçok cümleden oluşan, ağırlığı ve değer yargısı farklı hakaretler ile karşılık verilmesi mümkündür.

---

¹²⁹ Kemal Akgüner, Karşılıklı Hakaret Müessesesi, Adalet Dergisi, S. 6, Yıl: 43, Ankara 1952 s.811

¹³⁰ Muharrem Özen, Hakaret ve Sövme Suçlarında Özel Haksız Tahrik Halleri, AÜHF Dergisi, S. 3, Ankara 2002 s.39

Hakaretin karşılıklı sayılmasında nedensellik bağının olması gerektiği unutulmamalıdır. Yani iki hakaret arasında karşılıklılık unsurunun olması gerekmektedir. Örneğin; failin söz konusu hakaretine sinirlenmeyip eskiden aralarında geçen başka bir sebepten ötürü hakaret eden kişi ilgili maddeden yararlanamayacaktır.

Ayrıca kanun metninden anlaşılacağı üzere ikinci hakaretin anında yapılması şartı aranmamıştır. Karşılığın anında verilmesi gerektiği düşünülse de nedensellik bağı var olduğu sürece engelin kalktığı ilk anda hakaretin gerçekleşmesi yeterlidir. Çünkü çeşitli sebeplerden ötürü anında karşılık verilmesi mümkün olmayabilir. Örneğin; bir topluluk içerisinde kendisine karşı yapılan hakarete görgü kuralları gereği karşılık verilmeyip, daha sonra dışarı çıkıldığında veya topluluk dağıldığında hakaret gerçekleştirilmiş olabilir. Dolayısıyla önemli olan nokta makul sayılabilecek bir sürenin ve illiyet bağının korunmuş olmasıdır.

Hakaretin kişinin gıyabında gerçekleşmesi halinde de karşılıklı hakaret söz konusu olabilecektir. Ancak gıyapta hakaretin söz konusu olması halinde, hakaret öğrenilir öğrenilmez karşılık verilmelidir.¹³¹

Özetleyecek olursak; bir kişinin yüzüne karşı gerçekleştirilen hakaretlerde şartlar elveriyorsa anında, gıyapta gerçekleştirilen hakaretlerde ise öğrenildiğinde karşılık teşkil eden hakaretin yapılması gerekmektedir.

Karşılıklı hakaretin söz konusu olduğu durumlarda, tarafların cezalandırılıp cezalandırılmayacağı veya hangisinin cezasında indirim yapılacağı hâkimin takdirine kalmıştır. Hâkim, somut olayın özelliklerine göre değerlendirme yapacak ve takdir yetkisini kullanarak taraflardan birisi yahut her ikisi içinde vereceği cezayı üçte birine kadar azaltabileceği gibi ceza vermekten de vazgeçebilecektir.

---

¹³¹ Arısoy, Hakaret, s.188-189

4.3 Haksız Tahrikin Diğer Hallerle Birlikte Bulunması

4.3.1 Meşru Müdafaa(Yasal Savunma) İle Haksız Tahrik İlişkisi

Meşru müdafaa kurumu TCK'nın 25. maddesinin 2. fıkrasında "Ceza Sorumluluğunu Kaldıran veya Azaltan Nedenler" başlığı altında yer almıştır.

TCK'nın 25. maddesinin 2. fıkrasına göre, gerek kendisine gerek başkasına ait olan hakka yönelik olup, bile bile sebep olmadığı ve başka bir şekilde korunma olanağı olmayan ağır ve kesin bir tehlikeden kurtulmak veya başka birini kurtarmak zorunluluğu ile ve tehlikenin ağırlığı ile konu ve kullanılan araç arasında orantı olması koşulu ile işlenen eylemler sebebiyle faile ceza verilmez.

Buna göre meşru müdafaadan bahsedilebilmesi için; somut bir haksız saldırının mevcut olması, bu saldırının failin kendisine veya bir başkasına ait olan hakka yönelmiş bulunması, bu saldırı karşısında savunmanın zorunlu olması, savunmanın saldırı devam ederken yapılması ve savunmayla saldırı arasında denge bulunması gerekmektedir.

Saldırıya ve savunmaya ilişkin koşulların mevcut olmadığı hallerde meşru savunmadan söz edilemeyecektir. Örneğin; saldırı sona erdikten sonra mağdur veya maktule karşı yaralama veya öldürme suçlarının işlenmesi durumunda meşru müdafaanın şartları oluşmadığından, böyle bir durumda somut olayın özelliklerine göre eğer koşulları mevcut ise TCK'nın 29. maddesinin uygulanması söz konusu olacaktır. Dolayısıyla mağdurun saldırısı son bulduktan sonra, örneğin saldırganın elindeki tabanca alındıktan sonra yaralanması veya öldürülmesi olayında artık meşru müdafaa düzenlemesinin değil, haksız tahrik düzenlemesinin uygulanması gerekmektedir.

Bu konuyla ilgili olarak Yargıtay 1. CD' nin vermiş olduğu 2003/3015 E., 2003/3138 K. sayılı ve 15.12.2003 tarihli, "Esrar kullanmak için toplanan maktuller

ve sanıkların arasında herhangi bir tartışma olmadığı halde maktul Mustafa'nın tabancasını çekerek önünde duran sanık Ziya'nın kafasına yönelttiği, bunu gören sanık İlker'in "ne yapıyorsun" diyerek Mustafa'nın eline müdahale ettiği, bu esnada ateş alan silahtan çıkan merminin Ziya'nın yan tarafında bulunan maktul Hasan'ın kafasına isabet ederek ölümüne sebep olduğu, silahtan çıkan ses üzerine sanık Ziya'nın Mustafa'nın tabancasının kendisine doğru olduğunu görmesi üzerine, üzerine atlayarak boğuştukları, boğuşma esnasında Mustafa'ya iki el ateş edip onu yaraladığı ve yerdeyken de taşla kafasına vurarak öldürdüğü, sanıklar İlker ve Volkan'ın sanık Ziya'nın maktulü taşla darp ettiği sırada ellerini kullanarak maktul Mustafa'yı darp ettikleri olayda, sanık Ziya'nın maktul Mustafa'nın kendisine doğrulttuğu silahını boğuşma neticesinde ele geçirip, maktulün kendisine yönelik saldırısının bitmesinin ardından öldürmesine göre sanık Ziya hakkında ağır tahrik hükümlerinin uygulanması gerektiği, sanıklar İlker ve Volkan'ın ise maktulün doğrudan kendilerine yönelik herhangi bir fiili söz konusu olmamasına karşı olay sırasında arkadaşlarına yönelik vaki fiil sebebiyle lehlerine olacak şekilde basit tahrik hükümlerinin uygulanması gerektiği" şeklinde bir kararı¹³² mevcuttur.

Meşru müdafaa, kişinin kendisine veya bir başkasına ait olan hukuki varlığını, gerçekleşen yahut gerçekleşmesi muhtemel hukuka aykırı bir saldırıya karşı korumasıdır. Bilindiği üzere hukuka uygunluk nedenleri, suç teşkil eden fiilin hukuka aykırılık unsurunu ortadan kaldıran ve neticesinde fiilin suç teşkil etmesine engel olan nedenlerdir.¹³³ Meşru müdafaa hali de bir hukuka uygunluk nedeni olup hukuka aykırılığı ortadan kaldırmakta ve failin fiilini hukuki olarak meşru hale getirmektedir.

---

¹³² Yargıtay 1. CD. 2003/3015 E., 2003/3138 K. sayılı ve 15.12.2003 t. Kararı <http://emsal.yargitay.gov.tr/VeriBankasiIstemciWeb/>, Erişim Tarihi: 20.07.2015

¹³³ Mahmut Koca, YTCK' da Hukuka Uygunluk Sebepleri, Ceza Hukuku Dergisi, S. 1, Yıl:1, Ankara 2006 s.115-144

Yargıtay 1. CD. 2003/3355 E., 2003/906 K. sayılı ve 07.05.2003 tarihli kararı¹³⁴, “Olay günü sanık H’nin ağabeyi ile beraber maktulün babası ile tartışmaları ve kavga ettikleri, bu olayı öğrenir öğrenmez ruhsatsız av tüfeğini alıp gelen sanığın yolda katılanların da bulunduğu otobüsle karşılaştıkları, sanık ve müdahil tarafın araçlarından indikleri, maktul ve mağdurların sopalarla ve levyeyle sanığın üzerine doğru ilerlemeye başladıkları sırada sanığın av tüfeği ile ateş ettiği, önce maktulü yaraladığı ve yere düşürdüğü, akabinde mağdurlara da ayrı ayrı ateş edip onları da yaraladığı, olayın oluşunun mahkemece de böyle kabul edildiğine göre maktul ve mağdurlardan gelebilecek olan muhtemel saldırı sanık lehine meşru müdafaa şartlarının oluştuğu şeklinde değerlendirileme yapılamayacağından, bu haksız fiillerin ağır düzeyde olduğunun kabulü ile haksız tahrik hükümleri uyarınca cezasından indirim yapılması gerektiği halde yazılı şekilde hüküm kurulması...” yönündedir.

Meşru müdafaa halinin söz konusu olabilmesi için savunma fiilinin gerçekleşen veya gerçekleşmesi muhakkak bir saldırı fiili karşısında işlenmesi büyük önem taşımaktadır. Oysaki haksız tahrik düzenlemesinde, haksız tahrik teşkil eden fiil sona ermiştir.

Ayrıca failin olay anında hatta hiç bir zaman tepki gösterme zorunluluğu da yoktur. Meşru müdafaa halinde kişinin kendisini veya bir başkasını savunabilmesi için söz konusu fiilin işlenmesinde bir zorunluluk vardır. Oysaki haksız tahrikte herhangi bir zorunluluk hali söz konusu olmayıp, kanun koyucu, tahrik edenin haksız fiiline karşı sabır göstermesini istemiş; ancak bu sabrı gösteremeyenlerin cezasında indirime gitmiştir.

---

¹³⁴ Yargıtay 1. CD. 2003/3355 E., 2003/906 K. sayılı ve 07.05.2003 t. Kararı <http://emsal.yargitay.gov.tr/VeriBankasiIstemciWeb/>, Erişim Tarihi: 25.07.2015

Değinilmesi gereken bir diğer nokta ise meşru müdafaa ile haksız tahrikin bir arada bulunup bulunamayacağıdır. Erem'e göre meşru müdafanın bulunduğu hallerde haksız tahrikten söz edilemez ve haksız tahrik kurumu, meşru müdafaaya dâhildir. Çünkü meşru müdafaa ile haksız tahrik arasında öz bakımından farklılık olmamakla birlikte yoğunluk bakımından fark vardır.

Meşru müdafaa hali hukuka uygunluk nedeni olmakla birlikte objektif bir temele dayanmaktadır. Haksız tahrik ise, hiddet veya şiddetli elem sebebiyle iradenin zayıflaması dolayısıyla cezanın azaltılmasını öngören sübjektif bir temele dayanmaktadır. Dolayısıyla haksız tahrik ile meşru müdafaa birlikte bulunamayacaktır. Zaten meşru müdafaa hali hukuka uygunluk sebebi olduğundan bu kurumun uygulama alanı bulduğu yerde haksız tahrikten bahsetmeye ihtiyaç yoktur. Ancak haksız tahrik teşkil eden fiil neticesinde tepkide bulunan kişinin, tahrik eden kişiyi meşru müdafaa durumuna sokabileceği de unutulmamalıdır.¹³⁵

Dolayısıyla haksız tahrik ile meşru müdafanın hukuki niteliği ve şartları farklı olduğu için bir olayda birisinin varlığı diğerini ortadan kaldırmaktadır. TCK'nın 25. maddesinin 2. fıkrası gereği meşru müdafaa halinde suç işleyen faile ceza verilmeyeceği için hakkında haksız tahrik düzenlemesinin uygulanmasına da gerek kalmamaktadır. Ayrıca haksız tahrik halinde fail tarafından işlenen tepki fiili hukuka aykırı olmaya devam etmekte ve failin heyecan hali nedeniyle kusurunun azaldığı kabul edildiği için sadece cezanın indirilmesi yoluna gidilmektedir.¹³⁶

Açıklanan farklılıklara rağmen, haksız tahrik ve meşru savunma düzenlemeleri haksız saldırının mevcudiyeti noktasında birleşmektedirler. Bu konuda aralarındaki fark ise meşru müdafanın söz konusu olabilmesi için saldırının mevcut

---

¹³⁵ Demirbaş, Türk Ceza Kanununda Özel Tahrik Halleri, s.402-403

¹³⁶ Koca, Üzülmez, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.321

olması gerekirken haksız tahrikte böyle bir zorunluluk yoktur. Yani bir olayda meşru savunma halinin şartları ortadan kalktıktan sonra yapılan bir eylem mevzubahis ise, örneğin saldırgan olay mahallinden uzaklaştığı esnada failin koşup onu yakalaması ve devamında yaralaması halinde ortada devam etmekte olan bir saldırı mevcut olmadığı için meşru müdafaa düzenlemesi uygulama alanı bulamayacaktır. Ancak fail böyle bir durumda, duyduğu hiddet veya şiddetli elemin etkisiyle hareket ederek yaralama suçunu işlemiş ise haksız tahrik düzenlemesinden yararlanacaktır.

Doktrinde kabul gören ve yukarıda açıklanan görüşler Yargıtay tarafından da kabul edilmektedir. Bununla ilgili Yargıtay'ın, "Henüz kendisine yönelik her hangi bir saldırı yapılmamış olan sanığın, elinde bıçak bulunan mağduru eline geçirdiği nacağı kullanarak yaralaması şeklinde vukuu bulan olayda meşru müdafaa koşullarının oluşmadığı gözetilerek haksız tahrik hükümlerinin uygulanması gerekirken ..." ¹³⁷ şeklindeki kararı veya "...Karı koca olan sanıkların arasında kavga çıkması şeklinde vuku bulan olayda sanık Ş.B.'nin fiilinin, hakkında haksız tahrik hükümlerinin uygulanmasını gerektirecek mahiyette olduğu, meşru müdafaa şartları olayda olmadığından üzerine atılı suçtan adı geçen sanığın mahkûmiyetine karar verilerek yararına tahrik hükümlerinin uygulanması gerekirken..." ¹³⁸ şeklindeki kararı örnek teşkil etmektedir.

Somut bir olayda, meşru müdafaa ve haksız tahrik düzenlemelerinin ne zaman uygulanacağı noktasında ise bakılması gereken, fail tarafından gerçekleştirilen fiilin hiddet veya şiddetli bir elemin tesiriyle mi yoksa failin içinde bulunduğu savunma zorunluluğundan dolayı mı icra edildiğidir. Dolayısıyla meşru müdafaa

---

¹³⁷ Yargıtay 2. CD' nin 2006/6067 E., 2006/25165 K. sayılı ve 16.11.2006 tarihli kararı, Uyap İçtihat Sorgulama, Erişim Tarihi:09.08.2015

¹³⁸ Yargıtay 2 CD'nin 2008/1506 E., 2008/7371 K. sayılı kararı, Uyap İçtihat Sorgulama, Erişim Tarihi:09.08.2015

halinde failin eş zamanlı olarak savunma yapma zorunluluğu söz konusu olup, karşı fiil, bir tepkinin sonucu değil, bir hakkın korunması amacıyla gerçekleştirilmektedir.

Meşru müdafaa ile haksız tahrik ilişkisini özetleyecek olursak; meşru müdafaa bir hukuka uygunluk nedeni olması sebebiyle her iki kurumun uygulanması ve doğurduğu sonuçlar birbirinden farklıdır. Yukarıda izah edilen tüm bu sebeplerden ötürü haksız tahrik kurumu meşru müdafaaya dâhil olup meşru müdafaanın bulunduğu hallerde haksız tahrikten bahsedilmesi mümkün değildir.

4.3.2 Zorunluluk Hali İle Haksız Tahrik İlişkisi

Zorunluluk hali TCK'nın 25. maddesinin 2. fıkrasında "Ceza Sorumluluğunu Kaldıran veya Azaltan Nedenler" başlığı altında düzenlenmiştir ve kanunun gerekçesinde de izah edildiği gibi zorunluluk hali kusurluluğu kaldıran bir nedendir.¹³⁹ Bu sebepten ötürü gerekli şartların mevcut olması durumunda, faile ceza verilmeyecektir. Oysaki daha öncede belirtildiği gibi haksız tahrik düzenlemesi kusurluluğu ortadan kaldıran değil, azaltan bir nedendir.

Zorunluluk hali, bir kişinin kendisini veya başkasını bilerek neden olmadığı bir tehlikeden kurtarma mecburiyeti içinde olması ve tehlikeyi uzaklaştıracak oranda suç teşkil eden bir fiil gerçekleştirmesidir. Zorunluluk haline klâsik bir örnek olarak, tutundukları ipin kopmak üzere olması nedeniyle yukarıda bulunan dağcının ipi kesmesi ve arkadaşını uçuruma düşürmesi gösterilebilir. Haksız tahrik ise, bitmiş veya henüz sürmekte olan haksız bir fiile karşı zorunluluk söz konusu olmaksızın suç teşkil eden bir tepkide bulunulmasıdır.

Failin zorunluluk halinde cezalandırılmamasının sebebi ise; dışarıdan gelen zorlama neticesinde iradesindeki direncin kırılması ve kendisini koruma içgüdüsüne yönelmesidir. Dolayısıyla kanun, karşılıklı çatışan iki değerden birine üstünlük

---

¹³⁹ Koca, Üzülmez, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.306

tanımış ve böyle bir durumdaki kişinin cezalandırılmasına gerek görmemiştir.¹⁴⁰

Haksız tahrikte ise haksız bir eylemin doğurduğu öfke ve elemin etkisinde kalan failin iradesi zayıfladığından dolayı cezanın azaltılması yoluna gidilmektedir.

Zorunluluk durumunun doğmasına sebep olan fiilin haklı veya haksız olmasının bir öneminin olmaması, zorunluluk hali ile haksız tahrik kurumu arasındaki en önemli farktır.

Bilindiği üzere, haksız tahrik düzenlemesinin uygulama alanı bulabilmesi için failde hiddet ve şiddetli eleme neden olan tahrik edici fiilin haksız olması gerekmektedir. Zorunluluk halinde ise söz konusu fiilin haklılığının veya haksızlığının hiçbir önemi yoktur. Yine haksız tahrik halinde, masum bir üçüncü kişiye zarar verilmesi gibi bir durum da söz konusu değildir.

Ayrıca zorunluluk halinin mevcut olduğu durumlarda failin bir başkasına zarar verme isteği olmamasına rağmen haksız tahrikte fail, tahrik eden fiil karşısında hiddet veya şiddetli eleme kapılarak mağdurun kendisine veya malvarlığına bilerek ve isteyerek zarar vermekte ve bir suç işlemektedir.¹⁴¹

4.3.3 Takdiri İndirim Nedenleri İle Haksız Tahrik İlişkisi

Takdiri indirim nedenleri, kanun tarafından belirlenmemiş olup hâkimin dikkate alacağı bir takım özellikler neticesinde cezanın belli oranda indirilmesini sağlayan, kabul veya ret edilmesi yine hâkimin takdirinde olan hallerdir.

5237 sayılı TCK'nın "Takdiri İndirim Nedenleri" başlıklı 62. maddesi şu şekildedir;

"Fail yararına cezayı hafifletecek takdiri nedenlerin varlığı hâlinde, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine, müebbet hapis; müebbet hapis cezası

¹⁴⁰ Nevzat Toroslu, Ceza Hukuku, Savaş Yayınevi, 8. Basım, Ankara 2005 s.108

¹⁴¹ Çam, Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik, s.74

yerine, yirmi beş yıl hapis cezası verilir. Diğer cezaların altıda birine kadarı indirilir.

Takdiri indirim nedeni olarak, failin geçmişi, sosyal ilişkileri, fiilden sonraki ve yargılama sürecindeki davranışları, cezanın failin geleceği üzerindeki olası etkileri gibi hususlar göz önünde bulundurulabilir. Takdiri indirim nedenleri kararda gösterilir.”

Sanık hakkında haksız tahrik ile birlikte takdiri indirim nedenlerini içeren 62. maddenin de uygulama alanı bulup bulamayacağı konusuna doktrin ve Yargıtay olumlu yanıt vermektedirler. Buna göre haksız tahrik ile takdiri indirim nedenleri bir arada bulunabilmektedir. Fakat aynı halin haksız tahrik ve aynı zamanda takdiri indirim sebebi sayılması ve cezada iki defa indirim yapılması mümkün olmadığı gibi, haksız tahrikin bütün koşullarının bulunduğu anlaşıldıktan sonra bunun hafifletici sebep sayılması da doğru olmayacaktır.¹⁴²

Açıklandığı üzere aynı sebep hem haksız tahrik hem de takdiri indirim sebebi olarak kabul edilemez. Yargıtay’da bu konudaki bir kararında, “yalnız bir sebep hem kanuni hem de takdiri tahfif sebebi ittihat edilemez” demektedir. Ancak aynı suçta farklı olayların haksız tahrik ve de takdiri indirim nedeni sayılması mümkündür.

Örneğin; haksız tahrik altında kasten yaralama suçu işleyen failin duruşma sırasında saygılı tutum ve davranışlar sergileyerek pişmanlık göstermesi halinde, failin cezai sorumluluğu belirlenirken önce mağdurun haksız fiilinin yarattığı hiddet yahut şiddetli elemin etkisiyle suç işlemesi dikkate alınarak haksız tahrik indirimi, sonra da sanığın pişmanlığı ve duruşmadaki saygılı tutum ve davranışları dikkate alınarak takdiri indirim nedenleri uygulanacaktır.

TCK’nın 29. maddesinde yer alan haksız tahrik düzenlemesi, suça etki eden, failin suç işlemeye yönelik psikolojisini etkileyen ve varlığının cezanın azaltılması

---

¹⁴² Sulhi Dönmezer, Genel Ceza Hukuku Dersleri, Bahçeşehir Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2003 s.388

neticesini doğuran bir indirim sebebidir. Hâlbuki 62. maddede düzenlenen takdir indirim nedeni, failin kişilik özelliklerinin, fiilden sonraki ve yargılama sürecindeki davranışlarının, geçmişinin, sosyal ilişkilerinin vb. hususların dikkate alınması suretiyle cezanın kişiselleştirilmesini hedefleyen bir kurumdur. Bu sebeple aynı eylemden ötürü 29. maddenin ve de 62. maddenin uygulanması neticesinde sanığın cezasından indirim yapılması, hükmün bozulması sonucunu doğuracaktır.

4.3.4 Tasarlama İle Haksız Tahrik İlişkisi

Tasarlama, failin suç işleme yönündeki kararını vermesinin ardından suçun işlenmesine kadar geçen süreç içerisinde düşünüp taşınması, söz konusu suç işleme kararını güçlendirmesi veya plan kurarak bu plan dâhilinde hareket etmesidir.

Tasarlama ile haksız tahrikin birlikte uygulanıp uygulanamayacağı doktrinde tartışmalıdır. TCK'da haksız tahrik genel bir indirim nedeni olarak düzenlenmesine karşın tasarlama cezai sorumluluğu arttıran nitelikli bir hal olarak düzenlenmiştir. Dolayısıyla birbirine zıt olan bu iki kurumun birlikte uygulama alanı bulup bulamayacakları tartışmalıdır.¹⁴³

Tasarlama konusunda soğukkanlılık teorisi ve plan kurma teorisi olmak üzere 2 farklı görüş mevcuttur.

Tasarlamanın hukuki esasını soğukkanlılık teorisine dayandıran görüşe göre, hiddet ve şiddetli elem halini ifade eden haksız tahrikle tasarlamanın bir arada bulunması mümkün değildir. Buna karşılık Türk Doktrinde hâkim olan ve tasarlamanın failin suç işleme yönündeki kararını aldıktan sonra suçun işlenmesine kadar geçen süreç içerisinde yapacağı hareketi planlaması şeklinde anlaşılması gerektiğini savunan plan kurma teorisine göre haksız tahrikle tasarlamanın bir arada bulunması mümkündür.¹⁴⁴

---

¹⁴³ Hakan Hakeri, Kasten Öldürme Suçları, Seçkin Yayınevi, 2.Basım, Ankara 2007 s.226

¹⁴⁴ Koca, Üzülmez, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.321

4.3.4.1 Soğukkanlılık Teorisi

Bu teoriye göre tasarlamanın cezayı arttıran bir neden olarak kabulünde esas alınan sebep soğukkanlılıktır.

Soğukkanlılık, failin işleyeceği suçu sakince düşünmesi, hazırlaması ve bu suçu işlerken heyecana kapılmadan hareket etmesidir. Dolayısıyla tasarlamanın hukuki esası olarak soğukkanlılık teorisinin kabul edilmesi halinde, haksız tahrikin temel şartlarından biri olan suçun hiddet yahut şiddetli elemin tesiriyle gerçekleştirilmesi söz konusu olamayacağından, bu iki zıt psikolojik durumun bir arada bulunamayacağı şüphesizdir.

4.3.4.2 Plan Kurma Teorisi

Plan kurma teorisine göre tasarlama ölüdürmek amacıyla bir düşünce hali ve zaman söz konusudur. Yani fail, suç teşkil eden fiili ne şekilde icra edeceği hususunda belli bir süre düşünmüş ve fiilini gerçekleştirebileceği birtakım imkânları hazırlamıştır.

Bu teoriye göre, somut olayda haksız tahrik düzenlemesinin uygulama alanı bulabilmesi için tepki suçunun haksız fiilin hemen akabinde işlenmesi zorunlu değildir. Bu sebeple, haksız fiil dolayısıyla ortaya çıkan hiddet veya şiddetli elem halinin uzun sürmesi ve bu süreç içerisinde failin plan kurarak suç işlemesi mümkün olduğundan, haksız tahrik ile tasarlama bir arada uygulanabilecektir.

Somut olayda haksız tahrikin varlığından bahsedilebilmesi için tepki suçunun hiddet yahut şiddetli elemin etkisi altında işlenmesi gerektiğinden, tasarlamanın varlığı için soğukkanlılık koşulunun aranması halinde bu iki zıt psikolojik durumun bir arada bulunması imkânsız olacağından, soğukkanlılık teorisinin kabulü halinde haksız tahrikin tasarlama ile birleşmesi düşünülemeyecektir. Buna karşılık tasarlamanın, failin suç işlemeye karar vermesiyle harekete geçmesi arasındaki süre

içerisinde yapacağı hareketi düşünüp taşınması ve bunu planlaması şeklinde anlaşılması halinde haksız tahrik ile tasarlama bir arada bulunabilecektir.

Dönmezer/ Erman'a göre¹⁴⁵, tasarlamanın cezayı ağırlaştırıcı bir sebep sayılmasının hukuki esası soğukkanlılık teorisi kapsamında değerlendirilmeyip, belli bir süre içerisinde failin plan kurarak tehlike halini çok daha yüksek seviyelere çıkarması söz konusu olduğundan, haksız tahrikle tasarlamanın bir arada bulunmasına engel psikolojik ve kanuni bir engel yoktur.

Soyaslan ise¹⁴⁶, doktrinde hâkim olan görüşün aksine, ağır ve haksız bir tahrik fiiline maruz kalan kişinin bunun intikamını soğukkanlılıkla alabileceğini mümkün görmektedir.

Başar¹⁴⁷ ve Hakeri'ye¹⁴⁸ göre ise, tasarlama ile haksız tahrikin bir arada bulunup bulunmayacağı hususunda ölçülü davranılmak suretiyle somut olayın koşullarına göre değerlendirme yapılmalıdır. Dolayısıyla failin fiili işlemeden önceki ve işlerken ki psikolojik durumuna göre haksız tahrik ve tasarlamanın bir arada olup olmadığı değerlendirilmelidir.

Kanımızca tasarlamanın nitelikli bir hal olarak kabul edilmesi, plan kurma teorisi ile açıklanabilir. Failin belli bir süre boyunca düşünmesi, bir plan kurması, bu plan dâhilinde daha sistemli olarak hareket etmesi ve akabinde tehlikelilik halini çok daha yüksek seviyelere çıkarması söz konusudur. Tüm bunların icrası sırasında somut olayın koşulları dikkate alındığında, failin soğukkanlılık teorisinin aksine haksız tahrik halinde mevcut olması gereken hiddet veya şiddetli elem hali içerisinde bulunması söz konusu olabilir. Dolayısıyla tasarlamanın haksız tahrik ile birlikte uygulanma alanı bulmasının önünde psikolojik ve yasal bir engel yoktur. Bu noktada

---

¹⁴⁵ Dönmezer, Erman, Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, C. 2, s.349

¹⁴⁶ Soyaslan, Ceza Hukuku Özel Hükümler, s.106

¹⁴⁷ Başar, Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik-II, s.356

¹⁴⁸ Hakeri, Kasten Öldürme Suçları, s.220-221

önem arz eden husus, failin bütün bu süreç boyunca hiddet veya şiddetli elemin etkisi altında olması ve failin maruz kaldığı haksız fiil ile kasten öldürme suçu arasında illiyet bağının olmasıdır.

Uygulamada ise Yargıtay'ın bu konu hakkındaki kararları arasında farklılık vardır. Yargıtay, eski tarihli bazı kararlarında haksız tahrik ile tasarlamanın bir arada bulunamayacağını belirtmiştir. Örneğin; Yargıtay 1.CD. 1976/1271 E., 1976/1651 K. sayılı ve 05.05.1976 tarihli kararında:¹⁴⁹

“Maktulle kardeşi olay günü saat 11 sıralarında sanık ile kahvede kavga ettikleri, maktulün kardeşi sanığı dövdüğü gibi maktulünde sanığa söverek onu kahveden dışarı attığı, aynı gün saat 19 sıralarında sanığın kahvede gördüğü maktülü öğleyin yediği dayağın tesiri ile öldürdüğü ve haksız tahrik kabul olduğuna göre taammüt yoktur” diyerek haksız tahrik ile tasarlamanın bir arada bulunamayacağını ifade etmiştir.

Yargıtay yeni içtihatlarında da istikrarlı bir şekilde tasarlama ile haksız tahrikin bir arada bulunabileceğine yönelik kararlar vermektedir.

Yargıtay 2002 tarihli bir kararında; “Sanığın 32 yıl önce annesini öldüren, kendisini 6 yaşında öksüz bırakan ve 1803 sayılı kanun uyarınca tahliye edilen maktülü öldürdüğünün oluş ve kabulden anlaşılmasına, böyle bir durumda aradan geçen uzun zamanın haksız tahrik etkisini tamamiyle ortadan kaldırmayacağına göre suçun münhasıran kan saiki ile işlendiğinden söz edilemeyeceği cihetle sanığın maktülü basit tahrik altında ve taammüden öldürdüğünün kabulü suretiyle hüküm kurulması gerekirken yazılı şekilde suça kan gütme vasfının ilave edilmesi ve TCK'nın 51/1 maddesinin tatbiki lüzumunun göz ardı edilmesi hukuka aykırıdır.” demek suretiyle haksız tahrik ile tasarlamanın bir arada bulunabileceğine

---

¹⁴⁹ Yargıtay 1.CD. 1976/1271 E., 1976/1651 K. sayılı ve 05.05.1976 t. Kararı <http://www.kazanci.com/>, Erişim Tarihi: 13.09.2015

hükmetmiştir.

Yine Yargıtay 2006 tarihli bir kararında da; “Sanığın 1979 yılında ağabeyini öldüren kişiyi 20 yıl sonra tasarlayıp evinin ön tarafında pusu kurarak kaleşnikof silah ile öldürdüğü olayda, münhasıran kan gütme saiki söz konusu olamayacağından, ilk olayda sanığın kardeşini kasten öldürüp 765 Sayılı TCK madde 448, 51/1 ve 55/3 uyarınca mahkûm olup cezasının infaz edilmesi sonucu çektiği dikkate alınıp üzerinden geçmiş olan zamanı da dikkate alarak hafif tahrik etkisi ile tasarlayarak adam öldürme suçunu gerçekleştirdiğinin kabulüyle 765 sayılı TCK’nın 450/4, 51/1 ve 59. maddeleriyle hüküm verilmesi gerekirken, bu konuda istikrar kazanmış içtihatlarla itibar edilmeyerek yazılı biçimde TCK’nın 450/10, 59. maddeleriyle hüküm kurulması, bozmayı gerektirmiştir” diyerek tahrik ile tasarlamının bir arada bulunabileceğini belirtmiştir.

4.3.5 Akıl Hastalığı ve Yaş Küçüklüğü İle Haksız Tahrik İlişkisi

Kişinin kusur yeteneğine etki eden hallerden birisi de akıl hastalığıdır. Akıl hastalığı tıbbi olarak nörolojik bir hastalık olup, kişinin anlamasını, yorumlamasını ve iradesini etkilemektedir. Bu şekilde bir hastalığın etkisi altında kalmak suretiyle suç işleyen birinin kusur yeteneğinin olamayacağı kabul görmektedir. Dolayısıyla akıl hastalığı, failin kusur yeteneğini etkilemekte ve neticesinde cezai sorumsuzluk doğurmaktadır.

5237 sayılı TCK’nın 32. maddesinde akıl hastalığına ilişkin düzenleme mevcuttur. Bu maddeye göre, akıl hastalığı sebebiyle gerçekleştirdiği eylemin hukuki anlam ve sonuçlarını kavrayamayan yahut bu eylemle alakalı olarak hareketlerini yönlendirebilme yeteneği azalmış olan birine TCK’nın 32. maddesinin 1. fıkrası gereğince ceza verilmeyecektir. Fakat bu kişiler hakkında güvenlik tedbirine hükümlenacaktır. İşlediği eylemle alakalı olarak hareketlerini yönlendirme yeteneği

azalmış olan kişiye ise TCK'nın 32. maddesinin 2. fıkrası gereğince ceza azaltılarak verilecektir. Fakat mahkeme hükmettiği bu cezanın ceza infaz kurumunda değil de, süresi aynı olmak şartıyla, kısmen veya tamamen akıl hastalarına münhasır güvenlik tedbiri olarak da infaz edilmesine karar verebilecektir.

TCK'nın 32. maddesi hangi hallerin akıl hastalığı olduğunu tek tek saymamıştır. Sadece akıl hastalığının kusur yeteneğini etkileyen bir neden olduğunu belirtmiştir. Zaten hangi hallerin akıl hastalığı kapsamına girdiğini ve akıl hastalıklarının kişinin hareketlerinde ne şekilde etkiye sebep olduğunu belirlemek tıbbi bir konudur. TCK açısından önem arz eden nokta, kişinin suç teşkil eden eylemi gerçekleştirdiği esnada akıl hastası olması ve hastalığın kişinin algılama ve irade yeteneği üzerindeki etkisidir.¹⁵⁰

Suç teşkil eden fiili gerçekleştiren kişinin akıl hastası olması durumu, yaptığı eylemden bağımsız yani soyut olarak, kusur yeteneğini her halükarda kaldıran bir etkiye sahip değildir. Etki altında kalınan akıl hastalığının, kişinin işlemiş olduğu suç teşkil eden fiil açısından, algılama ve irade yeteneğini etkilemesi gerekmektedir. Dolayısıyla akıl hastalığı ile işlenen suç arasında nedensellik bağı olmalı, kişi hasta olduğu için o suçu işlemiş olmalıdır. Örneğin; kleptomani akıl hastası bir kişinin düşük değere sahip eşyalara karşı işlediği hırsızlık suçu yönünden irade yeteneğinin bulunmadığı düşünülebilirse de, aynı kişinin kasten öldürme suçu işlenmesi halinde irade yeteneğinin bulunmadığından söz edilemeyecektir.¹⁵¹

Akıl hastalığı konusunda Koca-Üzülmez'e göre, akıl hastalığını tam veya kısmi akıl hastalığı şeklinde ayırmak doğru değildir. Bir kişi akıl hastasıdır ya da değildir. Hukuken önem arz eden husus, akıl hastalığı halinin kişinin algılama ve

---

¹⁵⁰ Koca/ Üzülmez, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.334

¹⁵¹ Özgenç, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.365

irade yeteneği üzerine ne kadar etki ettiğidir. Ayrıca akıl hastalığı, bir kimsenin işlediği tüm fiiller yönünden algılama ve irade yeteneği üzerinde etkili olamayabilir. Bu sebeple akıl hastalığının kusur yeteneği üzerindeki etkisinin bir derecelendirmeye tabi tutulması gerekmektedir. Bunun neticesinde akıl hastalığının kusur yeteneğini tamamen ortadan kaldırdığından veya azalttığından söz edilebilecektir.¹⁵²

Akıl hastalığı bulunan kişiler açısından haksız tahrik hükümlerinin uygulama alanı bulup bulamayacağı konusunda, haksız fiile maruz kalan failin akıl hastası olması üzerinde duralım. TCK'nın 32. maddesinin 1. fıkrasında yer alan, yani kusur yeteneğini ortadan kaldıracak derecede bir akıl hastalığı bulunan kişiye suç teşkil eden fiili sebebiyle ceza verilemeyeceğinden, bu hususta tahrik hükmünün uygulanması da söz konusu olmayacaktır. Daha açık değişle, böyle bir akıl hastalığının mevcudiyeti halinde haksız tahrik düzenlemesinin uygulama alanı bulması söz konusu olmayacaktır.

TCK'nın 32. maddesinin 2. fıkrası kapsamında olan, yani kusur yeteneğini azaltacak derecede bir akıl hastalığı bulunan fail hakkında kusur yeteneği ve cezai ehliyeti tam olmasa bile mevcut olduğundan, bu kişinin tahrik edilmesi halinde tepki suçunu işlemesi neticesinde şartları mevcutsa haksız tahrik düzenlemesi uygulama alanı bulacaktır.

Ancak burada TCK'nın 61. maddesinin 5. fıkrasına göre önce haksız tahrik indirimi, daha sonra akıl hastalığına ilişkin indirim uygulanmalıdır.¹⁵³ Aksi durumun söz konusu olması bozma sebebidir.

Dönmezer-Erman'ın bu konudaki görüşleri ise şöyledir: Kısmi akıl hastalığının söz konusu olması halinde haksız tahrik düzenlemesi uygulanabilecektir. Hatta kısmi akıl hastasının içerisinde olduğu psikolojik vaziyet sebebiyle daha kolay

---

¹⁵² Koca, Üzülmez, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.336

¹⁵³ Günay, Kusurluluğu Azaltan Bir Sebep Olarak Haksız Tahrik, s.69

bir şekilde hiddetlenebileceği ya da şiddetli eleme maruz kalabileceği genel olarak kabul edilmektedir. Fakat tahriki oluşturan fiil, failin şuur ve hareket serbestliğini ciddi ölçüde azaltacak ruhsal karışıklığa sebep olmuş ise artık haksız tahrikten değil, geçici nedenlerden söz edilmesi gerekmektedir. Böyle bir durumda TCK'nın 34. maddesinin 1. fıkrası uygulanacaktır. Ayrıca failin tahrik edilmediği halde sırf kısmi akıl hastalığı dolayısıyla bir suç işlenmesi söz konusu olursa, hiddet veya şiddetli elem hali haksız tahrikten değil de failin kısmi akıl hastalığından dolayı ortaya çıkmış olduğundan yine haksız tahrik düzenlemesinin kısmi akıl hastalığı ile bir arada uygulama alanı bulmasından söz edilemeyecektir. Dolayısıyla fail hakkında sadece kısmi akıl hastalığına ilişkin hüküm uygulanacaktır. Bu iki istisnai hal dışında kısmi akıl hastalığı ile haksız tahrik düzenlemesi bir arada uygulanabilecektir.¹⁵⁴

Haksız tahrik ile yaş küçüklüğü konusuna değinecek olursak, yaş küçüklüğü TCK'nın 31. maddesinde düzenlenmiştir. İlgili maddeye göre yaş grupları üçe ayrılarak bir değerlendirme yapılmıştır. Bunlardan birinci grubu 12 yaşını doldurmamış küçükler, ikinci grubu 12 yaşını doldurmuş 15 yaşını doldurmamış küçükler ve üçüncü grubu da 15 yaşını doldurmuş 18 yaşını doldurmamış küçükler oluşturmaktadır.

TCK'nın 31. maddesinin 1. fıkrasına göre; fiili işlediği esnada 12 yaşını tamamlamamış olan küçüklerin cezai sorumluluğu bulunmamaktadır. Bu çocuklara ceza kovuşturması yapılamayacaktır. Ancak çocuklara münhasır güvenlik tedbirleri uygulanabilecektir. Bu nedenle bu yaş grubu içerisine giren çocuklara yönelik haksız tahrik düzenlemesi uygulanamayacaktır.¹⁵⁵

Suç işleyen küçük, eylemi gerçekleştirdiği esnada 12 yaşını tamamlamış olup da 15 yaşını tamamlamamış ise iki durum söz konusudur. Eğer küçüğün,

---

¹⁵⁴ Dönmezer, Erman, Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, C. 2, s.350

¹⁵⁵ Tutumlu, Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik Genel ve Özel Hükümler, s.64

gerçekleştirdiği eylemin hukuki anlam ve neticelerini algılayamaması veya hareketlerini kontrol etme yeteneğinin gelişmemesi gibi bir durum varsa, küçük hakkında ceza sorumluluğu olmadığından dolayı ceza verilemeyeceğinden haksız tahrik düzenlemesi de uygulanamayacaktır. Ancak küçüğün, gerçekleştirdiği eylemin hukuki anlam ve neticelerini algılama ve hareketlerini kontrol etme yeteneği mevcutsa ceza verilebileceğinden haksız tahrik düzenlemesi uygulama alanı bulabilecektir.¹⁵⁶

Suç tarihinde 15 yaşını tamamlamış olup da 18 yaşını tamamlamamış küçükler içinse verilecek olan cezadan TCK'nın 31. maddesinin 3. fıkrası uyarınca indirim yapılacaktır.

Haksız tahrik düzenlemesi ile yaş küçüklüğünün bir arada uygulanabileceği durumlarda TCK'nın 61. maddesinin 5. fıkrasına göre önce haksız tahrike ilişkin indirim, daha sonra yaş küçüklüğüne ilişkin indirim yapılacaktır¹⁵⁷. Yargıtay da, "Temel ceza belirlendikten sonra 5237 sayılı TCK'nın 61/5. maddesine aykırı olarak yaş küçüklüğü nedeniyle yapılan indirimin, haksız tahrik indiriminden önce uygulanması suretiyle sıralama hatası yapılarak sanığa fazla ceza verilmesi" şeklinde karar vererek bu hususu vurgulamıştır.¹⁵⁸

4.3.6 Kan Gütme Saiki İle Haksız Tahrik İlişkisi

Kan gütme meselesinin hukuki bir konu olarak değerlendirilmesinden ziyade, bazı toplumlara has, sosyolojik bir olay olarak değerlendirilmesi daha doğru olur.¹⁵⁹

Kan gütme saikiyle öldürme eylemi; failin önceden öldürülmüş olan bir yakınının kanına karşılık olsun diye, karşı tarafı veya onun akrabalarından ya da

---

¹⁵⁶ Tutumlu, Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik Genel ve Özel Hükümler, s.64

¹⁵⁷ Tutumlu, Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik Genel ve Özel Hükümler, s.64

¹⁵⁸ Yargıtay 1.CD'nin 2007/2721 E., 2007/2908 K. sayılı ve 17.04.2007 tarihli kararı, UYAP İçtihat Sorgulama, Erişim Tarihi: 12.11.2015

¹⁵⁹ Cengiz Otacı, Kan Gütme Saiki ile Kasten İnsan Öldürme Suçu, Terazi Hukuk Dergisi, S. 18, Yıl:3, Ankara 2008 s.132-138

ailesinden birini öldürmesi, öldürtmesidir.¹⁶⁰ İntikam temeline dayanan bu geleneğin etkisinden kurtulamamış olan aileler arasında geçmişten günümüze devam eden kan gütme olaylarını ve buna bağlı olarak öldürme suçlarını önlemek veya hiç olmazsa azaltmak için 1937 yılında 3236 sayılı kanun yayımlanmıştır.¹⁶¹ Günümüzde yapılmış olan düzenlemelerin kaynağı bu kanuna dayanmaktadır.

Kan gütme saikiyle adam öldürme suçu ve haksız tahrik indirimi konusunda 765 sayılı TCK ile 5237 sayılı TCK arasında herhangi bir farklılık yoktur. Her iki TCK'da da haksız tahrik düzenlemesi hafifletici sebep olarak kabul edilmiş olup, kan gütme saiki cezayı ağırlaştırıcı bir sebep olarak kabul edilmiştir. Dolayısıyla 5237 sayılı TCK'da yer alan bu düzenleme kan gütme saikiyle işlenen suçlarda haksız tahrik indiriminin uygulanma alanı bulmaması gerektiği yönündeki yerleşmiş uygulama ve görüşlerin devamı gibidir.¹⁶²

Kan gütme saikiyle öldürme halinde fail, ilk öldürme olayının ardından yaşadığı sinir halinin neticesinde meydana gelen intikam duygusu sona erdikten sonra sadece geleneklerin etkisi altında kalarak bir görevi yerine getirme amacı ile fiili işlemiş olmalıdır. Dolayısıyla failin kan gütme saikiyle hareket ettiğinin kabulü için önceki öldürme olayından doğan üzüntü, sinir, öfke gibi duyguların etkisi altında kalarak intikam duygusuyla hareket etmemesi gerekir. Yargıtay CGK'nın 1/332-458 E.K sayılı ve 04.06.1973 tarihli bir kararı da bu yöndedir.¹⁶³

Kan gütme saikinin haksız tahrik düzenlemesiyle bir arada olup olamayacağı doktrinde tartışmalı bir konudur. Bunun nedeni ise, aynı saikin hem ağırlaştırıcı hem de hafifletici sebep olarak kabul edilmesinin kendi içerisinde çelişki yaratıp

---

¹⁶⁰ İlhan Akbulut, Kan Gütme Saiki ile Adam Öldürme, Kazancı Hukuk Yayınevi, İstanbul 2006, s.16

¹⁶¹ Abdullah Pulat Gözübüyük, Kan Gütme Cürümleri, Adalet Dergisi, S. 10, Yıl:43, Ankara 2006 s.1185-1198

¹⁶² Duran, Ceza Hukukunda Haksız Tahrik, s.218

¹⁶³ Ahmet Zeki Polat, Adam Öldürme Suçları, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul 1999 s.118

yaratmayacağıdır.

Doktrindeki ağırlıklı görüş¹⁶⁴, kan gütme saikiyle gerçekleştirilen kasten öldürme fiillerinde haksız tahrik düzenlemesinin uygulanamayacağı yönündedir.

Diğer görüş ise¹⁶⁵, kan gütme saiki ile haksız tahrik düzenlemesinin bir arada uygulanabileceğini savunmaktadır.

Doktrinde ağırlıklı olan görüşe göre; fail, kan gütme saiki ile hareket etmesi halinde, sadece içinde bulunduğu kültüre ait bir görevi yerine getirmekte olup, öç alma duygusuyla ölen kişinin kanına karşılık olsun diye fiilini gerçekleştirmektedir.

Haksız tahrikin düzenlendiği TCK'nın 29. maddesinde, bir kimsenin haksız bir fiil sonucu kapıldığı hiddet veya şiddetli elemin etkisiyle suç işlemesinden bahsedilmektedir. Dolayısıyla aynı psikolojik duygunun, hem daha ağır cezayı hem de daha hafif cezayı gerektirecek bir sebep olarak kabul edilmesi çelişkili olacaktır. Bu nedenlerle kan gütme saikiyle öldürme suçlarında haksız tahrik düzenlemesi kendisine yer bulamayacaktır.¹⁶⁶

Kısacası bu görüş hakkında dikkat edilmesi gereken husus, kan gütme saikinin söz konusu olduğu durumlarda faili, hukukun kabullenmediği intikam hissi, suç işlemeye sevk etmiştir.

Dolayısıyla bu hal haksız tahrikin mevcudiyeti için aranan hiddet yahut şiddetli elem halinden farklıdır.¹⁶⁷

Azınlıkta olan diğer görüş ise, kan gütme saiki ile öldürme suçlarında haksız tahrikin uygulama alanı bulup bulamayacağı konusunun, mağdurun kim olduğu ile

---

¹⁶⁴ Artuk, Gökçen, Yenidünya, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.536-537; Erhan Günay, Haksız Tahrik, Seçkin Yayınları, Ankara 2009 s.73

¹⁶⁵ Başar, Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik-II, s.353-365; Otacı, "Kan Gütme Saiki ile Kasten İnsan Öldürme Suçu", s.132-133

¹⁶⁶ Hakeri, Kasten Öldürme Suçları, s.190; Günay, Kusurluluğu Azaltan Bir Sebep Olarak Haksız Tahrik, s.73

¹⁶⁷ Aydın, Devrim, Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik, s.244

yakından ilgili olduğunu vurgulamıştır. Buna göre eğer suçun mağduru, önceki öldürme fiilini işleyen fail ise, Yargıtay her ne kadar bu ihtimalde suçun kan gütme saiki ile işlenmediği kanaatinde ise de suçun kan gütme saiki ile işlendiğinin kabulü gerekmekte olup, fail hakkında haksız tahrik indiriminin uygulanması gerekmektedir. Aynı sebebin hem cezayı ağırlaştırıcı hem de hafifletici nedeni olamayacağının kabulüyle birlikte, bu suç tipinde sanığa, saiki nedeni ile kanunda daha ağır bir ceza öngörülmekte olup, failin ilk suçun fiili dolayısıyla haksızlığa maruz kaldığı da ortadadır. Dolayısıyla somut olayda haksız tahrikin indiriminin uygulanamayacağının kabulü halinde sanığı, maruz kaldığı haksızlık sebebiyle iki defa cezalandırmak gibi bir durum ortaya çıkacaktır.¹⁶⁸

Ancak eğer ki mağdur, önceki öldürme fiilinde failin akrabası, ait olduğu aile veya gruptan biri ise, mağdurdan kaynaklı, faile karşı bir haksız fiil bulunmadığı için tahrik indiriminin uygulanması söz konusu olamayacaktır.¹⁶⁹

Yargıtay ise vermiş olduğu kararlarında, kan gütme saikiyle öldürme olayında ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükmedilmesinin eylemin sadece kan gütme saikine bağlı olarak gerçekleştiğinde söz konusu olabileceğini; ancak haksız tahrik düzenlemesinin şartlarının bulunması halinde, kan gütme saikiyle öldürmeye ilişkin hükmün uygulanamayacağını kabul etmiştir.¹⁷⁰

Yargıtay içtihatlarında da; “cezayı hafifletici bir saik varsa, kan gütme saikinin geçerliliğinin kalkacağına”¹⁷¹, “kan gütme saikiyle işlenen öldürme suçunda haksız tahrik hükmünün uygulanmasının yasaya aykırı olduğuna”¹⁷² ilişkin kararlar vermiştir.

¹⁶⁸ Otacı, “Kan Gütme Saiki ile Kasten İnsan Öldürme Suçu”, s.132

¹⁶⁹ Otacı, “Kan Gütme Saiki ile Kasten İnsan Öldürme Suçu”, s.133

¹⁷⁰Yargıtay CGK.’nun 04.06.1973 tarih ve 1973-1/332-458 E.K. sayılı kararı, (<http://emsal.yargitay.gov.tr/VeriBankasiIstemciWeb/>, Erişim Tarihi: 03.12.2015)

¹⁷¹Yargıtay 1. CD. 21.05.2001 tarih ve 1059/2220 E.K. sayılı kararı, (<http://emsal.yargitay.gov.tr/VeriBankasiIstemciWeb/>, Erişim Tarihi: 03.12.2015)

¹⁷²Yargıtay 1. CD. 27.12.1978 tarih ve 4119/4714 E.K. sayılı kararı, (<http://emsal.yargitay.gov.tr/VeriBankasiIstemciWeb/>, Erişim Tarihi: 04.12.2015)

4.3.7 Töre Saiki İle Haksız Tahrik İlişkisi

Töre saikiyle öldürme olaylarında haksız tahrik düzenlemesinin uygulama alanı bulup bulmayacağı tartışmasızdır.

Töre saikiyle insan öldürme suçu, kasten öldürmenin nitelikli bir hali olarak TCK'nın 82. maddenin (k) bendinde düzenlenmiştir. Bu suçun cezası da ağırlaştırılmış müebbet hapis olarak belirtilmiştir.

Töre, bir toplumda benimsenmiş, geçmişten beri süregelen davranış biçimlerinin, kuralların, geleneklerin ve göreneklerin bütünü demektir.¹⁷³

Töre sebebiyle işlenen cinayetlerinin temel sebepleri olarak; toplumsal bilinç, kadının aile içindeki rolü, toplum tarafından grup üyelerine mahsus rol beklentisi, grup üyelerinin seksüel tatmin aracı olarak görülmesi, itaat etme ve yoksulluk kültürü, namus ve şeref düşüncesinin üstün bir değer şeklinde toplumda kabul edilmesi ve toplumdaki eğitim seviyesinin düşüklüğü gibi faktörler sayılmaktadır.¹⁷⁴

Töre saikiyle insan öldürme kavramı, genellikle namus adına yapılan ve özellikle kadınların öldürülmesine yönelik fiillerin tanımlanması için kullanılmaktadır. Bazı ailelerin veya erkeklerin, duyguları ve vücutları üzerinde bir hakkı olduklarına inandıkları kadın, kız kardeş, eş veya yakın akrabalarından birini, kendi iradesiyle yahut kendi iradesi haricinde karşı cinsle yaşadığı bir olay veya ilişkinin ailenin veya toplumsal çevrenin töresel değerlerine aykırı sayılması dolayısıyla namus ve şereflerine leke sürüldüğü gerekçesine dayanarak aile meclisi kararı veya aile büyüklerinden birisinin ya da bağımsız bir şekilde erkeğin kişisel (istisnai hallerde kadın akrabasının) kararı ile öldürmesi, töre saikiyle öldürme olarak tanımlanmaktadır.¹⁷⁵

¹⁷³ Akbaba, Töre Namus ve Töre Saikiyle Kasten Öldürme, s.333

¹⁷⁴ Akbaba, Töre Namus ve Töre Saikiyle Kasten Öldürme, s.338

¹⁷⁵ Günay, Kusurluluğu Azaltan Bir Sebep Olarak Haksız Tahrik, s.77

İşlenen namus ya da töre cinayetlerinde haksız tahrik kurumunun uygulanması ve failin cezasında indirim yapılması kanuna aykırı olduğu kadar, hukuka aykırılık teşkil eden törelerin varlığına da taviz vermektir. Dolayısıyla hâkim, failin suç işleme saikini araştırmalı ve yapacağı değerlendirme sonucunda faili suç işlemeye sevk eden duyguların mağdurdan kaynaklı haksız davranışlar olduğu kanaatine varırsa haksız tahrik indirimi uygulamalıdır.¹⁷⁶ Şayet öldürme fiilinin töre saiki ile gerçekleştirilmesi söz konusu ise fail hakkında haksız tahrik indirimi uygulanmamalıdır.

Yine, mağdurun bir yöredeki değer yargılarını suistimal eden davranışlar yapmış olması halinde bile bu hareketler hukuka aykırılık teşkil etmediği sürece haksız tahrik indiriminin uygulanmaması gerekmektedir.

Bu konuyla ilgili olarak Yargıtay 1. CD'nin vermiş olduğu 2009/2965 E., 2009/1533 K. sayılı ve 24.03.2009 tarihli "...Oluşa ve dosya kapsamına göre; suç tarihinde kocasından ayrı yaşamakta olan kız kardeşi Derya'nın, iki gün boyunca eve gelmediğini annesinin telefon etmesi üzerine öğrenerek, olaydan iki gün önce İzmir'den Kırşehir'e gelen ve kız kardeşinin maktul ile gönül ilişkisi içinde bulunduğunu öğrenen, onu maktulün dükkânından alıp eve getiren, ondan maktul ile cinsel ilişki yaşadığını öğrenen sanığın, maktulü öldürmeye karar verdiği ve olay günü de maktulün bulunduğu kahveye giderek yakın mesafeden tabancayla en az dört kez ateş etmesi sonucunda onu öldürdüğü olayda; olay tarihinde reşit olan kız kardeşi Derya'nın belirtildiği şekilde bir yaşam tarzına sahip olmasının sanık yönünden haksız tahrik sayılamayacağı, maktulün, sanığa ve kız kardeşine yönelik haksız tahrik teşkil edecek herhangi bir davranışı olmadığı anlaşılmasına rağmen,

---

¹⁷⁶ Çam, Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik, s.83

sanık yararına haksız tahrik hükmü uygulanılmak suretiyle eksik ceza tayini...” şeklindeki bir kararı mevcuttur.¹⁷⁷

Nitekim TCK'nın 29. maddesinin gerekçesinde, hiddet yahut şiddetli elem halinin haksız bir eylem neticesinde meydana gelmesi gerektiği, maddeye bu ibarenin eklenmesinin amacının ülkemizde “töre veya namus cinayeti” şeklinde nitelendirilen akraba içi öldürme suçlarında haksız tahrik indiriminin hatalı bir şekilde uygulanmasının önüne geçmek olduğu vurgulanmış ve böylece töre saiki ile öldürmenin söz konusu olduğu hallerde haksız tahrik düzenlemesinin uygulanamayacağı belirtilmiştir.

Bu konuda eşin, diğer eşe karşı sadakat yükümlülüğü ile bağdaşmayan hareketleri karşısında meydana gelen hiddet veya şiddetli elemnin etkisiyle işlenen öldürme suçunun töre saikiyle işlendiğinin kabulü mümkün değildir. Diğer bir deyişle, kendisini aldatan eşini hiddet veya şiddetli elemnin etkisi ile bir görev bilinci olmadan öldüren fail haksız tahrik indiriminden yararlanacaktır.¹⁷⁸ Diğer yandan evlilik dışı yaşanan bir ilişkinin eşler haricinde diğer akrabalar açısından bir tahrik sebebi sayılması ve TCK'nın 29. maddesinden yararlandırılması doğru değildir. Zira cinsel ilişki, bireyin cinsel özgürlüğü çerçevesinde düşünülmelidir. Dolayısıyla sadakat yükümlülüğü bulunmayan birinin cinsel ilişkisinin, ailenin diğer üyeleri açısından bir haksızlık teşkil etmesi düşünülemez. Nitekim Yargıtay 1. CD. 'nin 2008/6710 E., 2008/115 K. sayılı ve 21.01.2008 tarihli kararında¹⁷⁹, dayısının eşinin iffetsiz yaşantısının sanık bakımından tahrik teşkil etmeyeceği, ifade edilmiştir.

Ayrıca belirtmek gerekir ki, Yargıtay, töre cinayeti ve namus cinayeti

---

¹⁷⁷ Cengiz Otacı, Yeni Yargı Kararları Işığında Töre Saikiyle Öldürme Suçu, Güncel Hukuk Dergisi, Haziran 2009 s.34-36

¹⁷⁸ Fahrettin Kaya, Haksız Tahrikin Ceza Sorumluluğunu Etkileyen Bazı Kurumlarla İlişkisi, Adalet Dergisi, S. 43, 2012 s.214

¹⁷⁹ Yargıtay 1. CD. 2008/6710 E., 2008/115 K. sayılı ve 21.01.2008 t. kararı
UYAP İçtihat Sorgulama, Erişim Tarihi: 23.12.2015

kavramlarını son yıllarda vermiş olduğu kararlar ile birbirinden ayırmıştır. "Töre" kavramının, bir topluluk içerisinde benimsenmiş, kökleşmiş davranış ve yaşama biçimlerinin, gelenek ve göreneklerin tamamı olduğunu, "namus" kavramının ise toplum içerisindeki ahlak kurallarına ve toplumsal değer yargılarına bağlılık, iffet, doğruluk, dürüstlük anlamına geldiğini ifade etmektedir¹⁸⁰. Buna bağlı olarak, toplulukta geçerli olan ve herkesçe kabul edilen töre gereğince namus cinayeti işlenmesinin mümkün olduğunu, bu halde kasten öldürme eyleminin töre saikiyle işlendiğinin kabul edilebileceğini, ancak bununla beraber toplumda namus cinayeti olarak da adlandırılan tüm kasten öldürme fiillerinin töre saikiyle gerçekleştirilmediği ve bu tür fiillerin kişilerin kendisine ait namus anlayışının neticesi olarak ve töre ile ilgisi olmayacak şekilde gerçekleştirildiğinin de göz ardı edilmemesi gerektiğini belirtmektedir.

4.3.8 Suça İştirak İle Haksız Tahrik İlişkisi

Bir kişi tarafından gerçekleştirilebilen bir suçun birden çok kişi tarafından önceden iş birliği yapılarak gerçekleştirilmesine iştirak halinde işlenen suçlar adı verilir.¹⁸¹

Nitekim 5237 sayılı TCK, fiili birlikte işleyenleri veya suçun işlenmesinde başka birini araç olarak kullananları fail olarak cezalandırmakta, suçun işlenmesine azmettirme şeklinde iştirak edenleri işlenen suçun cezasıyla cezalandırmakta, buna karşılık suçun işlenmesine yardım etme şeklinde iştirak edenlerin cezalarında indirim yapmaktadır.¹⁸² Tahrik, esas olarak kişinin bireysel psikolojisi ile ilgili olduğundan iştirak halinde gerçekleştirilen suçlarda, tahrik edilen fail haricindeki suç ortaklarının haksız tahrik düzenlemesinden yararlanmaları mümkün değildir. Ancak söz konusu

---

¹⁸⁰ Demirbaş, Haksız Tahrik, s.108

¹⁸¹ Dönmezer, Erman, Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, C. 2, s.446

¹⁸² Toroslu, Ceza Hukuku, s.122

tahrik teşkil eden fiil, suç ortaklarının tümüne birden yöneltilmiş ise bu halde sanıklar hakkında haksız tahrik indiriminin ayrı ayrı uygulanması gerekmektedir.¹⁸³

4.3.9 Zincirleme (Müteselsil) Suç İle Haksız Tahrik İlişkisi

5237 sayılı TCK'nın 43. maddesinin 1. fıkrasında tanımlanan zincirleme suçun şartları; birden çok fiilin mevcut olması, fillerin her birinin aynı suçu teşkil etmesi, aynı suçun birden çok defa aynı kişiye karşı işlenmesi ve bu suçların bir suç işleme kararının icrası dahilinde gerçekleştirilmesidir.

Zincirleme suçun mevzubahis olması halinde haksız tahrik düzenlemesinin uygulama alanı bulup bulmayacağı doktrinde tartışmalı bir konudur.

Bir görüşe göre, süreklilik teşkil eden suçların başlangıcında haksız tahrik düşünülse dahi tek eylem ile süreklilik ögesi oluşamayacağından, bu suçlarda haksız tahrik düzenlemesi uygulanamayacaktır.¹⁸⁴

Aksi görüş ise, zincirleme suçlarda haksız tahrik düzenlemesinin uygulama alanı bulabileceği yönündedir. Ancak yine de bu değerlendirme yapılırken somut olayın şartlarını göz önüne almak gerekmektedir.¹⁸⁵

Bir başka görüşe göre ise, zincirleme suçun söz konusu olduğu durumlarda, değişik zamanlarda birden fazla suçun aynı kasıtlı işlenmesi söz konusu olduğundan işlenen her suçta failin tahrik teşkil eden haksız fiil neticesinde kapıldığı hiddet veya şiddetli elemin etkisi altında hareket edip etmediğinin araştırılması gerekmektedir.¹⁸⁶

Kanaatimizce zincirleme suçların söz konusu olduğu hallerde, koşulları varsa ve somut olayın özellikleri de göz önüne alınmak suretiyle haksız tahrik düzenlemesinin uygulama alanı bulması gerekmektedir. Zincirleme suç durumunda, işlenmiş birden fazla suç olmasına rağmen failin suç işleme kararı tektir. Dolayısıyla

---

¹⁸³ Günay, Kusurluluğu Azaltan Bir Sebep Olarak Haksız Tahrik, s.80

¹⁸⁴ Yusuf Aktaş, Tahrik, Teşebbüs ve Cezanın Kurulması, Fon Matbaası, Ankara 1976 s.128

¹⁸⁵ Abban, Hakan, Haksız Tahrik, s.117

¹⁸⁶ Tutumlu, Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik Genel ve Özel Hükümler, s.245

mağdurun haksız bir fiilinin doğurduğu hiddet yahut şiddetli elemin tesiriyle suç işleyen fail, haksız tahrik indiriminden yararlanmalıdır.

Sonuç itibariyle zincirleme suçlarda, haksız tahrikin şartlarının oluşması halinde, irade yeteneği azalan sanığın TCK'nın 29. maddesinden yararlanamaması için hiçbir sebep yoktur.

4.3.10 Kesintisiz (Mütemadi) Suç İle Haksız Tahrik İlişkisi

Hukuka aykırılığın hemen son bulmayıp belli bir zaman devam ettiği suçlara, kesintisiz, diğer bir ifadeyle mütemadi suç denir.¹⁸⁷

Kişiyi hürriyetinden yoksun kılma, suç işlemek için örgüt kurma, uyuşturucu madde bulundurma, girilen konuttan çıkmamak suretiyle işlenen konut dokunulmazlığını ihlal suçları kesintisiz suçlara örnek olarak gösterilebilir.¹⁸⁸

Doktrinde, kesintisiz suçlarda haksız tahrik düzenlemesinin uygulama alanı bulup bulamayacağı tartışma konusudur. Bir görüşe göre, kesintisiz suçlar yapısı gereği, yani eylemin devamlılık göstermesi nedeniyle, haksız tahrik hükümlerinin uygulanmasına elverişli değildir. Tahrik teşkil eden fiilin etkisiyle işlenen suç, bir tepkiyi dile getirmektedir. Oysa kesintisiz suçun söz konusu olması halinde bir tepkiden ziyade devam eden bir suçun işlenmesi söz konusudur.¹⁸⁹

Aksi görüşe göre ise, haksız tahrikin düzenlemesinin kesintisiz suçlarda uygulanmasına engel bir durum yoktur. Ancak kesintisiz suçun işlendiği süre boyunca haksız tahrikin tüm şartlarıyla beraber mevcudiyetini sürdürebilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde failin haksız tahrik düzenlemesinden yararlanması mümkün olmayacaktır.¹⁹⁰

¹⁸⁷ Tutumlu, Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik Genel ve Özel Hükümler, s.41

¹⁸⁸ Koca/ Üzülmez, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.160

¹⁸⁹ Tutumlu, Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik Genel ve Özel Hükümler, s.42

¹⁹⁰ Erem, Danişman, Artuk, Ümanist Doktrin Açısından Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.607

Kanaatimizce kesintisiz suçlarda, diğer koşulların varlığı halinde haksız tahrik düzenlemesinin uygulanmasına engel bir durum yoktur. Hiddet veya şiddetli elem halinin bir anda bitmeyip devam edebileceği göz önünde bulundurulduğunda kesintisiz suçlarla haksız tahrik düzenlemesinin bağdaştığı görülmektedir. Ancak haksız tahrikin şartları ortadan kalkmasına rağmen suça devam edilmiş ise haksız tahrik düzenlemesi uygulama alanı bulamayacaktır.

4.3.11 Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Suçlar İle Haksız Tahrik İlişkisi

Kişinin suç oluşturan bir fiil işlemesi durumunda, kastettiği sonuçtan daha ağır yahut başka bir sonucun meydana gelmesi halinde, fail kasten hareket etmediği halde bu sonuçtan da sorumlu tutulmaktadır.¹⁹¹ İşte bu gibi durumlarda, neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçtan bahsedilmektedir.

TCK'nın 23. maddesinde, bir fiil ile bağlantılı olarak meydana gelen ağır sonuçlar bakımından sadece nedensellik bağlantısının varlığı failin sorumluluğu için yeterli görülmemiş, meydana gelen bu sonuç açısından failin en azından taksirinin söz konusu olması aranarak kusura dayalı sorumluluk esası benimsenmiştir.¹⁹²

Somut olayda haksız tahrikin şartları mevcut ise fiilin neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç olması halinde, haksız tahrik düzenlemesinin uygulanmaması için herhangi bir sebep yoktur. Çünkü temel suç tipi, haksız bir fiilin etkisinde gerçekleştirilmiş olup ağır netice de temel suç tipini meydana getiren fiilden kaynaklanmaktadır.

Yargıtay CGK'nın vermiş olduğu 1989/1-133E., 1989/192 K. sayılı ve 22.05.1989 tarihli kararında¹⁹³ “Oluş ve sübutta özel daire ile yerel mahkeme arasında uyuşmazlık söz konusu değildir. Uyuşmazlık, olayda tahrik nedeni olup

¹⁹¹ Dönmezer, Erman, Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, C. 2, s.252

¹⁹² Koca, Üzülmüş, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.243

¹⁹³ Yargıtay CGK. 1989/1-133E., 1989/192 K. sayılı ve 22.05.1989 t. Kararı <http://www.kazanci.com/>, Erişim Tarihi: 03.01.2016

olmadığına ilişkindir. Bir olayda tahrikin olduğunu kabul etmek için, haksız fiilin bizzat sanık veya yakınına yapılmış olması gerekmez. Üçüncü kişilere, eşya ve hayvanlara yönelik haksız fiille de tahrik nedeni olabilir. Bu açıklamalar doğrultusunda; sanığın memleketlisi olan ve aynı semtte ikamet ettikleri anlaşılan kızların maktul ve arkadaşları tarafından rahatsız edilmeleri üzerine şedit elem duyarak suçu gerçekleştirdiği belirlendiğinden yararına TCK'nın 51/1. maddesinin uygulanması..." demek suretiyle kastın aşılması neticesinde öldürme suçunda haksız tahrik hükümlerinin uygulanması gerektiğini belirtmiştir.

4.3.12 Teşebbüs İle Haksız Tahrik İlişkisi

Teşebbüs TCK'nın 35. maddesinde düzenlenmiştir ve failin bir suç işleme kastıyla icraya başlamasına rağmen elinde olmayan çeşitli sebeplerle amacına ulaşamadığı durumlarda suça teşebbüsten söz edilir.

Teşebbüs ve haksız tahrik düzenlemelerinin bir arada uygulama alanı bulup bulamayacağı konusunda doktrinde bir şüphe bulunmamaktadır. Dolayısıyla her iki düzenleme de bir somut olay dâhilinde uygulama alanı bulabilecektir. Yargıtay'ın bu konu hakkındaki içtihatları da her iki kurumun bir arada bulunabileceğine yöneliktir.¹⁹⁴

4.3.13 Tazminat Davaları ile Haksız Tahrik İlişkisi

Ceza yargılaması neticesinde fail hakkında kurulan hükümde, fail lehine haksız tahrik hükmünün uygulanması tazminat istenmesine bir engel teşkil

---

¹⁹⁴ "...Mağdur sanık Şükrü'nün sanık Ramazan'ı tehdit etmediği, ancak Ramazan'a müessir fiilde bulunan Deniz'in yanında yer alarak ve dükkâna onunla birlikte girip baskı unsuru olacak şekilde husule gelen hareketi sebebiyle bu mağdurun öldürülmeye teşebbüs edilmesinde tahrik hükmünün uygulanmasında isabetsizlik görülmemiştir..." (Yargıtay 1. CD'nin 2006/1558 E., 2006/3987 K. sayılı ve 02.10.2006 tarihli kararı-Uyap İçtihat Sorgulama, Erişim Tarihi: 11.01.2016)

"...Olay günü mağdurun sanığa sürekli küfürlerde bulunduğu, olay sırasında da yine küfürde bulunup maktulle birlikte sanığı darp ettiğinin anlaşılmasına, oluşun mahkemece de bu şekilde kabul edilmesine göre, mağdurun öldürülmeye teşebbüs eyleminde cezanın tahrik sebebiyle daha fazla indirime tabi tutulması gerekirken, en az miktarda indirim yapılarak sonuçta fazla ceza tayini..." (Yargıtay 1. CD'nin 2006/193 E., 2006/2366 K. sayılı ve 05.06.2006 tarihli kararı-Uyap İçtihat Sorgulama, Erişim Tarihi: 11.01.2016)

etmemektedir. Mağdur veya maktulün mirasçılarının hukuk mahkemelerine başvurarak, tazminat davası açmak suretiyle tazminat talebinde bulunmaları mümkündür. Ancak fail lehine uygulanan haksız tahrik, tazminat miktarının belirlenmesinde etkili olmaktadır.

Yargıtay'ın yerleşmiş uygulamaları da bu doğrultudadır. Yargıtay 4. HD.'nin 1989/9373 E., 1989/1629 K. sayılı ve 22.02.1989 tarihli kararı, "haksız tahrikin birlikte kusur sayılacağına ve tazminattan indirimi gerektirdiğine"; Yargıtay 4. HD.'nin 1988/7956 E., 1988/917.K. sayılı ve 28.01.1988 tarihli kararı, "Ceza Mahkemesince kabul edilen haksız tahrikin hukuk mahkemesince BK'nin 44. maddesi anlamında maddi tazminattan indirimi gerektiren birlikte kusur olduğuna"; Yargıtay 4. HD.'nin 1989/2317 E., 1989/5424 K. sayılı ve 15.06.1989 tarihli kararı, "Ceza davasında tahrikin varlığının kabul edilmesinin manevi tazminat açısından da indirim sebebi olduğuna"; Yargıtay 10. HD.'nin 1894/4513 E., 1984/4678 K. sayılı ve 12.10.1984 tarihli kararı, "Hukuk mahkemesi hâkiminin ceza mahkemesindeki kusur oranları ile bağlı olmadığına, ancak ceza mahkemesi tarafından kusurluluğun varlığı kabul edilmiş ise hukuk hâkiminin kusursuzluğa karar veremeyeceği" şeklindedir.¹⁹⁵ Belirtilen bu uygulamalar, Yargıtay'ın güncel kararlarında da süreklilik göstermektedir.¹⁹⁶

---

¹⁹⁵ Duran, Ceza Hukukunda Haksız Tahrik, s.279

¹⁹⁶ "Dava konusu olayla ilgili olarak yapılan ceza yargılamasında davalının, eylemi haksız tahrik sonucu gerçekleştirdiği kabul edilmiş ve verilen cezadan bu nedenle indirim yapılmıştır. Bu nedenle maddi tazminat için hesaplanmış olan tedavi gideri belirlenirken de tahrik unsuru gözetilerek indirim yapılması gerekir. Mahkemece bu yön üzerinde durulmadan hazırlanmış bilirkişi raporunda gösterilen tedavi giderlerinin tamamı verilmek suretiyle fazla maddi tazminata hükmedilmiş olması bozmayı gerektirmiştir." (Yargıtay 4. HD.'nin 2005/7577 E., 2005/1172 K. sayılı ve 14.02.2005 tarihli kararı-Uyap İçtihat Sorgulama, Erişim Tarihi: 14.02.2016)

"Davacının haksız tahrikte bulunduğuunun anlaşılması manevi tazminat talebinin reddini gerektirmez. Olsa olsa, müterafik kusur nedeniyle istenilen miktardan matematiksel olmamak üzere indirimi gerektirir. Şu durumda somut olayın özelliğine göre uygun bir manevi tazminata hükmetmek gerekirken talebin tümünden reddi usul ve yasaya uygun görülmediğinden kararın bozulması gerekmiştir." (Yargıtay 4. HD.'nin 2002/12815 E., 2002/4209 K. sayılı ve 04.04.2002 tarihli kararı-Uyap İçtihat Sorgulama, Erişim Tarihi: 14.02.2016)

Bölüm 5

SONUÇ

“Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik” konulu bu çalışmayı, doktrinde yer alan görüşlerden, Yargıtay içtihatlarından ve birçok kaynaktan yararlanarak tüm yönleriyle açıklamaya ve incelemeye çalıştık. Bu çalışmamız sonucunda değerlendirme olarak şunları söyleyebiliriz:

Ceza hukuku, netice sorumluluğunu esas alan ilkel dönemin katı ve ağır cezalandırma sistemlerinden, kusur sorumluluğu ilkesini esas alan daha insancıl cezalandırma yöntemlerine doğru bir ilerleme göstermiştir. Günümüz modern ceza hukuku, bir suçun oluşmasında sadece failin kanunda belirtilen fiili işlemlerini dikkate almamaktadır. Ayrıca kişinin psikolojik durumunu ve suça etki eden diğer birçok nedeni de dikkate almaktadır. Dolayısıyla haksız tahrik düzenlemesinde de dış etkenler sebebiyle kişinin içinde bulunduğu ruhsal duruma hukuken bir değer verilmekte ve suç işleyen failin cezası indirilmektedir.

Haksız tahrik kurumu, 5237 sayılı TCK'nın 29. maddesinde, genel bir hafifletici sebep olarak düzenlenmiştir. Buna göre, haksız bir fiil sonucunda hiddet veya şiddetli elem içerisine giren failin bu hiddet veya şiddetli elemin etkisi ile irade serbestisinin zayıflayarak suç işlemesi ve işlemiş olduğu bu suçun cezasında kanunda belirtilen oranlar dâhilinde indirim yapılması söz konusudur. Ancak faili tahrik edici herhangi bir haksız fiil olmamasına rağmen fail herhangi bir sebeple hiddet veya şiddetli elem içerisine girerse haksız tahrik düzenlemesinden yararlanamayacaktır. Yine tahrik edici bir fiil, kişide hiddet veya şiddetli eleme sebep olacak ölçüde

değilse fail haksız tahrik düzenlemesinden yararlanamayacaktır. Diğer şartlar mevcut olmasına rağmen fail haksız tahrikin etkisi ile tepki suçu işlememiş ise veya nedensellik bağı yok ise haksız tahrik düzenlemesi yine uygulanamayacaktır.

TCK'nın 29. maddesinde yer alan haksız tahrik düzenlemesi, genel ve kanuni bir indirim nedenidir. Şartlarının mevcut olması halinde, hâkim tarafından uygulanmasının zorunlu olması ve re'sen araştırılması gerektiği, kanuni olması anlamına gelir. Genel olması ise hem suç açısından hem de kişi açısından geçerlidir. Suç yönünden genelliği, belli suçlara has olmadığı anlamına gelmektedir. Diğer bir deyişle şartları bulunması halinde, tüm suçlar yönünden uygulama alanı bulması demektir. Kişi yönünden genelliği ise kişiler arasında ayırım yapılmaksızın herkese karşı uygulanabileceği anlamına gelmektedir.

5237 sayılı kanunda haksız tahrik düzenlemesi ile getirilen en önemli yenilikler; ağır tahrik, hafif tahrik ayrımının kaldırılması, indirim oranlarının yeniden düzenlenmesi ve haksız tahrik kavramı yerine "haksız bir fiil" kavramının kullanılmış olmasıdır.

Ağır ve hafif tahrik ayrımının kaldırılmış olması sonucunda, hâkime söz konusu tahrikin ağırlığına göre yapacağı indirimin miktarını saptayabilmesi konusunda daha geniş takdir yetkisi verilmiştir. Bu düzenleme kanaatimizce yerindedir. Çünkü ağır ve hafif tahrik ayrımının yapıldığı dönemde, bu hususun Yargıtay tarafından incelenmesi neticesinde çok sayıda karar bu nedenle bozulmakta ve yargılamaların uzamasına neden olmaktadır.

5237 sayılı TCK ile getirilmiş olan diğer bir değişiklik ise, "gazap veya şedit elem" tabirleri yerine "hiddet veya şiddetli elem" tabirlerine yer verilmiş olmasıdır. Ayrıca söz konusu hiddet yahut şiddetli elem halinin haksız bir eylem sonucu ortaya çıkması gerektiğidir. Maddenin gerekçesinde, haksız fiil ifadesinin eklenmesinin

gayesi, ülkemizde özellikle töre veya namus cinayeti olarak nitelendirilen akraba içi öldürme vakıalarında haksız tahrik sebebiyle yapılan indiriminin hatalı bir şekilde uygulanmasının önüne geçmesi olarak izah edilmiştir. Dolayısıyla töre saikiyle sanki bir görevin gerçekleştirilmesi biçiminde işlenen suçlar sebebiyle faile haksız tahrik indirimi uygulanamayacaktır. Bu nedenle 5237 sayılı kanunda haksız bir tahrik yerine haksız bir fiil teriminin kullanılması isabetlidir.

Doktrinde, taksirle işlenen suçlarda haksız tahrik düzenlemesinin uygulama alanı bulup bulmayacağı en çok tartışılan konulardan birisidir. Tezimizde ayrıntılı bir biçimde açıkladığımız üzere, haksız tahrik düzenlemesinin taksirli suçlarla birlikte uygulanmasına engel teşkil eden herhangi bir düzenleme söz konusu değildir. Dolayısıyla bu gibi hallerde failin haksız tahrik indiriminden faydalanması gerektiği kanaatindeyiz.

Sonuç olarak; çağdaş ceza hukukunda cezai sorumluluğu azaltan bir neden olan haksız tahrik düzenlemesinin, 5237 sayılı TCK ile “ceza sorumluluğunu kaldıran veya azaltan nedenler” başlığı altında yeniden düzenlenmesinin yerinde olduğu kanaatindeyiz.

KAYNAKÇA

Abban, H. (2001), *Haksız Tahrik*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Akbaba, Z. B. (2008), *Töre Namus ve Töre Saikiyle Kasten Öldürme*, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, (75), 333-351.

Akbulut, İ. (2006), *Kan Gütme Saiki ile Adam Öldürme*, İstanbul: Kazancı Hukuk Yayınevi.

Akgüner, K. (1952), *Karşılıklı Hakaret Müessesesi*, Adalet Dergisi, (6), 808-814.

Aktaş, Y. (1976), *Tahrik, Teşebbüs ve Cezanın Kurulması*, Ankara: Fon Matbaası.

Artuk, M. E. ve Gökçen, A. ve Yenidünya, A. C. (2014), *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 8. Basım, Ankara: Adalet Yayınevi.

Arısoy, M. (2007), *Hakaret*, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, (72), 152-205.

Aydın, D. (2003), *Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Aydın, D. (2004), *Yeni Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik*, A.Ü.H.F. Dergisi, (1), 225-253.

- Aydın, M. A. (2005), *Türk Hukuk Tarihi*, 5. Basım, İstanbul: Hars Yayıncılık.
- Bakıcı, S. (2008), *5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Genel Hükümleri*, 2. Basım, Ankara: Adalet Yayınevi.
- Bardak, C. (1988), *Haksız Tahrik Üzerine Bir İnceleme*, Adalet Dergisi, (1), 42-52.
- Başar, N. (1980), *Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik-II*, Adalet Dergisi, (3), 356-357.
- Birtek, F. (2011), *Tamamı Örnek Olaylarla Açıklanmış Pratik Ceza Hukuku (Genel Hükümler)*, İstanbul: Legal Yayınevi.
- Bostancı Bozbayındır, G. (2013), *Ceza Hukukunda Haksız Tahrik*, İstanbul: Beta Yayınları.
- Centel, N. ve Zafer, H. ve Çakmut, Ö. (2011), *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, 7. Basım, İstanbul: Beta Yayınları.
- Çam, O. (2008), *Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik*, Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demirbaş, T. (2013), *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 9. Basım, Ankara: Seçkin Yayınevi.

Demirbaş, T. (2016), *Haksız Tahrik*, İstanbul: Seçkin Yayıncılık

Demirbaş, T. (1985), *Türk Ceza Kanununda Özel Tahrik Halleri*, İstanbul: Üçdal Neşriyat.

Develioğlu, F. (1995), *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lügat*, 12. Basım, Ankara: Aydın Kitapevi Yayınları.

Dönmezer, S. ve Erman, S. (1994), *Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku*, 10. Basım, İstanbul: Beta Yayınları.

Duran, G. Y. (2010), *Ceza Hukukunda Haksız Tahrik*, İstanbul: Legal Yayıncılık.

Erem, F. (1946), *Haksız Tahrik*, Adalet Dergisi, (7), 637-654.

Erem, F. ve Danışman, A. ve Artuk, M. E. (1997), *Ümanist Doktrin Açısından Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 14. Basım, Ankara: Seçkin Yayınevi.

Erol, H. (2005), *Açıklamalı ve İçtihatlı Yeni Türk Ceza Kanunu*, Ankara: Yayın Matbaacılık.

Eyüboğlu, İ. Z. (1991), *Türk Dilinin Etimoloji Sözlüğü*, 2. Basım, İstanbul: Sosyal Yayınlar.

Gerke, J. (2004), *Strafrecht mit den Grundzügen des Strafverfahrens*, Stuttgart

Gözübüyük, A. P. (1988), *Alman, Fransız, İsviçre ve İtalyan Ceza Kanunlarıyla Mukayeseli Türk Ceza Kanunu Gözübüyük Şerhi*, 5. Basım, İstanbul: Kazancı Hukuk Yayınları.

Gözübüyük, A. P. (2006), *Kan Gütme Cürümleri*, Adalet Dergisi, (10), 1185-1198.

Günay, E. (2009), *Haksız Tahrik*, Ankara: Seçkin Yayınları.

Günay, E. (2009), *Kusurluluğu Azaltan Bir Sebep Olarak Haksız Tahrik*, Ankara: Seçkin Yayınları.

Gürelli, N. (1951), *Ceza Hukukunda Mazeret Sebebi Olarak Haksız Tahrik*, İstanbul Barosu Dergisi, (6), 332-344.

Hakeri, H. (2008), *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 7. Basım, Ankara: Seçkin Yayınları.

Hakeri, H. (2012), *Ceza Hukuku Genel Hükümler Temel Bilgiler*, 7. Basım, Ankara: Seçkin Yayınevi.

Hakeri, H. (2007), *Kasten Öldürme Suçları*, 2. Basım, Ankara: Seçkin Yayınevi.

İçel, K. (2013), *Ceza Hukuku Genel Hükümler 2*, 5. Basım, İstanbul: Beta Yayınları.

İçel, K. (1967), *Ceza Hukukunda Taksirden Doğan Sübjektif Sorumluluk*, İstanbul

İçel, K. ve Donay, S. (2006), *Karşılaştırmalı ve Uygulamalı Ceza Hukuku Genel Kısım*, 5. Basım, İstanbul: Beta Yayınları.

İzmir, G. (2007), *Haksız Tahrik*, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karaman, H. (1974), *Mukayeseli İslam Hukuku*, İstanbul: İrfan Yayınevi

Kaya, F. (2012), *Haksız Tahrikin Ceza Sorumluluğunu Etkileyen Bazı Kurumlarla İlişkisi*, Adalet Dergisi, (43), 198-219.

Kaya, F. (2011), *Türk Ceza Kanununda Haksız Tahrik*, Adalet Dergisi, (40), 91-107.

Koca, M. (2006), *YTCK' da Hukuka Uygunluk Sebepleri*, Ceza Hukuku Dergisi, (1), 115-144.

Koca, M. ve Üzülmez, İ. (2010), *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 3. Basım, Ankara: Seçkin Yayınevi.

Malkoç, İ. (2004), *2004 Değişiklikleri ve İçtihatlarıyla Türk Ceza Kanunu*, Ankara: Malkoç Kitapevi.

Metiner, H. ve Koç, E. A. (2008), *5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Genel Hükümleri*, Ankara: Yorum Basın Yayın Sanayi.

- Okandan, R. G. (1952), *Umumi Hukuk Tarihi Dersleri*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları,
- Otacı, C. (2008), *Kan Gütme Saiki ile Kasten İnsan Öldürme Suçu*, Terazi Hukuk Dergisi, (18), 132-138.
- Otacı, C. (2009), *Yeni Yargı Kararları Işığında Töre Saikiyle Öldürme Suçu*, Güncel Hukuk Dergisi, 34-36.
- Önder, A. (1992), *Ceza Hukuku Dersleri*, İstanbul: Filiz Kitapevi.
- Özbek, V. Ö. (2006), *TCK İzmir Şerhi, Yeni Türk Ceza Kanununun Anlamı*, 3. Basım, Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Özen, M. (2002), *Hakaret ve Sövme Suçlarında Özel Haksız Tahrik Halleri*, AÜHF Dergisi, (3), 27-45.
- Özgenç, İ. (2006), *Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi, Genel Hükümler*, 3. Basım, Ankara: Ankara Açık Ceza İnfaz Kurumu Matbaası.
- Özgenç, İ. (2009), *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 4. Basım, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Özgenç, İ. ve Şahin, C. (2001), *Uygulamalı Ceza Hukuku*, 3. Basım, Ankara

Öztürk, M. ve Erdem, M. R. (2011), *Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku TCK'daki Yeni Değişikliklere Göre*, 11. Basım, Ankara: Seçkin Yayınevi.

Parlar, A. ve Hatipoğlu, M. (2010), *Açıklamalı-Yeni İçtihatlarla 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu Yorumu*, 3. Basım, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Polat, A. Z. (1999), *Adam Öldürme Suçları*, İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.

Santoro, A. (1960), *Provocazione, Diritto Penale*, Novis. Dig. Ital., Unione Tipografico Ed., 396.

Savaş, V. ve Mollamahmutoğlu, S. (1994), *Türk Ceza Kanununun Yorumu*, Ankara: Seçkin Yayınevi.

Soyaslan, D. (2005), *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 5. Basım, Ankara: Yetkin Yayınları.

Soyaslan, D. (2012), *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 4. Basım, Ankara: Yetkin Yayınları.

Sulhi D. (2003), *Genel Ceza Hukuku Dersleri*, İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi Yayınları.

Şen, E. (2006), *Yeni Türk Ceza Kanunu Yorumu*, İstanbul: Vedat Kitapçılık.

Tezcan, D. ve Erdem, M. R. ve Önok, R. M. (2008), *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Toroslu, N. (2005), *Ceza Hukuku*, 8. Basım, Ankara: Savaş Yayınevi.

Tutumlu, M. A. (1999), *Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik Genel ve Özel Hükümler*, Ankara: Adil Yayınevi.

Türk Dil Kurumu (1998), *Türkçe Sözlük*, 9. Basım, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Üçok, C. (1946), *Osmanlı Kanunnamelerinde İslam Ceza Hukukuna Aykırı Hükümler*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 4, 48-73.

Yalvaç, G. (2008), *Karşılaştırmalı Gerekçeli-İçtihatlı Türk Ceza Kanunu*, Ankara: Adalet Yayınevi.

Yaşar, O. ve Gökcan, H. T. ve Artuç, M. (2010), *Türk Ceza Kanunu*, Ankara: Adalet Yayınevi.

Yavuz, Y. (1991), *Haksız Tahrik*, Yargıtay Dergisi, (68), 445-466.

Yenidünya, A. C. ve Alşahin, M. E. (2007), *Bireyin Şerefine Karşı Suçlar*, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, (68), 43-93.

Yılmaz, E. (2006), *Hukuk Sözlüğü*, Ankara: Yetkin Yayınları.

Zafer, H. (2013), *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK 1-75*, 3. Basım, İstanbul: Beta Yayınları.

KARARLAR

Anayasa Mahkemesi 2007/91 E., 2009/25 K. sayılı ve 19.02.2009 t. kararı
<http://www.kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Karar/Content/1fc224ed-b23c-44da-b144-76974401ec1d?excludeGerekce=False&wordsOnly=False>,
(19.09.2016)

Yargıtay CGK. 133/1989 E., 192/1989 K. sayılı ve 22.05.1989 t. kararı
<http://www.kazanci.com/> (05.01.2015)

Yargıtay CGK. 1993/261 E., 1993/286 K. sayılı ve 01.11.1993 t. kararı
<http://emsal.yargitay.gov.tr/VeriBankasiIstemciWeb/> (05.01.2015)

Yargıtay CGK. 1993/193 E., 1993/222 K. sayılı ve 04.10.1993 t. kararı
<http://www.kazanci.com/> (05.01.2015)

Yargıtay 3. CD. 2007/2233 E., 2007/3689 K. sayılı ve 14.05.2007 t. kararı
UYAP İçtihat Sorgulama (07.01.2015)

Yargıtay CGK. 2002/1-274 E., 2002/414 K. sayılı ve 03.12.2002 t. kararı

<http://www.kazanci.com/> (07.01.2015)

Yargıtay 1. CD. 2006/6519 E., 2007/8520 K. sayılı ve 19.11.2007 t. kararı UYAP

İçtihat Sorgulama (11.01.2015)

Yargıtay 1. CD. 2006/2690 E., 2006/5233 K. sayılı ve 28.11.2006 t. kararı

<http://www.kazanci.com/> (20.02.2015)

Yargıtay 1. CD. 2009/2339E., 2009/1937 K. sayılı ve 08.04.2009 t. kararı UYAP

İçtihat Sorgulama (04.03.2015)

Yargıtay 1.CD. 1981/3551 E., 1981/3407 K. sayılı ve 09.07.1981 t. kararı

<http://www.kazanci.com/> (13.03.2015)

Yargıtay 1. CD. 1994/1926 E., 1994/1763 K. sayılı ve 06.06.1994 t. kararı

<http://emsal.yargitay.gov.tr/VeriBankasiIstemciWeb/> (18.04.2015)

Yargıtay 1. CD. 1995/4368 E., 1995/251 K. sayılı ve 07.02.1995 t. kararı

<http://www.kazanci.com/> (28.04.2015)

Yargıtay 1. CD. 2008/5346 E., 2008/7646 K. sayılı ve 01.12.2008 t. kararı UYAP

İçtihat Sorgulama (02.05.2015)

Yargıtay 1. CD. 2007/2703 E., 2007/3776 K. sayılı ve 16.05.2007 t. kararı UYAP
İçtihat Sorgulama (02.05.2015)

Yargıtay 1. CD. 2003/3015 E., 2003/3138 K. sayılı ve 15.12.2003 t. kararı
<http://emsal.yargitay.gov.tr/VeriBankasiIstemciWeb/> (20.07.2015)

Yargıtay 1. CD. 2003/3355 E., 2003/906 K. sayılı ve 07.05.2003 t. kararı
<http://emsal.yargitay.gov.tr/VeriBankasiIstemciWeb/> (25.07.2015)

Yargıtay 1.CD. 1976/1271 E., 1976/1651 K. sayılı ve 05.05.1976 t. kararı
<http://www.kazanci.com/> (13.09.2015)

Yargıtay CGK. 1/332-458 E.K sayılı ve 04.06.1973 t. kararı <http://www.kazanci.com/>
(14.11.2015)

Yargıtay 1. CD. 2009/2965 E., 2009/1533 K. sayılı ve 24.03.2009 t. kararı UYAP
İçtihat Sorgulama (17.12.2015)

Yargıtay 1. CD. 2008/6710 E., 2008/115 K. sayılı ve 21.01.2008 t. kararı UYAP
İçtihat Sorgulama (23.12.2015)

Yargıtay CGK. 1989/1-133E., 1989/192 K. sayılı ve 22.05.1989 t. kararı
<http://www.kazanci.com/> (03.01.2016)

Yargıtay 4. HD. 1989/9373 E., 1989/1629 K. sayılı ve 22.02.1989 t. kararı

<http://emsal.yargitay.gov.tr/VeriBankasiIstemciWeb/> (12.01.2016)

Yargıtay 4. HD. 1988/7956 E., 1988/917.K. sayılı ve 28.01.1988 t. kararı

<http://www.kazanci.com/> (12.01.2016)

Yargıtay 4. HD. 1989/2317 E., 1989/5424 K. sayılı ve 15.06.1989 t. kararı

<http://emsal.yargitay.gov.tr/VeriBankasiIstemciWeb/> (13.01.2016)

Yargıtay 10. HD. 1894/4513 E., 1984/4678 K. sayılı ve 12.10.1984 t. kararı

<http://www.kazanci.com/> (13.01.2016)